

สารบัญ

กลยุทธ์การบริหารในสภาท้องถิ่นของนายกเทศมนตรีตำบลแม่จะจาน ภายใต้สภาวะเสียงสนับสนุนข้างน้อย	1
• ศุภกร พรหมธิ	
• ลิลี่ โกศยานนท์	
แนวทางในการปรับปรุงกระบวนการประชาคมขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านนอก	11
• รัชชนก สุวรรณโณ	
• สุจินต์ สิมารักษ์	
การเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะให้กับพลเมืองในตำบลบางพระเหนือ	20
• ศรีราณี ไชยชาญ	
• จารึก ปริญญาพล	
การเสริมสร้างให้นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจในการปกครองท้องถิ่น	29
• สุภาพร อมาตยวิศว์	
• คุณ โทจันทร์	
การเตรียมความพร้อมในการรับโอนสถานีอนามัยของเทศบาลตำบลบางหลวง	41
• ธวัชชัย ชุ่มปลั่ง	
• สถาพร มงคลศรีสวัสดิ์	
การประเมินผลสัมฤทธิ์ของโรงเรียนที่ถ่ายโอนไปสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่	55
• เสียมจิต วสุวัฒน์เศรษฐ์	
• พิรสิทธิ์ คำนวนศิลป์	
ความพร้อมในการจัดตั้งศูนย์เอนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน	63
• ธนพร เทียมทัต	
• สุภวัฒน์นกร วงศ์ธนวุธ	
แนวทางในการป้องกันการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติควบคุมอาคารในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล บางขนุน	72
• ยุทธนา สิงโต	
• สมพงษ์ เปรมฤทัยรัตน์	
การศึกษาแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้	85
• อาซิส เบ็ญหาวัน	
• ศุภลักษณ์ สุวรรณะชญ	
กลยุทธ์ในการพัฒนาบุคลากรของเทศบาลตำบลบึงขี้ไต้	103
• ชนิดาภา ผ่องล้ำฤทธิ์	
• พีรพล ไตรทศาวิทย์	

บทบรรณาธิการ

แม้ว่าโครงการสร้างการบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประกอบด้วย ฝ่ายบริหารที่จะทำหน้าที่ในการบริหารจัดการกิจการสาธารณะ ในขณะที่ฝ่ายสภาเป็นกลไกในการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ รวมทั้งสนับสนุน ส่งเสริมการดำเนินงานของฝ่ายบริหารก็ตาม แต่ทว่าภาคส่วนที่สำคัญที่จะทำให้การปกครองท้องถิ่นบรรลุผลก็คือ กระบวนการประชาคมที่มีความเข้มแข็ง และที่สำคัญต้องมีจิตสำนึกสาธารณะที่มุ่งทำเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมอย่างมีความรู้ ความเข้าใจในหลักการและปรัชญาของการปกครองท้องถิ่น หากทั้งสามภาคส่วนได้ดำเนินอย่างเข้มแข็งแล้ว ย่อมจะส่งผลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความพร้อมที่จะรองรับการถ่ายโอนภารกิจจากหน่วยงานส่วนกลาง เช่น กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงศึกษาธิการ เป็นต้น รวมทั้งการพัฒนาผู้สูงอายุ การจัดระเบียบของพื้นที่อันจะนำไปสู่ความสงบเรียบร้อยในสังคม ชุมชน แต่ทั้งนี้บุคลากรจะต้องได้รับการพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่อง เชิงกลยุทธ์

ประเด็นต่าง ๆ ที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้นดูรายละเอียดในเล่มค่ะ

ศุภวัฒน์นกร วงศ์ธนวุธ

กลยุทธ์การบริหารงานของนายกเทศมนตรี ตำบลแม่ชะจาน

ภายใต้เสียงสนับสนุนข้างน้อย

Management Strategy under the Minority Support of the Mayor of Meakhajan

Sub-district Municipality

ศุภกร พรหมธิ¹

ลิลี่ โกศัยยานนท์²

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลยุทธ์การบริหารงานสภาท้องถิ่นภายใต้สภาวะเสียงสนับสนุนข้างน้อย ของนายกเทศมนตรี ตำบลแม่ชะจาน อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานของเทศบาล

ผลการศึกษาพบว่า เนื่องจากสมาชิกสภาเทศบาล และผู้บริหารเป็นผู้ผ่านการเลือกตั้งโดยมาจากคนละทีม คือความขัดแย้งทางด้านความคิด มีอคติต่อกัน และสมาชิกสภาส่วนใหญ่ขาดความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเอง ดังนั้นเมื่อผู้บริหารไม่มีสมาชิกสภาอยู่ในทีมการบริหารงานต้องใช้หลักธรรมาภิบาล ความโปร่งใส และการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการองค์กร ต้องมีการประชุมเจรจานอกรอบเพื่อให้ได้รับเสียงสนับสนุนในการประชุมสภาแต่ละครั้ง และการให้ประชาชน และองค์กรทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการวางแผนและจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลเป็นหลักการสำคัญในการที่จะทำให้การบริหารงานในองค์กร สามารถลุล่วงไปได้ด้วยดี แม้จะเกิดความคิดเห็นขัดแย้งกันบ้างก็ตาม

Abstract

The purpose of this paper is to study management strategies of local government council under minority support of Meakhanja Sub-district Municipality, Wiangpapao District, Chiang Rai Province. Data was collected through in-depth interviews with those who are involved with municipality management.

¹ นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

² รองศาสตราจารย์; อาจารย์ประจำวิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

The findings of the study show that municipality council members and the Mayor were elected from different parties. This was the cause of conflict and negative attitudes against one another. Council members lack understanding of their roles and duties. Thus, when the Mayor has small number of council members, the principle of good governance must be applied. Transparency, participation in organizational management. Sideline meetings and negotiations were often conducted in order to wind support in each council meeting. It was also found that participation from local stakeholders is crucial for local development planning despite the given conflict.

คำสำคัญ: กลยุทธ์การบริหารงาน

Keywords: Management Strategy

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นแนวทางที่เกิดขึ้นภายใต้หลักการของการกระจายอำนาจการปกครอง ซึ่งรัฐได้มอบหมายให้ท้องถิ่นได้มีโอกาสได้ปกครอง และบริหารงานของท้องถิ่นด้วยตนเอง เพื่อสนองความต้องการและแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพตรงกับความต้องการที่แท้จริงของประชาชนในท้องถิ่น เพราะเป็นผู้ทราบปัญหาความต้องการของตนเองมากกว่าผู้อื่น โดยให้มีการจัดตั้งองค์กรหรือหน่วยการปกครองซึ่งมีอิสระ และมีสิทธิตามกฎหมายในการปฏิบัติหน้าที่ตามความเหมาะสม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการปกครองท้องถิ่นซึ่งประกอบด้วยการเป็นสถาบันที่ให้การศึกษารอบอบประชาชนไปโดยเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นรู้จักปกครองตนเอง ให้สามารถตอบสนองความต้องการอย่างตรงเป้าหมายและมีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาลกลาง

เทศบาลตำบลแม่ชะงาน อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย ได้รับการยกฐานะเดิมจากสุขาภิบาลแม่ชะงานเป็นเทศบาลตำบลเมื่อปี พ.ศ.2542 ตามพระราชบัญญัติกำหนดการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 ทำให้เกิดการตื่นตัวจากประชาชนที่ต้องการจะเข้ามารับสมัครอาสาเป็นตัวแทนเพื่อจะทำงานเป็นผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น อย่างมากมาย ซึ่งแตกต่างจากเมื่อครั้งยังเป็นสุขาภิบาล คณะกรรมการสุขาภิบาลต้องมีการขอร้องให้คนที่มีความพร้อมให้มาเป็น

กรรมการสุขาภิบาลโดยไม่มี การเลือกตั้ง สังกัดได้จากการเลือกตั้งครั้งแรกเมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม พ.ศ. 2542 มีผู้สมัครเข้ามารับการเลือกตั้งถึง 47 คน เป็นการเลือกตั้งแบบรวมเขต มีผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งเข้ามา 12 คน เป็นผู้สมัครที่อยู่ในทีมเดียวกันและได้รับการเลือกตั้งเข้ามา 9 น อิศระ 2 คน และหัวหน้าทีมอีกทีมหนึ่งได้รับเลือกมาอีก 1 คน การบริหารจัดการเป็นไปด้วยดีเพราะเป็นการบริหารภายใต้เสียงข้างมาก

ต่อมาในการเลือกตั้งครั้งที่สองเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2546 ได้มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการเลือกตั้งแบบรวมเขตมาเป็นการเลือกตั้งแบบแบ่งเขต โดยเทศบาลตำบลแม่ชะงานได้ถูกแบ่งออกเป็นสองเขต คือ เขต 1 และ เขต 2 ซึ่งเขตที่ 1 มีผู้สมัคร 2 ทีม จำนวน 12 คน ผลการเลือกตั้ง ทีมอดีตนายกเทศมนตรีคนเก่าได้รับเลือกเข้ามาขทีม คือ 6 คน แต่เขตที่ 2 ทีมของอดีตนายกเทศมนตรีที่ส่งลงรับสมัครเลือกตั้ง สอบตกขทีม ทำให้เกิดปัญหาในการตั้งคณะบริหาร ผลการตั้งคณะบริหารเป็นคณะบริหารแบบผสม คือ นายกเทศมนตรีคนเดิมได้รับโหวตให้เป็นนายกเทศมนตรีโดยแบ่งตำแหน่งให้ฝ่ายตรงข้าม คือ ตำแหน่งประธานสภา เพราะเทศมนตรีคนที่ 1 ให้กับกลุ่มสมาชิกสภาเขต 2 ทำการบริหารงานมีปัญหาจนนายกเทศมนตรีต้องลาออกซึ่งทำงานได้เพียงแค่ 11 เดือน

การเลือกตั้งครั้งที่ 3 เมื่อวันที่ 23 กันยายน พ.ศ. 2550 เป็นการเลือกตั้งแบบเลือกสมาชิกได้ 12 คน แต่การเลือกตั้งผู้บริหารหรือนายกเทศมนตรีเป็นการเลือกตั้งแบบโดยตรง มีทีมผู้สมัครนายกเทศมนตรีอยู่ 3 ทีม ผลการเลือกตั้งผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งได้เป็นนายกเทศมนตรีคือทีมที่ไม่ได้ส่งผู้สมัครรับเลือกเข้าเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นทั้งสองเขต อดีตลูกทีมนายกเทศมนตรีคนเก่าได้รับเลือกเข้ามา 5 คน อดีตทีมประธานสภาได้รับเลือกเข้ามา 1 คน คือ ตัวอดีตประธานสภาและลูกทีมของผู้สมัครนายกเทศมนตรีอีกทีมได้รับการเลือกตั้งเข้ามา 3 คน และผู้สมัครอิสระได้รับเลือกเข้ามา 3 คน จากผลการเลือกตั้งออกมาดังกล่าวทำให้คณะบริหารชุดนี้ต้องบริหารงานในภาวะเสียงข้างน้อย

จากสาเหตุดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าการบริหารงานของคณะบริหารเทศบาลตำบลแม่ชะงานเป็นการบริหารที่เสี่ยงต่อการถูกยุบสภาหรือถูกให้พ้นจากตำแหน่ง คณะบริหารค่อนข้างมาก เพราะเป็นการบริหารที่นายกเทศมนตรีไม่มีกลุ่มสมาชิกสภาอยู่ในฝ่ายบริหาร ฉะนั้นผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกสภา

คณะบริหารในการปรับตัวที่จะทำงานร่วมกัน ลดอคติที่มีต่อกันและบริหารสภาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลแม่ชะงาน โดย การเอาผลประโยชน์ของประชาชนเป็นที่ตั้ง ซึ่งผลการศึกษาวิจัยนี้จะนำไปใช้ในการบริหารจัดการองค์กรและปรับปรุงให้เหมาะสม ตลอดจนป้องกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อท้องถิ่นและประเทศชาติต่อไป

วิธีการศึกษา

สำหรับเครื่องมือที่เหมาะสมและได้นำมาใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ นอกจากการศึกษาและค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ บทความ วารสาร วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัยและข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตแล้ว เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการพูดคุย สอบถาม การสังเกต และการสัมภาษณ์ โดยใช้แบบสอบถามปลายเปิดที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นมาจากการวิเคราะห์เอกสารทางวิชาการ ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

การสร้างแบบสัมภาษณ์ในการสัมภาษณ์เจาะลึกโดยผ่านคนกลางและกลุ่มญาติของสมาชิกสภา และการกำหนดประเด็นที่ใช้ในการประชุมระดมสมองที่ได้มาจากข้อมูลในการสัมภาษณ์เจาะลึก และการพัฒนาปรับปรุงแบบสัมภาษณ์หรือประเด็นที่ใช้ในการประชุมระดมสมอง พังจากการแสดงความคิดเห็นในการเข้าร่วมประชุมสภาเทศบาลแต่ครั้งจากการเข้าร่วมทำประชาคมแผนพัฒนาความต้องการของแต่ละชุมชน

ผลการศึกษา

การศึกษาเรื่องกลยุทธ์การบริหารของนายกเทศมนตรี เทศบาลตำบลแม่ชะงาน ภายใต้อาณัติของสภานิติบัญญัติ อำเภอยางชุมน้อย อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย ซึ่งเป็นการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรงจากประชาชน องค์ประกอบของเทศบาลตำบลแม่ชะงาน อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย ประกอบด้วยองค์กร 2 องค์กรคือ สภาเทศบาล และ คณะบริหาร

สภาเทศบาลประกอบด้วย สมาชิกสภาเทศบาล ที่ราษฎรเลือกตั้งจำนวน 12 คน มีหน้าที่ ตราเทศบัญญัติ อนุมัติงบประมาณ และพิจารณาตามที่กฎหมายกำหนด และตรวจสอบควบคุมการทำงานของฝ่ายบริหาร

ฝ่ายบริหาร คือ นายกเทศมนตรีที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงเป็นผู้แต่งตั้งรองนายกเทศมนตรี จำนวน 2 คน ที่ปรึกษาและเลขานุการ

อำนาจหน้าที่ของสภาเทศบาล ตราเทศบัญญัติของเทศบาล ควบคุมการบริหารงานของคณะเทศมนตรี ให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งคณะเทศมนตรี พิจารณาแต่งตั้งคณะกรรมการต่างๆ พิจารณาให้ความเห็นชอบเรื่องต่างๆ ตามที่กฎหมายกำหนด

อำนาจหน้าที่ของคณะผู้บริหาร ควบคุมและรับผิดชอบบริหารกิจการของเทศบัญญัติตามกฎหมาย อำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่ของคณะผู้บริหาร อำนาจหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการปกครองท้องถิ่น

การบริหารของนายกเทศมนตรี เทศบาลตำบลแม่ชะจาน อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย ซึ่งเป็นการเลือกตั้งโดยตรง โดยเฉพาะเป็นการบริหารที่ไม่มีสมาชิกสภาท้องถิ่นอยู่ในทีม ทำให้การบริหารงานในสภาท้องถิ่นต้องพบกับอุปสรรคปัญหาในการบริหาร เช่น การขออนุมัติงบประมาณเพื่อดำเนินการตามแผนพัฒนาประจำปี ต้องอาศัยกลยุทธ์วิธีการในการโน้มน้าวให้สมาชิกสภาท้องถิ่นคล้อยตาม ในการประชุมสภาเพื่อให้เห็นด้วยกับแนวทางการบริหารงานในสภาของฝ่ายบริหาร โดยเฉพาะด้านความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายบริหารกับสมาชิกสภาท้องถิ่น เมื่อมีการแบ่งแยกอำนาจหน้าที่กันอย่างชัดเจน โดยนายกเทศมนตรีไม่มีอำนาจในการยุบสภาได้ และฝ่ายสภาท้องถิ่นไม่มีอำนาจอภิปรายไม่ไว้วางใจให้นายกเทศมนตรีพ้นจากตำแหน่งได้ ทำให้ความสัมพันธ์ของทั้ง 2 ฝ่ายเป็นไปในทางลบ ผู้ศึกษาวิจัยต้องใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากการสังเกตพฤติกรรม ใช้การพูดคุยทั้งทางตรงและทางอ้อม และใช้ประสบการณ์ในการทำงานร่วมกับฝ่ายบริหาร โดยการเสนอแนวคิดต่อนายกเทศมนตรีในการที่จะใช้วิธีการที่จะทำให้สมาชิกสภาท้องถิ่นเห็นด้วย ในการเสนอโครงการต่างๆ เพราะสมาชิกสภาท้องถิ่นแต่ละคนมีพื้นฐานที่แตกต่างกันในหลายๆด้าน เช่น การศึกษา พื้นฐานครอบครัว เศรษฐกิจ และการเมือง ทางคณะผู้บริหารเทศบาลตำบลแม่ชะจาน ต้องอาศัยความอดทนอดกลั้นในการบริหารงานในสภาท้องถิ่น จึงนำความรู้ความสามารถของแต่ละคนมาระดมความคิดวิธีการ กลยุทธ์และประสบการณ์ทำงาน มาใช้ในการบริหารงาน เช่น กลยุทธ์การมีส่วนร่วม คือ ให้สมาชิกสภาท้องถิ่นได้มีบทบาทในการแสดงความคิดเห็นจัดทำแผนพัฒนาโครงการต่างๆ ให้สมาชิกสภาได้แสดงบทบาทหน้าที่ในการร่วมพัฒนาท้องถิ่น ทั้งนี้เพื่อ

แสดงให้ประชาชนในพื้นที่ของตนได้รับทราบถึงผลการปฏิบัติงานในสภาและเป็นที่ยอมรับของประชาชนที่เลือกตนเข้ามา เพื่อขจัดปัญหาระหว่างสมาชิกสภาท้องถิ่นกับฝ่ายบริหาร ทั้งนี้เพื่อให้การบริหารงานของคณะผู้บริหารซึ่งไม่มีสมาชิกสภาท้องถิ่นอยู่ในทีม ให้ได้รับเสียงสนับสนุนในสภา เนื่องจากก่อนที่สมาชิกจะได้รับการเลือกตั้งเข้ามา มาจากหลายกลุ่ม โดยมีการเตรียมการมีข้อตกลงกันมาก่อนเมื่อได้รับเลือกตั้งแล้วจะดำเนินการตามที่หัวหน้าของแต่ละกลุ่มที่ส่งผู้สมัครเข้า โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 คือ สมาชิกสภาท้องถิ่นอิสระ มีจำนวน 5 คน

กลุ่มที่ 2 คือ กลุ่มอดีตประธานสภาเมื่อสมัยที่ผ่านมา มีจำนวน 2 คน

กลุ่มที่ 3 คือ กลุ่มอดีตนายกเทศมนตรีที่ลงสมัครเลือกตั้ง และส่งทีมลงสมัครทั้ง 2 เขต แต่ผู้ลงสมัครเป็นนายกไม่ได้รับการเลือกตั้งเข้ามาทำงาน ส่วนลูกทีมที่สมัครสมาชิกได้รับเลือกตั้งเข้ามา 1 เขต จำนวน 5 คน

กลุ่มที่ 1

ผู้ลงสมัครสมาชิกสภาท้องถิ่นอิสระ ซึ่งได้รับเลือกเข้ามา 5 คน โดยเขตที่ 1 ได้รับเลือก 1 คน เขตที่ 2 ได้รับเลือก 4 คน ซึ่งผู้สมัครอิสระทั้ง 5 คนนี้ เป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นที่เป็นคนใหม่ทั้งหมด คือ ยังไม่เคยได้รับตำแหน่งทางการเมืองมาก่อน และสมาชิกในเขต 2 ก่อนที่จะได้รับเลือกเข้ามาเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นส่วนใหญ่มีความคุ้นเคยกับทางฝ่ายบริหารเป็นอย่างดี คือ เป็นกลุ่มเครือข่าย เคยมีปฏิสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ และยังคงช่วยเหลือในการหาเสียงให้กับทางฝ่ายบริหารด้วย เพียงแต่คนกลุ่มนี้ยังไม่เข้าใจในบทบาทหน้าที่การทำงานในสภาท้องถิ่นอย่างชัดเจน มุ่งเน้นแต่จะพัฒนาท้องถิ่นในเขตที่ตนได้รับเลือกตั้งเข้ามา เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน เฉพาะเขตที่เลือกตนเข้ามาทำงาน โดยไม่ได้มองภาพรวมของการพัฒนาพื้นที่ทั้งหมดในเขตเทศบาลตำบลแม่ชะงาน ทำให้เวลาเสนอโครงการ การจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลแม่ชะงานมีปัญหาในการแยกงบประมาณเพื่อต้องการงบประมาณไปพัฒนาพื้นที่ เฉพาะเขตที่ตนได้รับเลือกตั้ง ฝ่ายบริหารจึงต้องใช้กลยุทธ์ โดยการสร้างแรงจูงใจ เช่น ช่วยเหลือให้ได้ตำแหน่งประธานสภา และช่วยผลักดันโครงการที่ทางกลุ่มสมาชิกสภา

ท้องถิ่นอิสระเสนอ ทั้งนี้เพื่อลดความความขัดแย้ง และให้สมาชิกในกลุ่มอิสระมีความคิดเห็นไปในแนวทางเดียวกันกับฝ่ายบริหาร

กลุ่มที่ 2

กลุ่มของอดีตประธานสภา ได้รับเลือกสมาชิกสภาเข้ามา 2 คน ซึ่งความสัมพันธ์กับสมาชิกสภาท้องถิ่นกลุ่มนี้เป็นไปในทางลบ เพราะเคยขัดแย้งกันมาก่อน สมาชิกสภาท้องถิ่นกลุ่มนี้จะเป็นกลุ่มที่คอยดูแล โจมตี การบริหารงานของฝ่ายบริหาร และสมาชิกสภาท้องถิ่นคนอื่นๆ ให้เกิดความขัดแย้งกัน ทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยอ้างว่าตนเองเคยดำรงตำแหน่งประธานสภาท้องถิ่นมาก่อน รู้การทำงานของฝ่ายบริหารและสภาท้องถิ่นเป็นอย่างดี โดยกล่าวหาว่าฝ่ายบริหารทำงานไม่โปร่งใส และถ้ากลุ่มของตนเองได้รับการเสนอชื่อให้เป็นประธานสภาท้องถิ่น จะตรวจสอบฝ่ายบริหารได้โดยไม่เกรงใจใคร ซึ่งกลุ่มนี้ทางฝ่ายบริหารต้องใช้วิธีการหลายอย่าง ในการที่จะทำให้คนกลุ่มนี้ลดความมีอคติในการทำงาน ทั้งนี้เพื่อให้การพัฒนาท้องถิ่นมีความรวดเร็วขึ้น โดยทางฝ่ายบริหารได้นำกลยุทธ์การมีส่วนร่วม มาใช้กับคนกลุ่มนี้ เช่น แต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการต่าง ๆ เป็นให้ได้มีส่วนร่วมในการทำงานมากขึ้น และเข้าใจถึงปัญหาของท้องถิ่นในเขตเทศบาลตำบลแม่ชะจาน ผู้บริหารต้องทำให้คนกลุ่มนี้ตระหนักถึงความสำคัญของประชาชนและการพัฒนาท้องถิ่นในเขตเทศบาลตำบลแม่ชะจานเป็นสิ่งสำคัญ

กลุ่มที่ 3

กลุ่มของอดีตนายกเทศมนตรี ได้รับเลือกสมาชิกสภาเข้ามา 5 คน กลุ่มนี้มีความสัมพันธ์กับนายกเทศมนตรีตำบลแม่ชะจาน เป็นอย่างดี เพราะเคยทำงานร่วมกันมาก่อน ต่างฝ่ายต่างรู้จักอ่อนของกันและกัน เพียงแต่ว่าที่มาของสมาชิกสภาท้องถิ่นกลุ่มนี้เป็นคนของอดีตนายกเทศมนตรีเทศบาลแม่ชะจาน และทางอดีตนายกเทศมนตรียังเป็นผู้ดูแลค่าใช้จ่ายในการหาเสียงให้ ทำให้การทำหน้าที่ในสภาของสมาชิกสภาท้องถิ่นในกลุ่มนี้ ต้องรับฟังคำสั่ง ตามความต้องการของหัวหน้าทีม ในการประชุมสภาแต่ละครั้ง กลุ่มนี้จะเป็นตัวแปรในการขับเคลื่อนการอภิปราย เพื่อให้สมาชิกกลุ่มอิสระเคลื่อนย้ายตาม

ความคิดเห็นของกลุ่มคน เพื่อจัดวางการบริหารงานของฝ่ายบริหารให้ทำงานล่าช้า ฝ่ายบริหารก็ต้องศึกษาความต้องการของคนกลุ่มนี้ แล้วนำเอาทฤษฎีมาประยุกต์ใช้ เช่น การนำเอาการบริหารจัดการมาใช้ เพื่อให้การทำงานร่วมกันมีเป้าหมายเดียวกันคือมุ่งพัฒนาท้องถิ่นในเขตเทศบาลตำบลแม่ชะงาน ทั้งนี้เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนให้มากที่สุด

การบริหารงานของคณะบริหารเทศบาลตำบลแม่ชะงาน ซึ่งเป็นการเลือกตั้งแบบการเลือกนายกโดยตรง เนื่องจากนายกเทศมนตรีคนปัจจุบันได้รับการเลือกตั้งเข้ามาโดยไม่ได้ส่งลูกทีมลงสมัครทั้งสองเขต จึงเป็นคณะบริหารที่ไม่มีสมาชิกสภาอยู่ในทีม และสมาชิกสภาที่ได้เลือกตั้งเข้ามาทั้งสองเขตส่วนใหญ่เป็นลูกทีมของอดีตนายกทำให้การบริหารงานของนายกเทศมนตรีพบกับปัญหาและอุปสรรคเป็นอย่างมาก ถึงแม้การประชุมสภาเพื่อรับร่างเทศบัญญัติไม่ผ่านความเห็นชอบก็ไม่ส่งผลให้คณะบริหารพ้นจากสภาพการเป็นนายกเทศมนตรีก็ตาม การประชุมแต่ละครั้งต้องเสียเวลาประชุมหลายครั้งเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาองค์กรทำให้ประชาชนในพื้นที่ต้องเสียโอกาสที่จะได้รับการพัฒนาตอบสนองความต้องการของประชาชนอย่างทั่วถึง การประชุมขออนุมัติโครงการแต่ละครั้งต้องใช้เวลาอย่างมากทั้งๆ ก่อนที่จะมีการประชุมสภาได้คูนอกรอบและส่งเอกสารล่วงหน้าให้สมาชิกพิจารณาก่อนทุกครั้ง แต่เวลาเข้าร่วมประชุมสภาก็มีการอภิปรายเพื่อถ่วงเวลาในการผ่านความเห็นชอบ สมาชิกส่วนใหญ่ไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ขององค์กรและประชาชนจึงจะคอยขัดขวางการบริหารงานของคณะบริหาร เนื่องจากกลัวผลงานของคณะบริหารชุดนี้เป็นยอมรับของประชาชนในพื้นที่ซึ่งมีผลต่อการเลือกตั้งใหม่เมื่อหมดวาระการทำงานและมีผลต่อการเลือกตั้งที่จะเกิดขึ้นในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2554 การประชุมสภาแต่ละครั้งนายกเทศมนตรีต้องใช้กลยุทธ์ในการบริหารเพื่อจะได้มาซึ่งเสียงสนับสนุนจากกลุ่มสมาชิกอิสระ กลุ่มสมาชิกลูกทีมของอดีตนายกบางคน โดยเสนอผลประโยชน์เช่น โครงการก่อสร้าง ตำแหน่ง และเงิน เป็นต้น และในด้านการบริหารการจัดทำแผนพัฒนาต้องผ่านการทำประชาคมของแต่ละชุมชน ทุกครั้งและการประชุมสภาแต่ละครั้งต้องเชิญตัวแทนชุมชน เช่น คณะกรรมการชุมชน ตัวแทนจากภาคราชการและคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาเข้าร่วมด้วยทุกครั้ง เพื่อป้องกันการตีรวนใน

สภาเพราะถ้าสมาชิกคนไหนคัดค้านไม่เห็นชอบโครงการที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชน ก็จะถูกประชาชนต่อต้านมีผลต่อการเลือกตั้งครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากที่ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานของคณะบริหารของเทศบาลตำบลแม่ชะจานและได้รับเสียงสนับสนุนจากสมาชิกสภาท้องถิ่นผู้บริหารได้ใช้กลยุทธ์ ดังนี้

1. การทำประชาคม เป็นกระบวนการที่กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม จัดขึ้นเพื่อให้ได้มาซึ่งความคิดเห็นที่หลากหลาย ข้อสังเกต และข้อสรุป ของประชาชนหรือคนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วม และเป็นเจ้าของการพัฒนานั้น ผู้บริหารได้นำวิธีการทำประชาคมมาใช้ เช่น การจัดทำประชาคม โดยให้ประชาชนในพื้นที่กำหนดความต้องการและร่วมวางแผนการพัฒนาโครงการ เพื่อการรับรู้และเข้าใจในประเด็นปัญหา และช่วยกันผลักดัน หรือหาข้อสรุปเป็นแนวทางแก้ไขประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในเขตเทศบาล

2. ใช้เทคนิคการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมทางการเมืองมีความสำคัญต่อการพัฒนาประชาธิปไตย ซึ่งเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ได้แสดงทัศนะและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ในการทำบริหารงานของฝ่ายบริหารที่จะมีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน เพื่อสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของประชาชนมากยิ่งขึ้น ยังเป็นการช่วยให้ฝ่ายบริหารทราบถึงปัญหาความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง แล้วนำข้อมูลไปประกอบการพิจารณาในการเสนอโครงการต่างๆ เช่น การประชุมสภาทุกครั้งในการพิจารณาเห็นชอบโครงการ เพื่อขอความเห็นชอบจากสภาเทศบาลฝ่ายบริหารได้เชิญตัวแทนจากทุกภาคส่วน เช่น ตัวแทนชุมชน ตัวแทนภาคราชการ และคณะกรรมการจัดทำแผนเข้าร่วมด้วยทุกครั้ง เพื่อเป็นการสร้างความมั่นใจว่าเสียงของประชาชนจะมีคนรับฟัง ได้รับการตอบสนองตามความต้องการ อีกทั้งยังเป็นการป้องกันฝ่ายสมาชิกสภาเทศบาลจากการกำหนดนโยบายที่ไม่เหมาะสมกับพื้นที่ในเขตเทศบาลนั้น ๆ

3. ทักษะการเจรจาต่อรอง เป็นการใกล้เคียงเพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งระหว่างฝ่ายบริหารกับฝ่ายสภาเทศบาล เช่น ก่อนประชุมสภาฝ่ายบริหารจะมีการ

ประชุมกรอบกับระดับสมาชิกสภาเทศบาลเพื่อเจรจาข้อตกลง ในการขอความเห็นชอบจากโครงการต่างๆ

4. การใช้ทฤษฎีแรงจูงใจ เพราะมนุษย์ทุกคนต่างมีความต้องการขั้นพื้นฐานทั้งทางด้านวัตถุนิยม และความนิยมชมชอบทางสังคม ซึ่งเสียง ตำแหน่งหน้าที่การงาน เป็นต้น แต่ด้วยทุกคนมีเป้าหมายที่แตกต่างกัน จึงทำให้มีความต้องการที่ไม่เหมือนกัน ผู้บริหารจึงต้องทราบถึงความต้องการของสมาชิกสภาเทศบาล ที่จะทำให้เกิดความพึงพอใจ เช่น เสนอสิ่งแลกเปลี่ยนต่างๆ เพื่อเป็นแรงจูงใจให้สมาชิกยกมือผ่านความเห็นชอบในการเสนอโครงการต่างๆ ในสภาเทศบาล

5. นำระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี หรือหลักธรรมาภิบาลมาใช้ โดยนำหลักความโปร่งใสซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญในการบริหารงานของฝ่ายบริหาร คือ ต้องมีความสุจริต และตรวจสอบได้ เป็นหน่วยงานที่ใสสะอาดและเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนในเขตเทศบาล

6. บทบาทภาวะผู้นำในการรับมือกับเรื่องการเมืองขององค์กร สามารถแก้ไขสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น เช่น การบริหารจัดการทีม การสร้างแรงจูงใจ การเจรจาต่อรอง การระดมแนวคิดใหม่ๆ การคิดเชิงสร้างสรรค์ มาใช้ในการบริหารงานในสภาท้องถิ่น เพื่อสร้างความพึงพอใจในการทำงานให้กับทุกฝ่าย

7. จริยธรรมในการบริหารงาน ผู้บริหารจะต้องมีวิสัยทัศน์ และร่วมกันดำรงความมั่นคงรุ่งเรืองของท้องถิ่น โดยมีวิจรรณญาณ มีคุณธรรม มีความเสียสละ มีความซื่อสัตย์และมุ่งมั่นปฏิบัติงานให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนและผู้ร่วมงานอย่างเต็มกำลังความสามารถ

เอกสารอ้างอิง

เทศบาลตำบลแม่ชะจาน.แผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. 2553 – 2555) เทศบาลตำบลแม่ชะจาน, เชียงราย.2553.

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2543. (2543). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 108 (ตอนที่ 156), หน้า 1-41.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550. ราชกิจจานุเบกษา ตอนที่ 47 ก เล่ม 124.วันที่ 24 สิงหาคม พ.ศ. 2550.

แนวทางในการปรับปรุงกระบวนการประชาคมขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านนอก
อำเภอปะนาเระ จังหวัดปัตตานี

Guidelines for Improvement People Forum Process of Bannok Sub-district
Administrative Organization Panarek District, Pattani Province

ชัยชนก สุวรรณโณ¹

สุจินต์ สิมารักษ์²

บทคัดย่อ

รายงานนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงกระบวนการทำประชาคมขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านนอก เก็บรวบรวมข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนพัฒนา และตัวแทนประชาคมขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านนอก โดยวิธีการสัมภาษณ์และประชุมกลุ่ม

ผลการศึกษา พบว่า การทำประชาคมต้องประกอบด้วย กระบวนการต่าง ๆ ตั้งแต่การประชาสัมพันธ์ โครงการ และการเตรียมความพร้อมในการจัดทำแผนพัฒนา มีเจ้าหน้าที่นำชุมชนประชุมหารือ มีการรวมกลุ่มของแต่ละชุมชนเพื่อระดมสมองในการเสนอความคิดเห็นและปัญหาของชุมชนเพื่อจัดทำโครงการในแผนพัฒนา ในทางปฏิบัติการทำประชาคมขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านนอก ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน การดำเนินการเป็นเพียงการวางแผนและจัดทำโดยเจ้าหน้าที่ ดังนั้นองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านนอกต้องปรับปรุงการจัดทำประชาคม โดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกชั้นตอน เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาของชุมชนและจัดทำโครงการในแผนพัฒนาท้องถิ่นได้ตามความต้องการของประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ

Abstract

This is the study of guidelines for improving people forum process of Bannok Sub-district Administrative Organization. Data were collected from officers involved with development planning and representatives of the community members through interviews and focus groups.

¹ นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

² รองศาสตราจารย์; อาจารย์ประจำวิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

The findings show that people forum must include such steps as public relations of the forum project and preparation in formulating development plans with convening officers to contact community leaders for the forum. Each community was organized for brainstorming and proposing ideas and problems of community for developing a project in development plans. In practice, the people forum of Bannok Sub-district lacked participation from the people. Implementation was done by officers. Thus, Bannok Sub-district Administrative Organization needs to improve how to organize and people forum focusing on participation from the people in all steps in order to solve community problem and developing a project according to local development plans based on the needs of community members.

คำสำคัญ: กระบวนการประชาคม

Keywords: People Forum Process

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดทำแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีขั้นตอนสำคัญที่ต้องดำเนินการตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำและประสานแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2546 ซึ่งกำหนดขั้นตอนดำเนินการประการแรกคือ “การที่คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นร่วมกับประชาคมท้องถิ่น กำหนดประเด็นหลักการพัฒนาให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจและจุดมุ่งหมาย เพื่อพัฒนาในแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา รวมทั้งสอดคล้องกับปัญหา ความต้องการของประชาคมและชุมชน โดยให้นำข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาจากหน่วยงานต่างๆ และข้อมูลในแผนชุมชนมาพิจารณาประกอบการจัดทำแผนพัฒนาสามปี” ดังนั้น การทำประชาคมจึงถือเป็นองค์ประกอบสำคัญของการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นตามระเบียบดังกล่าวนี้ การทำประชาคม เป็นขั้นตอนที่จะได้มาซึ่งโครงการหรือกิจกรรมจากประชาชนที่ในพื้นที่นั้นต้องการ เพื่อนำไปเป็นแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยในกระบวนการขั้นนี้ ทุกคนจะมีโอกาสแสดงความคิดเห็นเสนอปัญหา และความต้องการของชุมชน ซึ่งถือได้ว่าการทำประชาคมที่มาจากความร่วมมือร่วมใจของประชาชน จะทำให้โครงการที่ได้จากการทำประชาคมเข้าสู่แผนพัฒนาท้องถิ่น สามารถแก้ไขปัญหาของประชาชนได้ตรงความต้องการ และสามารถพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แต่ในทางปฏิบัติ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ยังมีปัญหาในกระบวนการทำประชาคม ต้องมีการแก้ไขขั้นตอนการทำประชาคมให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เนื่องจากปัจจุบันการทำประชาคมยังไม่สามารถให้ประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมได้เต็มที่ การแก้ไขปัญหามิตรงตามความต้องการของประชาชน เนื่องจากขั้นตอนและกระบวนการจัดทำประชาคมยังไม่สมบูรณ์ ทำให้การทำประชาคมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่สามารถจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นได้ครอบคลุมทั่วถึงทุกพื้นที่ที่มีปัญหาและไม่ตรงตามความต้องการประชาชนในพื้นที่

องค์กรบริหารส่วนตำบลบ้านนอก ตำบลปะนาเระ จังหวัดปัตตานี เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีปัญหาอย่างมากในการทำประชาคมเพื่อให้ได้แผนพัฒนาท้องถิ่น เนื่องจากไม่สามารถให้ประชาชนในพื้นที่เข้าร่วมจัดทำประชาคมได้ และไม่มีการให้ความร่วมมือกับองค์กรบริหารส่วนตำบลบ้านนอกในการจัดทำประชาคมในบางปีงบประมาณ จึงควรมีการศึกษาหาแนวทางปรับปรุงกระบวนการจัดทำประชาคม เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถกำหนดแผนพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วิธีการศึกษา

ข้อมูลจากการศึกษานี้ได้จากการสัมภาษณ์คณะกรรมการจัดทำแผนขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านนอก และตัวแทนประชาคมขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านนอก อำเภอปะนาเระ จังหวัดปัตตานี จำนวน 15 คน และศึกษาจากเจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผนขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านนอก ตลอดจนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการ ขั้นตอนการจัดทำประชาคมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การทำประชาคมขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านนอก อำเภอปะนาเระ จังหวัดปัตตานี มีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การประชาสัมพันธ์โครงการและเตรียมความพร้อม

ในขั้นตอนนี้ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านนอก โดยเจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผนหรือผู้รับผิดชอบในการจัดทำประชาคมในพื้นที่ และคณะกรรมการ

จัดทำแผนพัฒนาจะเป็นผู้ดำเนินการประชาสัมพันธ์การจัดทำประชาคมขององค์การ เพื่อเสนอความคิดเห็นปัญหาความต้องการของประชาชนและเรื่องอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเป็นแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ.2554-2556) ในช่วงเดือนมีนาคมของทุกปี โดยจะติดประกาศ กำหนดวัน เวลา สถานที่ ให้ชัดเจน เพื่อให้ประชาชนที่สนใจได้รับทราบ ตามแต่ละหมู่บ้านในพื้นที่ตำบลบ้านนอก และการจัดส่งหนังสือไปยังสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล

ในการทำเวทีประชาคมขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านนอก จะมีการประชาสัมพันธ์เชิญชวนประชาชนในหมู่บ้าน ซึ่งจะมีการประกาศในหมู่บ้าน เพื่อให้เข้าร่วมกันทำเวทีประชาคม โดยใช้เวลาประชาสัมพันธ์ อย่างน้อย 3 วันติดต่อกันจนถึงวันทำเวทีประชาคม โดยทางองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านนอกจะทำหนังสือแจ้งเวียนให้กับสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลทุกหมู่บ้าน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ประธานประชาคม อสม. และหน่วยงานราชการในพื้นที่ของตำบลบ้านนอก พร้อมทั้งจะมีการทำหนังสือติดป้ายประกาศตามหมู่บ้านแต่ละหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านนอก โดยมีการแจ้งที่ประชุมพร้อมวันเวลาในการดำเนินการจัดประชาคม

ขั้นตอนที่ 2 เจ้าหน้าที่ นัดผู้นำชุมชนประชุมหารือ

ในขั้นนี้จะมีการหารือเนื้อหาการจัดการทำเวทีประชาคมทางองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านนอก ทางคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนา มีการดำเนินการเตรียมเนื้อหาต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยมีการจัดประชุมเพื่อหารือในส่วนของปัญหาที่จะต้องแก้ไข ปัญหาของประชาชนในพื้นที่อีกทั้งมีข้อสรุปในการจัดทำเนื้อหาในการจัดประชุม

เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผนหรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง จะมีการนัดประชุมเจ้าหน้าที่หรือผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดทำเวทีประชาคมขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านนอก โดยได้แก่ เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผนหรือเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบ คณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาตำบลบ้านนอก คณะกรรมการหมู่บ้าน สมาชิก อบต. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตัวแทนชุมชน ซึ่งเป็นผู้ดำเนินการหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำประชาคมขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านนอก จะมีการนัดประชุม ณ ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านนอก ก่อนวันประชุมประชาคมประมาณ 1 สัปดาห์ ซึ่งเจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านนอกจะทำหนังสือเชิญประชุมให้บุคคล

ดังกล่าว ซึ่งการประชุมครั้งนี้จะเป็นการเตรียมความพร้อม และชี้แจงรายละเอียด ข้อมูล ในการจัดประชุมประชาคมของตำบลบ้านนอก และเป็นการวางเป้าหมายเพื่อทำความเข้าใจในการทำประชาคม โดยมีการกำหนดประเด็น เนื้อหาให้ชัดเจนก่อนเข้าพื้นที่จริง รวมทั้งมีการซักซ้อมทำความเข้าใจในแต่ละยุทธศาสตร์การพัฒนาของตำบลบ้านนอก และให้ได้ข้อมูลที่ตรงตามวัตถุประสงค์ของการทำแผนพัฒนาสามปีของตำบลบ้านนอก ในแต่ละปี

ขั้นตอนที่ 3 เริ่มการทำเวทีประชาคม โดยมีการดำเนินการดังนี้

1. ในขั้นตอนแรกนี้ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องจะมีการกล่าวเปิดเวทีประชาคม และ ดำเนินการทำเวทีประชาคมตามกระบวนการ โดยอธิบายถึงความเป็นมาความสำคัญในการทำเวทีประชาคมและจุดประสงค์ในการทำเวทีประชาคมครั้งนี้ เพื่อให้ประชาชนสามารถนำปัญหาของพื้นที่ออกมาเป็นโครงการให้ได้

2. การร่วมกลุ่มของแต่ละชุมชนเพื่อระดมสมองในการเสนอโครงการ โดยเจ้าหน้าที่จะมีการจัดกลุ่มในแต่ละหมู่บ้านเพื่อให้ประชาชนหรือตัวแทนที่เข้ามาสามารถระดมสมองร่วมกัน ในการนำเสนอโครงการที่เป็นปัญหาของแต่ละชุมชนออกมา โดยการเขียนในกระดาษที่ทางเจ้าหน้าที่ได้จัดไว้ โดยใช้เวลาในช่วงนี้เป็นเวลาพอสมควร เพื่อให้ได้ปัญหาของชุมชนออกมา

3. การสรุปโครงการของแต่ละชุมชน จะมีการนำเสนอโดยให้มาพร้อมกันทุกหมู่บ้านแล้วออกมานำเสนอที่ละหมู่บ้าน เจ้าหน้าที่จะจัดรวบรวมข้อมูลในส่วนปัญหา และนำเสนอในภาพรวมของหมู่บ้านต่อไป จากนั้น ผู้ใหญ่บ้าน หรือตัวแทนประชาชนในหมู่บ้านจะเป็นตัวแทนของประชาชนในการนำเสนอโดยจะให้ประชาชนเป็นผู้เสนอโครงการผ่านกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เพื่อที่จะให้บุคคลเหล่านี้ได้แจ้ง ต่อเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายในการจัดทำแผนพัฒนา

ขั้นตอนที่ 4 รวบรวมข้อมูลจากขั้นตอนที่ 3 ในขั้นตอนนี้ ทางองค์การบริหาร ส่วนตำบลบ้านนอก จะมีการเปิดเวทีประชาคมเพื่อการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน และออกมานำเสนอ จัดรวบรวมข้อมูลในส่วนการแก้ปัญหา และนำเสนอในภาพรวมของหมู่บ้านซึ่งเจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผนจะมีการระดมความคิดเห็นจากประชาคม

ในแต่ละหมู่บ้าน และให้ตัวแทนชุมชนเสนอความคิดในการทำโครงการเสนอองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านนอก เพื่อบรรจุในแผนพัฒนาของตำบล

ซึ่งในขั้นตอนนี้จะมีการจัดเวทีประชาคมใหญ่อีกครั้งหนึ่ง เพื่อที่จะให้ตัวแทนแต่ละหมู่บ้านเข้าร่วมประชุมรวมทั้งให้ประชาชนเข้ารับฟังด้วย โดยการประชุมในครั้งนี้จะมีคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านนอก เจ้าหน้าที่นโยบายและแผน เจ้าหน้าที่รับผิดชอบ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตัวแทนชุมชนของแต่ละหมู่บ้านเข้าร่วม และที่สำคัญ จะมีตัวแทนประชาชนเข้าร่วมด้วย ซึ่งจะมีการจัดเวทีเพื่อให้ตัวแทนเข้ามาเสนอโครงการที่ได้จัดทำไว้ในการจัดทำเวทีประชาคมของแต่ละหมู่บ้าน นำมาเสนอในเวทีประชาคมในครั้งนี้ อีกทั้งการให้ประชาชนในแต่ละหมู่บ้านเข้าร่วมรับฟัง รับทราบ เป็นการแสดงความโปร่งใสในการปฏิบัติงานของตัวแทนชุมชนต่อการนำเสนอโครงการที่เกี่ยวข้องที่ประชาชนเสนอให้กับองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านนอกด้วย

ขั้นตอนที่ 5 ได้นำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 4 เข้าสู่แผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านนอก ขั้นตอนนี้ทางองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านนอกคือเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบ คณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาตำบลบ้านนอก จะรวบรวมโครงการและจัดลำดับกิจกรรมก่อนหลัง สรุปภาพรวมทั้งหมดและให้ข้อเสนอแนะในการหาแนวทางการจัดกิจกรรมนำข้อมูลที่ได้อามาวิเคราะห์ หาจุดอ่อน จุดแข็ง ของชุมชนเพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการจัดทำโครงการต่างๆ และรวบรวมทำโครงการ เสนออนุมัติเพื่อดำเนินการให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ของตำบลบ้านนอก

ในส่วนของขั้นตอนนี้จะเป็นหน้าที่ของคณะกรรมการจัดทำแผน ร่วมกับเจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านนอก จะต้องศึกษาความจำเป็นและความสำคัญของโครงการและลำดับความจำเป็น โดยอาจให้สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านนอกเข้าร่วม ซึ่งทางสมาชิกจะเป็นผู้รู้ปัญหาของแต่ละหมู่บ้านได้อย่างดี ดังนั้นมีการเลือกโครงการที่เป็นปัญหาจริงๆของหมู่บ้านรวมทั้งให้เหมาะสมกับงบประมาณที่จะจัดทำโครงการดังกล่าว เช่น โครงการเกี่ยวกับการก่อสร้างถนนจะต้องให้ฝ่ายโยธาเข้ามาร่วมประมาณการราคา โครงการเกี่ยวกับสาธารณสุขจะต้องนำปรึกษากับสถานีอนามัยว่างงบประมาณที่จะจัดทำเหมาะสมหรือไม่ เมื่อมีการทำงบประมาณให้สอดคล้องแล้วก็นำ

โครงการมาเรียบเรียงปัญหา ความจำเป็นเร่งด่วนเป็นโครงการต้นๆ ของแผนพัฒนาของ ตำบลในแต่ละยุทธศาสตร์ โดยในการขั้นตอนนี้อาจจะมีความล่าช้า เนื่องจากมีการ ถกเถียง และบางครั้งอาจมีข้อขัดแย้งจนไม่สามารถสรุปได้ในเวลา 1 วัน ทำให้การทำ ประชาคมต้องยืดระยะเวลาออกไป เมื่อมีการเลือกโครงการเสร็จสิ้นเจ้าหน้าที่ที่ รับผิดชอบจะจัดทำรูปเล่มเพื่อนำเสนอในที่ประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบล บ้านนอก เพื่อขออนุมัติประกาศแผนพัฒนาสามปีของตำบลบ้านนอกในงบประมาณ ต่อไป

ปัญหาการจัดทำประชาคมและแนวทางการปรับปรุง

การจัดทำประชาคมขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านนอก มีปัญหาในแต่ละ ขั้นตอนที่ควรมีแนวทางการปรับปรุงดังนี้

1. การประชาสัมพันธ์การทำประชาคม เนื่องจากการทำประชาคมต้องเน้นการ มีส่วนร่วมของประชาชนและทุกภาคส่วนของท้องถิ่น ดังนั้นจึงต้องมีการประชาสัมพันธ์ การทำประชาคมขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านนอกให้ทั่วถึง และให้ประชาชนรู้สึก ถึงความสำคัญในการเข้าร่วมการทำประชาคมมากกว่าที่เป็นอยู่ โดยเน้นให้เห็นว่าการมี ส่วนร่วมของประชาชนจำนวนมากจะเป็นการส่งเสริมการแก้ไขปัญหาต่างๆ ในพื้นที่ได้

2. การเตรียมงานก่อนทำเวทีประชาคม องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านนอก มีการ เตรียมประเด็นปัญหาและเนื้อหาในการจัดประชุม โดยเป็นปัญหาที่ต้องแก้ไขให้แก่ ประชาชนในพื้นที่ แต่ส่วนมากเป็นการเตรียมการจากเจ้าหน้าที่ ยังขาดการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการเสนอปัญหาที่แท้จริง ดังนั้น จึงควรมีการรวมกลุ่มของแต่ละชุมชน เพื่อ เสนอโครงการที่ต้องการให้บรรจุลงไปในแผนพัฒนา โดยเจ้าหน้าที่จะมีการจัดกลุ่มใน แต่ละหมู่บ้าน เพื่อให้ประชาชนหรือตัวแทนสามารถนำเสนอโครงการที่เป็นปัญหาของ แต่ละชุมชน และเมื่อได้โครงการของแต่ละชุมชนแล้ว ก็นำมาสรุปเพื่อให้ได้ภาพรวมของ หมู่บ้าน กำหนด ผู้ใหญ่บ้านหรือตัวแทนประชาชนในหมู่บ้านจะเป็นตัวแทนของ ประชาชนในการนำเสนอต่อเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายในการจัดทำแผนพัฒนา

3. การเตรียมข้อมูลเกี่ยวกับผู้เข้าร่วมทำประชาคมหรือกลุ่มที่เข้าร่วม เพื่อเป็น ตัวแทนของแต่ละกลุ่มหรือแต่ละหมู่บ้าน องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านนอก ไม่มีการ เตรียมข้อมูลด้านนี้ ทำให้ไม่ทราบภูมิหลังของผู้เข้าร่วมประชุม ซึ่งจะเป็นแนวทางในการ

รับทราบปัญหาของแต่ละชุมชนได้ชัดเจนขึ้น ดังนั้นเจ้าหน้าที่จึงควรมีการเตรียมข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มตัวแทนที่จะเข้าร่วมประชุม เพื่อให้การนำเสนอปัญหาและการพิจารณาเพื่อบรรจุโครงการในแผนสามารถดำเนินการได้ตรงกับความต้องการของชุมชน

4. การดำเนินการเวทีประชาคม ในขั้นตอนนี้วิทยากรหลักจะต้องเป็นผู้นำกระบวนการในการประชุม ซึ่งวิธีการอาจจะมีหลากหลายกิจกรรมขึ้นอยู่กับกลุ่ม และภูมิหลังกลุ่ม โดยวิทยากรหลักต้องบอกวัตถุประสงค์ของการจัดการเวทีประชาคม เพื่อให้ผู้เข้าร่วมประชุมได้รับทราบในฐานะเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหา และความจำเป็นในการร่วมมือกัน หรือแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นปัญหา เพื่อหาจุดยืนหรือแนวทางในการแก้ไขปัญหาร่วมกัน โดยวิทยากรควรวางกฎและระเบียบในการจัดเวทีประชาคม เพื่อป้องกันความขัดแย้งระหว่างกรณีพิพาท ซึ่งขั้นตอนนี้อาจมีการบริหารส่วนตำบลบ้านนอก ยังไม่มีการเตรียมทีมงานอย่างชัดเจนในกระบวนการจัดประชุมเวทีประชาคม จึงควรมีการปรับปรุงเพื่อให้การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

5. ขั้นตอนการติดตามและประเมินผล เป็นการตามไปดูว่ามีการดำเนินการอย่างไรบ้าง หนึ่ง กับโครงการที่บรรจุไว้ในแผนหรือไม่ และประเมินผลความสำเร็จของโครงการด้วย ซึ่งขั้นตอนนี้ประชาชนหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรเข้ามามีส่วนร่วมในการติดตาม โดยมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ ทำแผนการติดตามและกำหนดวิธีการติดตามร่วมกันอย่างสม่ำเสมอตามแผนที่วางไว้ เพื่อตรวจสอบการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาของท้องถิ่น

กล่าวโดยสรุป องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านนอก ควรมีการปรับปรุงกระบวนการจัดทำประชาคมดังกล่าวข้างต้น ซึ่งจะช่วยให้การจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรประสบความสำเร็จ ตามความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. (2548). ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำ แผนการพัฒนา องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548.

- ศศิพงษ์ ชูเชิด. (2551). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความสำเร็จของการดำเนินงาน
แผนพัฒนาเทศบาลตำบลน้ำน้อย อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา**. สารนิพนธ์
ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ส่วนแผนพัฒนาท้องถิ่น สำนักพัฒนาและส่งเสริมการบริหารงานท้องถิ่น กรมส่งเสริม
การปกครองท้องถิ่น. **คู่มือการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ : ชุมชน
สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด; 2546
- สำนักคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.(2543). **การมีส่วนร่วมของ
ประชาชนกับชุมชนเข้มแข็ง**. กรุงเทพฯธุรกิจ
นิรนาม. (2554). เข้าถึงจาก <http://advisor.anamai.moph.go.th/hph/text/commu.htm>
สืบค้นเมื่อวันที่ 13 มีนาคม 2554
- _____. (2554). เข้าถึงจาก <http://www.thaicivinet.com> สืบค้นเมื่อวันที่ 4 เมษายน
2554
- _____. (2554). เข้าถึงจาก www.tddf.or.th/ สืบค้นเมื่อวันที่ 4 เมษายน 2554
- _____. (2554). เข้าถึงจาก [www.tddf.or.th/tddf/library/files/library-2007-02-28-
240.doc](http://www.tddf.or.th/tddf/library/files/library-2007-02-28-240.doc) สืบค้นเมื่อวันที่ 4 เมษายน 2554

การเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะให้กับพลเมืองในตำบลบางพระเหนือ

Enhancing Public Consciousness To Public In The Bangphrauea.

ศรียาณี ไชยชาญ¹

จารึก ปริญาพล²

บทคัดย่อ

รายงานนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อหาแนวทางในการเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะให้กับพลเมืองในตำบลบางพระเหนือ โดยการสนทนากลุ่มผู้นำชุมชนและผู้บริหารท้องถิ่นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษา พบว่า การที่จะทำให้พลเมืองในตำบลบางพระเหนือเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่จะรับผิดชอบต่อส่วนรวมร่วมกันให้เป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้นนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลบางพระเหนือจะต้องส่งเสริมและสนับสนุนในการทำกิจกรรมด้านต่าง ๆ โดยเปิดโอกาสให้พลเมืองในตำบลบางพระเหนือเป็นผู้ออกแบบสังคมของเขาเอง เป็นผู้กำหนดกิจกรรมและกติกาทางสังคมในการอยู่ร่วมกันเอง แต่ทั้งนี้องค์การบริหารส่วนตำบลบางพระเหนือจะต้องคอยให้คำปรึกษาแนะนำ ช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง อันจะนำไปสู่การรับผิดชอบต่อสังคมร่วมกันเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น ส่งผลให้วิถีชีวิตของคนชนบทแบบดั้งเดิมยังคงอยู่กับพลเมืองในตำบลบางพระเหนือตลอดไป

Abstract

The purpose of this paper is to search for guidelines in enhancing public consciousness for the citizens of Bangphra Nuea through focus groups of community leaders, local government leader. The findings of the study show that to change the behavior of people in the area to take collective responsibility in a desired direction, the Bangphra Nuea Sub-district Administrative Organization is to promote and support related activities by allowing citizens in the community design their own society. They can determine activities and social rules in living and working together. However, the local government should provide advice and consultation in a continuous manner which will lead to better social responsibility, which, in turn, will improve the traditional way of life of rural people in a sustainable fashion.

คำสำคัญ: การเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะ

Keywords: Enhancing Public Consciousness

¹ นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

² อาจารย์ประจำวิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จิตสำนึกสาธารณะ (Public consciousness) ความหมายเกี่ยวข้องกับคุณธรรม และจริยธรรมของบุคคล โดยคุณธรรมและจริยธรรมนั้นมักจะถูกใช้ควบคู่กันเสมอเป็น คุณลักษณะเกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติตลอดจนการคิดในทางที่ถูกต้องจึงงามมีประโยชน์ ต่อส่วนตัวและส่วนรวม จะเน้นถึงความดีงามที่อยู่ภายในจิตใจตลอดจนถึงความประพฤติ ดีด้วย ในปัจจุบันจิตสำนึกสาธารณะเป็นประเด็นที่อยู่ในความสนใจของคนในสังคม อย่างกว้างขวาง ดังจะเห็นได้จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 มาตรา 7 ที่มุ่งเน้นให้กระบวนการในการสอนนั้นจะต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องด้าน ต่างๆ ให้กับผู้เรียนเป็นหลัก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) การเสริมสร้างจิตสำนึก สาธารณะ มีความสำคัญ เนื่องจากว่าการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมจำเป็นต้องมี ความสัมพันธ์ในรูปแบบของการพึ่งพากัน หากคนในสังคมขาดจิตสำนึกสาธารณะจะ ส่งผลกระทบต่อตั้งแต่ระดับบุคคล ครอบครัว องค์กร ชุมชน ประเทศ และระดับโลก (ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม และสังคม สัจจกร, 2543) ตัวอย่างผลกระทบที่ใกล้ตัวและเห็นได้ ชัดที่สุด คือ ผลกระทบในระดับบุคคล หากบุคคลใดไม่มีจิตสำนึกสาธารณะย่อมสร้าง ความเดือดร้อนให้กับตนเองและคนอื่น หากพลเมืองในสังคมชนบทขาดจิตสำนึก สาธารณะผลลัพธ์ที่ตามมาก็คือการแก้ไขปัญหาสังคมในด้านต่าง ๆ ประสบกับความ ล้มเหลวมากกว่าประสบความสำเร็จดังที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และนับวันปัญหาทาง สังคมในชนบทก็เพิ่มความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิต วิถีชีวิต จิตใจ ค่านิยม และวัฒนธรรมที่ดีงามของคนในสังคมชนบทที่มีมายาวนาน

จากประสบการณ์การทำงานของผู้ศึกษาประกอบกับเป็นภูมิลำเนาของผู้ศึกษา พบว่าองค์การบริหารส่วนตำบลบางพระเหนือ อำเภอละอุ่น จังหวัดระนอง ปัจจุบันกำลัง อยู่ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลง เช่น เปลี่ยนแปลงจากระบบการผลิตพึ่งตนเองสู่กระแสนิยม การบริโภค เน้นการมุ่งผลิตเพื่อจำหน่ายมากกว่าผลิตเพื่อการบริโภคในครัวเรือน ชาวไร่ เลิกทำไร่ ชาวนาเลิกทำนา หันมาซื้อข้าวกิน ทำให้วัฒนธรรมการลงแขกในการทำไร่ไถ นาแบบดั้งเดิมที่อาศัยความสามัคคีช่วยเหลือเกื้อกูลกันในการทำงานของคนในชุมชนเริ่ม เปลี่ยนมาเป็นการจ้างแรงงานต่างด้าวแทน ความเชื่อจารีตประเพณีเริ่มเปลี่ยนแปลงมีผู้เข้า วัดน้อยลงในวันพระหรือแม้แต่งานบุญประเพณี ซึ่งในขณะเดียวกันการประชุม

ประจำเดือนของแต่ละหมู่บ้านมีประชาชนเข้าร่วมประมาณร้อยละ 20 เมื่อเทียบกับจำนวนครัวเรือนทั้งหมดที่มีในหมู่บ้าน ตลอดจนงานพัฒนาที่เป็นสาธารณะเนื่องในโอกาสวันสำคัญต่าง ๆ หากไม่มีค่าตอบแทนก็แทบจะไม่มีอาสาสมัครแจกเช่นแต่ก่อน สิ่งของสาธารณะถูกทำลายเริ่มมีโจรผู้ร้ายเกิดขึ้นในชุมชน วิกฤตการณ์ต่าง ๆ เหล่านี้หากไม่ได้รับการแก้ไขให้ทันท่วงทีก็จะทวีความรุนแรงต่อไปเรื่อย ๆ จนกลายเป็นปัญหาสังคมให้กับตำบลบางพระเหนือทั้งในปัจจุบันและอนาคต บทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อหาแนวทางในการเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะให้กับพลเมืองในตำบลบางพระเหนือ โดยศึกษาถึงสภาพปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับจิตสำนึกสาธารณะของพลเมืองในตำบลบางพระเหนือตลอดจนศึกษาถึงรูปแบบที่ดีเกี่ยวกับการส่งเสริมการมีจิตสาธารณะให้กับพลเมืองในตำบลบางพระเหนือ

วิธีการศึกษา

การศึกษาวิจัยนี้ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างจากตัวแทนทุกภาคส่วนซึ่งเป็นทุนทางสังคมในตำบลบางพระเหนือ จำนวน 29 คน โดยการสนทนากลุ่มแบบไม่เป็นทางการและเปิดโอกาสให้มีการแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ เพื่อให้ทราบว่าคุณภาพพลเมืองในตำบลบางพระเหนือมีพฤติกรรมแสดงออกเกี่ยวกับ “การเสียสละเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม” เป็นไปในทิศทางใด ภายใต้หัวข้อ “เราจะส่งมอบตำบลบางพระเหนือ ในอนาคตแบบไหนให้ลูกหลาน” ซึ่งเนื้อหาจะครอบคลุมพฤติกรรมแสดงออก 4 ด้านคือ ด้านการสร้างวินัยในตนเอง ด้านการให้ความสำคัญต่อสิ่งแวดล้อม ด้านการตระหนักถึงปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้นกับสังคม และด้านการยึดหลักธรรมในการดำเนินชีวิต นอกจากนี้ยังใช้ข้อมูลจากการวิเคราะห์เอกสารต่างๆ เช่น รายงานการประชุมประจำหมู่บ้าน และพฤติกรรมในการประชุมหมู่บ้าน เป็นต้น รวมทั้งใช้การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมเพื่อดูว่าพลเมืองในเขตตำบลบางพระเหนือมีพฤติกรรมทั้งหมดที่เกี่ยวกับ “การเสียสละเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม” มากขึ้นเพียงใด ข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์โดยการสรุปตีความ และการบรรยายเชิงวิเคราะห์

ผลการศึกษา

ก่อนที่จะกล่าวถึงผลการศึกษาใคร่ขอกล่าวถึงบริบทขององค์การบริหารส่วนตำบลบางพระเหนือ

บริบทขององค์การบริหารส่วนตำบลบางพระเหนือ

ตำบลบางพระเหนือตั้งอยู่ทางทิศใต้ของอำเภอละอุ่น จังหวัดระนอง มีพื้นที่ทั้งหมด 141.23 ตารางกิโลเมตร ปัจจุบันได้แบ่งออกเป็น 5 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 1 บ้านในไร่ หมู่ที่ 2 บ้านบางขุนแพ่ง หมู่ที่ 3 บ้านคอกช้าง หมู่ที่ 4 บ้านบางใหญ่ และหมู่ที่ 5 บ้านระวี อยู่ห่างจากตัวจังหวัดระนอง 26 กิโลเมตร มีประชากรทั้งหมด 3,207 คน และครัวเรือน 1,065 ครัวเรือน พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าเขา มีพื้นที่ราบลุ่มบางส่วน มีลำคลองระวีไหลผ่าน สภาพอากาศ มีลักษณะร้อนชื้น ประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพหลัก คือ การเกษตรกรรม ที่สำคัญ การทำสวนยางพารา กาแฟ ปาล์มน้ำมัน สวนผลไม้ และอาชีพรับจ้างทั่วไป มีโรงเรียนระดับมัธยมและโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 2 แห่ง มีวัด 1 แห่ง สถานีอนามัยประจำตำบล จำนวน 2 แห่ง สถานีตำรวจชุมชนประจำตำบล 1 แห่ง ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข 1 แห่ง และมีโทรศัพท์สาธารณะ จำนวน 10 เครื่อง

จิตสำนึกสาธารณะของพลเมืองในตำบลบางพระเหนือ

พลเมืองในตำบลบางพระเหนือ พบว่า มีการใช้จ่ายเงินอย่างฟุ่มเฟือย ฟุ้งเฟ้อ ใช้จ่ายใช้ในสิ่งของที่ไม่จำเป็น ไม่มีการจัดทำบัญชีครัวเรือน ไม่ชอบการปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายและปฏิบัติหน้าที่ตรงต่อเวลาเป็นบางครั้ง เพราะดื่มและขาดการวางแผน มีปัญหาในการออมและมีปัญหาการปฏิบัติตามกฎระเบียบ เช่น การขับรถผิดกฎจราจร และมีการนำความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในชีวิตประจำวัน แต่มีปัญหาค่าใช้จ่ายทรัพยากรไม่คุ้มค่าสืบเนื่องจากราคาพืชผลทางการเกษตร (ยางพารา, ปาล์มน้ำมัน) ราคาดีส่งผลให้มีการลักลอบบุกรุกแผ้วถางป่าและยังคงมีปัญหาค่าครองชีพสูงในชุมชน เช่น การทิ้งขยะ ประชาชนส่วนใหญ่จะเข้าร่วมกิจกรรมเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่นอยู่เสมอ แต่มีปัญหาค่าความสามัคคีในหมู่บ้าน นอกจากนี้ยังพบว่า ประชาชนในพื้นที่ส่วนน้อยที่เข้าวัดฟังธรรมในวันพระ รวมทั้งยังไม่ให้ความสำคัญในการดำเนินชีวิตตามแนวศีลธรรมจรรยาเพียง

แนวทางการเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะให้กับพลเมืองในตำบลบางพระเหนือ

องค์การบริหารส่วนตำบลหาดส้มแป้นมีแนวทางการส่งเสริมการมีจิตสาธารณะ โดยมีการ จัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ในหมู่บ้าน มีหลักการบริหารเพื่อออมเงินทุกวันวันละบาท และนำเงินเหล่านั้นไปหมุนเวียนให้สมาชิกที่เดือดร้อนพึ่งพาได้ โดยจ่ายดอกเบี้ยขั้นต่ำ จัดทำป้ายเตือนสติในเขตชุมชน เช่น เรื่องการจับขี้พลอดกัย และรณรงค์การห้ามทิ้งขยะในที่สาธารณะ ให้เห็นความสำคัญของการตรงต่อเวลาทั้งในการปฏิบัติหน้าที่และการนัดหมายต่างๆ มีการรณรงค์ให้ช่วยกันประหยัดน้ำ ประหยัดไฟ ประหยัดพลังงาน ลดโลกร้อน มีการจัดตั้งกลุ่มเยาวชนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพื่อให้เยาวชนใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์และเห็นความสำคัญของสิ่งแวดล้อมในชุมชน (จนได้รับรางวัลลูกโลกสีเขียว) รณรงค์ให้เกษตรกรภายในชุมชนลดการใช้สารเคมี ใช้ปุ๋ยชีวภาพแทน จัดอบรมให้ความรู้กับชุมชนในการจัดทำน้ำหมักชีวภาพเพื่อใช้ในครัวเรือนแทนสารเคมี องค์การบริหารส่วนตำบลได้จัดกิจกรรมและสนับสนุนงานประเพณีของท้องถิ่นเป็นประจำ จัดตั้งทีมกีฬาที่นำเยาวชนแต่ละหมู่บ้านมาจัดตั้ง เช่น ทีมตะกร้อ ทีมฟุตบอล เพื่อให้เยาวชนในหมู่บ้านหันมาสนใจกีฬา จัดตั้งลานกีฬา ลานสูลาสูป เพื่อให้เยาวชน คนในชุมชนได้มาพบปะ พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น รวมทั้งจัดแหล่งความรู้ให้บริการความรู้การดำเนินชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง นอกจากนี้ควรมีการจัดตั้งกองทุนช่วยเหลือคนในชุมชน โดยให้กู้ในอัตราดอกเบี้ยต่ำ ให้การสนับสนุนโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ (วัดหาดส้มแป้น) เพื่อส่งเสริมให้เยาวชนใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ และนำหลักธรรมมาใช้ในชีวิตประจำวัน

ผลการดำเนินงานที่ผ่านมาขององค์การบริหารส่วนตำบลบางพระเหนือเกี่ยวกับการมีจิตสำนึกสาธารณะของพลเมืองในตำบลบางพระเหนือ

องค์การบริหารส่วนตำบลบางพระเหนือ ปฏิบัติงาน โดยยึดกฎ/ระเบียบทางกฎหมายเป็นหลัก ไม่เคยให้ความรู้หรือส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่มโดยให้พลเมืองเป็นผู้กำหนดกติกาทางสังคมในการอยู่ร่วมกัน ไม่เคยรณรงค์ให้ความรู้กับพลเมืองในตำบลบางพระเหนือในด้านการรักษาสีสิ่งแวดล้อม ให้ความสำคัญในด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาทางสังคมโดยเฉพาะกับกลุ่มเด็กและเยาวชนในตำบลบางพระเหนือ แต่ปัญหาทางสังคมที่เกิดขึ้นก็ยังไม่หมด สืบเนื่องจากการจัดทำกิจกรรม/โครงการต่าง ๆ ขาดความ

ต่อเนื่อง และยังสามารถจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้พลเมืองในตำบลบางพระเหนือเห็นถึงความสำคัญของการเข้าวัดเพื่อยึดหลักธรรมมาดำเนินชีวิต

การสังเคราะห์แนวทางการเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของพลเมืองในตำบลบางพระเหนือ สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ด้านการสร้างวินัยในตนเอง จัดตั้งกลุ่มสังฆะในหมู่บ้านส่งเสริมให้ประชาชนคิดและแก้ปัญหาของตนเอง เปิดโอกาสให้พลเมืองมีส่วนร่วมในการกำหนดกติกาทางสังคม องค์การบริหารส่วนตำบลบางพระเหนือเป็นผู้สนับสนุนให้ผลของการจัดตั้งกลุ่มตรงกับวัตถุประสงค์และความต้องการของประชาชน โดยมีหลักการบริหารเพื่อออมเงินทุกสัปดาห์ และนำเงินเหล่านั้นไปหมุนเวียนให้สมาชิกที่เดือดร้อนพึ่งพาได้ โดยจ่ายดอกเบี้ยขั้นต่ำ ปัญหาการขาดแคลนเงินทุนในการประกอบอาชีพ ปัญหานี้สิน เป็นปัญหาหลักที่ส่งผลให้ครัวเรือนไม่หลุดพ้นจากวงจรแห่งความยากจนการแก้ไขปัญหการขาดแคลนเงินทุนในการประกอบอาชีพและปัญหานี้สินเพราะเงินทุนคือปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลผลิตและรายได้ ถ้าไม่มีเงินหรือมีเงินทุนน้อย ส่งผลให้ผลผลิตและรายได้น้อย การดำรงชีพของครัวเรือนจะประสบปัญหา ก่อให้เกิดปัญหาทางเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศในที่สุด และรณรงค์การปฏิบัติตามกฎระเบียบ โดยประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาให้ความรู้ในด้านต่าง ๆ กับพลเมืองในตำบลบางพระเหนือ ได้แก่ ประสานความร่วมมือกับสำนักงานขนส่งจังหวัดระนองเพื่อออกหน่วยให้บริการความรู้ในเรื่องการปฏิบัติตามกฎจราจร พร้อมทั้งจัดทำป้ายเตือนสติการขับขีรถตามกฎจราจร

2. ด้านการให้ความสำคัญต่อสิ่งแวดล้อม ปลูกจิตสำนึกเรื่องการประหยัดพลังงาน โดยการประสานความร่วมมือกับสำนักงานพลังงานจังหวัดระนองเพื่อออกหน่วยให้บริการเรื่องการประหยัดพลังงาน จัดตั้งกลุ่มเยาวชนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม รณรงค์ให้เกษตรกรภายในชุมชนลดการใช้สารเคมี รณรงค์ให้คนในชุมชนปลูกข้าวกันได้

3. ด้านการตระหนักถึงปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้นกับสังคม องค์การบริหารส่วนตำบลบางพระเหนือจะต้องสนับสนุนและจัดให้มีงานกิจกรรม งานบุญ งานประเพณีของท้องถิ่นอย่างต่อเนื่องทุกปี ได้แก่ งานวันเด็กแห่งชาติ งานแข่งขันกีฬา สัมพันธ์ด้านยาเสพติด งานประเพณีรดน้ำผู้สูงอายุในวันสงกรานต์ งานประเพณีแห่

เขียนวันเข้าพรรษา งานประเพณีแห่จาดบุญสารทเดือนสิบ งานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๕ ธันวาคมหาราช และจัดให้มีพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับเด็กและเยาวชนในแต่ละหมู่บ้าน โดยมีปราชญ์ชุมชนเป็นผู้รับผิดชอบ และเพื่อเป็นการส่งเสริมกระบวนการสร้างความร่วมมือในการหาแนวทางแก้ไขปัญหาคืออย่างยั่งยืน องค์การบริหารส่วนตำบลบางพระเหนือจะเป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินการสำรวจข้อมูลในด้านต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตของเด็ก หลังจากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจมาทำการวิเคราะห์เพื่อค้นหาสาเหตุของปัญหา รวมทั้งทำการศึกษาหาวิธีการแก้ไขปัญหาคือที่เกิดขึ้นกับเด็กให้สอดคล้องกับปัญหาและสาเหตุ แล้วจึงเริ่มดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้พร้อมทั้งปลูกจิตสำนึกให้กับเด็กและเยาวชน ซึ่งวิธีการดังกล่าวข้างต้นนี้ส่งผลให้เกิดการแก้ไขปัญหาคือเกี่ยวกับเด็กได้ถูกต้องและยั่งยืน ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากตำบลบางพระเหนือมีความพร้อมในด้านผู้นำนักวิชาการ ปราชญ์ชาวบ้าน รวมทั้งชุมชนมีความต้องการในการที่จะแก้ปัญหาคือดังกล่าว โดยใช้กระบวนการทางสังคมในการขับเคลื่อนเพื่อให้เกิดการพัฒนาแบบองค์รวม

4. ด้านการยึดหลักธรรมในการดำเนินชีวิต องค์การบริหารส่วนตำบลบางพระเหนือดำเนินการประสานความร่วมมือกับสำนักงานเกษตรอำเภอละอุ่น สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอละอุ่น เพื่อให้บริการความรู้ในการดำเนินชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงให้กับประชาชน ส่งเสริมการเข้าวัดฟังธรรมโดยการประชาสัมพันธ์เสียงตามสายบรรยายบทความธรรมะ ก่อนวันพระหนึ่งวันเพื่อเป็นการกระตุ้นเตือนให้กับประชาชนได้เข้าวัดฟังธรรมในวันพระพร้อมทั้งสนับสนุนให้มีโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์

สรุปและข้อเสนอแนะ

การสังเคราะห์แนวทางในการเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะให้กับพลเมืองในตำบลบางพระเหนือ อำเภอละอุ่น จังหวัดระนอง สามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. ในการศึกษาครั้งนี้แนวทางในการเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะให้กับพลเมืองในตำบลบางพระเหนือ ด้านการสร้างวินัยในตนเอง พบว่า ที่มีสภาพปัญหา คือ มีปัญหาการปฏิบัติหน้าที่ตรงต่อเวลา มีปัญหาในการออม มีปัญหาการปฏิบัติตาม

กฎระเบียบ และมีความต้องการ คือ มีความต้องการให้ส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่ม โดยให้พลเมืองเป็นผู้กำหนดกติกาทางสังคมในการอยู่ร่วมกัน โดยให้องค์การบริหารส่วนตำบลบางพระเหนือเป็นผู้ควบคุมดูแล ดังนั้น ผลการสังเคราะห์แนวทางในการเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะให้กับพลเมืองในตำบลบางพระเหนือด้านการสร้างวินัยในตนเอง คือ จัดตั้งกลุ่มในหมู่บ้าน จัดทำป้ายเตือนสติในเขตชุมชน

2. แนวทางการเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะให้กับพลเมืองในตำบลบางพระเหนือ ด้านการให้ความสำคัญต่อสิ่งแวดล้อม พบว่า ที่มีสภาพปัญหา คือ มีปัญหาการใช้ทรัพยากรไม่คุ้มค่า มีปัญหาการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในชุมชน และมีความต้องการ คือ ให้มีการรณรงค์ปลูกจิตสำนึกการใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่า รณรงค์ให้คนในชุมชนปลูกข้าวกินได้ และจากการศึกษารูปแบบที่ดี คือ รณรงค์การประหยัดพลังงาน จัดตั้งกลุ่มเยาวชนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม รณรงค์ให้เกษตรกรภายในชุมชนลดการใช้สารเคมี ดังนั้น ผลการสังเคราะห์แนวทางในการเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะ ด้านการให้ความสำคัญต่อสิ่งแวดล้อม คือ รณรงค์การประหยัดพลังงาน จัดตั้งกลุ่มเยาวชนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม รณรงค์ให้เกษตรกรภายในชุมชนลดการใช้สารเคมี รณรงค์ให้คนในชุมชนปลูกข้าวกินได้

3. แนวทางการเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะให้กับพลเมืองในตำบลบางพระเหนือ ด้านตระหนักถึงปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้นกับสังคม พบว่า ที่มีสภาพปัญหา คือ มีปัญหาขาดความสามัคคีในหมู่บ้าน และมีความต้องการ คือ ต้องการให้อุรักษ์ประเพณีของชุมชน ต้องการให้องค์การบริหารส่วนตำบลบางพระเหนือสร้างกิจกรรมที่มีสร้างความสมัครสมานสามัคคีของเด็กวัยรุ่นในหมู่บ้านอย่างต่อเนื่อง และจากการศึกษารูปแบบที่ดี คือ องค์กรบริหารส่วนตำบลบางพระเหนือต้องดำเนินการสนับสนุนงานประเพณีของท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งจัดให้มีพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับเด็กและเยาวชนในแต่ละหมู่บ้าน ดังนั้น ผลการสังเคราะห์แนวทางการเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะให้กับพลเมืองในตำบลบางพระเหนือ ด้านการตระหนักถึงปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้นกับสังคม คือ สนับสนุนงานประเพณีของท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งจัดให้มีพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับเด็กและเยาวชนในแต่ละหมู่บ้าน โดยมีปราชญ์

ชุมชนเป็นผู้รับผิดชอบภายใต้การควบคุมดูแลขององค์การบริหารส่วนตำบลบางพระ
เหนือ

4. แนวทางการเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะให้กับพลเมืองในตำบลบางพระ
เหนือ ด้านการยึดหลักธรรมในการดำเนินชีวิต ที่มีสภาพปัญหา คือ มีปัญหาการดำเนิน
ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงประชาชน มีปัญหาอยู่กันอย่างเอื้ออาทรต่อกัน และมีความ
ต้องการ คือต้องการให้องค์การบริหารส่วนตำบลบางพระเหนือจัดบุคลากรให้ความรู้
เรื่องการดำรงชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง สร้างค่านิยมการเอื้ออาทรต่อกันใน
ชุมชน และจากการศึกษารูปแบบที่ดี คือจัดแหล่งความรู้ให้บริการความรู้การดำเนินชีวิต
ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง จัดตั้งกองทุนช่วยเหลือคนในชุมชน ส่งเสริมให้เยาวชน
ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ดังนั้น ผลการสังเคราะห์แนวทางการเสริมสร้างจิตสำนึก
สาธารณะให้กับพลเมืองในตำบลบางพระเหนือด้านการยึดหลักธรรมในการดำเนินชีวิต
คือ จัดแหล่งความรู้ให้บริการความรู้การดำเนินชีวิต ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง จัดตั้ง
กองทุนช่วยเหลือคนในชุมชน สนับสนุนโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ:

โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).

ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม; และสังคม สัจจกร. (2543). สำนักไทยที่พึงปรารถนา. กรุงเทพฯ:

มูลนิธิบูรณะชนบทแห่งประเทศไทย.

การเสริมสร้างให้นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจในการปกครองท้องถิ่น

Enhance For Knowledge and Understanding of Students in Local Government

สุภาพร อมาตย์วิศรี¹

คุณ โทจันทร์²

บทคัดย่อ

การศึกษานี้ เป็นการศึกษาการเสริมสร้างให้นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจในการปกครองท้องถิ่น โดยการจัดอบรมให้นักศึกษาได้รับบทบาทหน้าที่ของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น 17 บทบาทตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด รวมทั้งการนำนักศึกษาไปปฏิบัติงานการประชุมสภาสามัญวิสามัญ องค์การปกครองท้องถิ่น ตำบลพิจิตร จังหวัดสงขลา โดยนำนักศึกษาเข้าฟังและสังเกตการณ์วิธีการประชุมสภา นักศึกษาได้มีส่วนร่วมในการซักถามแสดงความคิดเห็นถึงบทบาทหน้าที่ของตนเองในการปกครองท้องถิ่น ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นดีขึ้นกว่าเดิม เห็นได้จากการที่ก่อนอบรมนั้น นักศึกษารู้เพียงคนมีสิทธิ์ไปเลือกตั้ง นายกองค์การบริหารส่วนตำบลและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลเท่านั้น แต่เมื่อหลังได้รับการอบรมพบว่านักศึกษามีความรู้เพิ่มเติมในทุก 17 บทบาทตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดอย่างเห็นได้ชัด มีพฤติกรรมและความเข้าใจถึงการเลือกตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลอย่างถูกต้องมากยิ่งขึ้น อุปสรรคของนักศึกษา คือ หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องไม่ปฏิบัติงานเชิงรุกเพื่อให้เกิดการเรียนรู้เท่าที่ควร ข้อเสนอแนะของนักศึกษาคือ หน่วยงานต่างๆ ควรดำเนินการให้มีการอบรมความรู้แก่ประชาชนทุกคนในประเทศไทยมากยิ่งขึ้นกว่าเดิม แนวทางที่นักศึกษาจะใช้เพื่อเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นกับท้องถิ่นของตนคือ ร่วมจัดกิจกรรมในท้องถิ่นด้วยตนเอง เพื่อให้เกิดการพบปะและมีส่วนร่วมกับประชาชนกลุ่มต่าง ๆ เพื่อพัฒนาท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

Abstract

The purpose of this study is to encourage students to have a better understanding in local government by providing training for the students to be aware of their roles and duties of the people in local government, totaling 17 roles and duties under the Constitution, including taking the

¹ นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

² รองศาสตราจารย์; อาจารย์ประจำวิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

students for a study visit to Extraordinary Meeting of the Local Government Council at Phichit Sub-district, Songkhla Province. Observing the meeting, the students participated in a discussion expressing opinions concerning their own roles and duties in local government. The findings show that the students have better understanding of people's roles and duties concerned with local government, indicated by the fact that prior to the training, the students only knew that they had the right to vote for the President and members of local government council only. However, after being trained, it was found that the students have demonstrated additional knowledge in 17 roles as provided in the Constitution. They also have changed behavior and better understanding of local government election. Students' obstacles are relevant public organizations fail to perform their duties in a proactive manner to bring about learning. The students recommended that different organizations should provide training for the general public throughout the country. The guidelines that the students for participating in strengthening their own local government is to conductivities themselves in order for them to meet and interact with different groups of people to develop local effectively.

คำสำคัญ: การเสริมสร้าง ความรู้ความเข้าใจในการปกครองท้องถิ่น

Keyword: Enhance, Knowledge and Understanding in Local Government

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การปกครองท้องถิ่นถือได้ว่าเป็นรากฐานสำคัญอย่างยิ่งของการปกครองระบบประชาธิปไตย (basic democracy) เพราะการปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นสถาบันฝึกสอนการเมืองการปกครองให้แก่ประชาชน ให้รู้สึ่ว่าประชาชนมีส่วนได้เสียในการปกครอง การบริหารท้องถิ่น เกิดความรับผิดชอบและหวงแหนในผลประโยชน์อันพึงมีต่อชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ อันจะนำมาซึ่งความศรัทธาเลื่อมใสในระบบประชาธิปไตยในที่สุด ทั้งนี้ประชาชนมีสิทธิเลือกตั้งฝ่ายนิติบัญญัติและบริหาร การเลือกตั้งจะเป็นการฝึกฝนให้ประชาชนใช้ดุลยพินิจเลือกผู้แทนที่เหมาะสมมาทำหน้าที่แทนตน สำหรับผู้ที่ได้รับเลือกตั้งเข้าไปเป็นผู้บริหารกิจการท้องถิ่นถือว่าเป็นผู้นำที่นำความสามารถมาบริหารราชการ เพื่อให้เกิดความเข้าใจ และตระหนักถึงการใช้สิทธิและหน้าที่ของพลเมืองซึ่งจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับชาติต่อไป การปกครองท้องถิ่นช่วย

สนองตอบต่อปัญหาและความต้องการของชุมชนภายในท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยทางการปกครองจำนวนเล็กๆ ที่มีมากมายกระจายอยู่ทั่วประเทศ โดยพื้นที่เหล่านั้นย่อมมีความแตกต่างกันไปตามลักษณะทางกายภาพ วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของผู้คนในท้องถิ่นนั้นๆ ทำให้การบริหารและการปกครองที่มีลักษณะของการรวมศูนย์อำนาจอยู่ที่รัฐบาลเพียงแห่งเดียวไม่สามารถที่จะตอบสนองต่อความต้องการและปัญหาที่เกิดขึ้นภายในชุมชนนั้นๆ จึงจำเป็นต้องกระจายระบบงานให้มีลักษณะคล่องตัวและปรับตัวให้ยืดหยุ่นในทุกระดับ ระบบการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีการเลือกตั้ง มีระบบพรรคการเมืองระดับท้องถิ่น มีการต่อสู้และการแข่งขันในทางการเมืองตามวิถีทางและตามกติกา ในที่สุดก็จะทำให้ประชาชนเข้าใจถึงระบบการปกครองตนเองเข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ของแต่ละฝ่ายที่อยู่ภายใต้โครงสร้างทางการบริหาร ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหาร และที่สำคัญคือการเข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ของประชาชน และทำให้เกิดการพัฒนาทางการเมืองได้ การที่ปกครองท้องถิ่นช่วยสร้างเสริมความรู้ความเข้าใจในทางการเมืองถือได้ว่าเป็นสถาบันฝึกสอนประชาธิปไตยให้ประชาชนไปในตัว รวมทั้งการสร้างการมีส่วนร่วมในทางการเมือง ถือเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับชุมชนของตน และการเข้ามาบริหารกิจการสาธารณะต่างๆ ภายในชุมชนด้วยตัวเอง จะเป็นผลให้ประชาชนเหล่านี้ได้เรียนรู้จนมีประสบการณ์ในทางการเมืองการปกครองตามหลักการปกครองตนเอง และนำไปสู่การเติบโตของความเป็นพลเมืองในหมู่ประชาชน (ชวงส์ ฉายะบุตร, 2539)

การเมืองการปกครองในระบบอบประชาธิปไตยจะมีประสิทธิภาพได้นั้นขึ้นอยู่กับประชาชน เป็นส่วนสำคัญที่สุดที่จะทำให้กลไกทางการเมืองได้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ โดยประชาชนจะต้องมีความสนใจกระตือรือร้นที่เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างจริงจังและต่อเนื่อง หรืออาจกล่าวได้ว่าการเมืองการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยนั้นประชาชนจะต้องยึดถือหลักการที่ว่ากิจกรรมทางการเมืองการปกครองเป็นหน้าที่ของทุกคนในสังคมที่จะต้องเอาใจใส่รับผิดชอบร่วมกันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยในลักษณะต่างๆ เช่น การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การเข้าเป็นสมาชิกพรรคหรือกลุ่มทางการเมือง หรือการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองต่างๆ ย่อมเป็นพลังเรียกร้องให้รัฐดำเนินการใน

กิจการต่างๆ เพื่อคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของตนเอง ซึ่งทำให้ผู้บริหารท้องถิ่นต้องระมัดระวังดูแลผลประโยชน์ของท้องถิ่นให้ดียิ่งขึ้น อันเป็นการพัฒนาทางการเมือง และอำนวยความสะดวกแก่ท้องถิ่นได้เป็นอย่างมาก เพราะสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง

การที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายได้นั้น ประชาชนทุกคนต้องมีความรู้ ความเข้าใจ ในการปกครองท้องถิ่น เพราะจะทำให้ประชาชนเข้าใจถึงระบบการปกครองตนเองเข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ของแต่ละฝ่ายที่อยู่ภายใต้โครงสร้างทางการบริหาร ภายใต้ระบอบประชาธิปไตย หากประชาชนมีความรู้จะสามารถพัฒนาท้องถิ่นภายใต้จิตสำนึกของตนที่มีต่อท้องถิ่น สามารถช่วยในการแก้ไขปัญหาในท้องถิ่นได้ตรงกับความต้องการที่แท้จริง และหากประชาชนไม่ทราบหลักการและกระบวนการภายใต้ระบอบประชาธิปไตยก็จะเป็นผู้รับคำสั่งจากเบื้องบน ตามนโยบายของผู้บริหารท้องถิ่น โดยไม่สามารถเรียกร้องความต้องการของตนเองและประชาชนที่แท้จริง

นักศึกษาโรงเรียนพณิชยการหาดใหญ่ถือเป็นประชาชนกลุ่มหนึ่งที่ต้องมีความรู้ความเข้าใจในการปกครองส่วนท้องถิ่น เพราะนักศึกษาเหล่านี้จะต้องเป็นผู้เลือกและชักนำให้ความรู้กับผู้อื่น รวมทั้งการที่จะมีกิจกรรมทางการเมืองท้องถิ่น หากนักศึกษามีความรู้เกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นก็จะส่งผลดีต่อการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง ทำให้ผู้วิจัยในฐานะเป็นบุคลากรของโรงเรียนพณิชยการหาดใหญ่ จึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยการเสริมสร้างให้นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจในการปกครองท้องถิ่น ซึ่งเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่สามารถช่วยสนับสนุนให้ระบบประชาธิปไตยยังคงอยู่ในหลักการตลอดจนเป็นฐานในการส่งเสริมการพัฒนาการเมืองการปกครองให้เจริญก้าวหน้า โดยผลจากการศึกษาการเสริมสร้างให้นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจในการปกครองท้องถิ่น ระดับความรู้ความเข้าใจ ระดับความแตกต่างของความรู้ความเข้าใจ รวมทั้งอุปสรรคและข้อเสนอแนะที่มีต่อการเข้าอบรมบทบาทหน้าที่ของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น 17 บทบาทตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดอบรมแก่นักเรียน นักศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งประชาชนทั่วไปได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความรู้ความเข้าใจของนักศึกษาก่อนและหลังการอบรม บทบาทหน้าที่ของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น 17 บทบาทตามที่รัฐธรรมนูญ กำหนด

2. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับความรู้ความเข้าใจของนักศึกษาที่ เปลี่ยนแปลงจากการอบรมบทบาทหน้าที่ของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น 17 บทบาทตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด

3. เพื่อศึกษาพฤติกรรมและความเข้าใจถึงการเลือกตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล ของนักศึกษาก่อนและหลังการอบรม

4. เพื่อศึกษาอุปสรรคและข้อเสนอแนะของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนรู้บทบาท หน้าที่ของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น 17 บทบาทตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด

วิธีการศึกษา

การศึกษาวิจัยนี้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเพื่อให้นักศึกษาประเมิน ระดับความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการอบรม ให้ความรู้เกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น ของตนเอง โดยกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ นักศึกษาระดับประกาศนียบัตร วิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ระดับชั้นปีที่ 1 และ 2 ของโรงเรียนพาณิชยการหาดใหญ่ จำนวน 1,313 คน เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 จำนวน 706 คน และนักศึกษาชั้นปีที่ 2 จำนวน 607 คน กลุ่มตัวอย่างได้จากการคำนวณโดยใช้สูตรของทาโรยามาเน่ (Taro Yamane) คำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 10 มีค่าคลาดเคลื่อนที่ 0.10 ขนาดตัวอย่างทั้งหมดมีจำนวน 93 คน เมื่อแบ่งตามสัดส่วนของนักศึกษาแต่ละชั้นปีจะได้ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 จำนวน 50 คน และนักศึกษาชั้นปีที่ 2 จำนวน 43 คน

แบบสอบถามที่ใช้ประเมินระดับความรู้ความเข้าใจในการปกครองท้องถิ่นก่อน การอบรมและหลังการอบรมเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของประชาชนในการปกครอง ท้องถิ่น 17 บทบาทตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด และแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ในการทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล พฤติกรรมและความเข้าใจถึงการ เลือกตั้งการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหลังการอบรม และข้อเสนอแนะของ

นักศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการเรียนรู้ และแนวทางในการให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการสร้างความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นกับท้องถิ่นของตัวเอง

ผลการศึกษา

1. ความรู้ความเข้าใจของนักศึกษาเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น 17 บทบาทตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด

ตารางที่ 1 แสดงระดับความรู้ความเข้าใจของนักศึกษาก่อนและหลังการอบรมบทบาทหน้าที่ของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น 17 บทบาทตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด (คะแนนเต็ม 186)

ที่	ประเด็นพิจารณา	คะแนนรวมก่อนอบรม		คะแนนรวมหลังอบรม	
		คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ
1	การเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล	169	90.9	171	91.9
2	การจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล	35	18.8	84	45.2
3	ข้อบัญญัติต่างๆ เช่น ข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายขององค์การบริหารส่วนตำบล	9	4.8	79	42.5
4	การประชุมประชาคมหมู่บ้าน	39	21.00	104	55.9
5	การประชุมประชาคมตำบล	33	17.7	91	48.9
6	การเข้าชื่อเสนอข้อบังคับ ข้อบัญญัติขององค์การบริหารส่วนตำบล	8	4.3	77	41.4
7	การประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบล	13	7.00	101	54.3
8	การเสนอขอรับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบล	18	9.7	93	50.0
9	การมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่จัดโดยองค์การบริหารส่วนตำบล	41	22.0	114	61.3
10	การติดตามและตรวจสอบการใช้งบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบล	14	7.5	80	43.0
11	การติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล	13	7.0	99	53.2

ตารางที่ 1 แสดงระดับความรู้ความเข้าใจของนักศึกษา ก่อนและหลังการอบรมบทบาทหน้าที่ของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น 17 บทบาทตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด (คะแนนเต็ม 186) (ต่อ)

ที่	ประเด็นพิจารณา	คะแนนรวมก่อนอบรม		คะแนนรวมหลังอบรม	
		คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ
12	การปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบัญญัติของ อบต.	10	5.4	105	56.5
13	การติดตามและตรวจสอบการปฏิบัติงานของ สมาชิกสภาหรือผู้บริหารท้องถิ่น	15	8.1	89	47.9
14	การร่วมกันเข้าชื่อเสนอให้ถอดถอนสมาชิกสภา หรือผู้บริหารท้องถิ่น	20	10.8	95	51.1
15	การใช้สิทธิฟ้องร้องต่อศาลปกครองในกรณี ผู้บริหารและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล มีการดำเนินการที่ขัดต่อระเบียบ	22	11.8	95	51.1
16	การร้องขอใช้สิทธิเพื่อให้องค์การบริหารส่วน ตำบลเปิดเผยข้อมูลการดำเนินงานต่อ สาธารณชน	21	11.3	90	48.4
17	การร้องเรียนต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง (เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน นายอำเภอ ผู้ว่าฯ ฯลฯ)	25	13.4	115	61.8
	ภาพรวม	505	16.0	97	53.2

ข้อมูลจากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นระดับความรู้ความเข้าใจของนักศึกษา ก่อนและหลังการอบรมบทบาทหน้าที่ของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น 17 บทบาทตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด ซึ่งจะเห็นได้ว่านักศึกษาเกือบทุกคนทราบว่า การเลือกตั้งนายกและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหน้าที่ของประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้ง โดยร้อยละ 90 ทราบในบทบาทหน้าที่นี้ ในขณะที่บทบาทด้านอื่น ๆ ทราบน้อยมากก่อนการอบรม แต่เมื่อผ่านการอบรมแล้ว พบว่า นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของประชาชนตามรัฐธรรมนูญเพิ่มขึ้นทุกข้อ โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่จัดโดยองค์การบริหารส่วนตำบล เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 22 เป็นร้อยละ 61.3 ซึ่งใกล้เคียงกับการประชุมประชาคมหมู่บ้าน เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 21 เป็นร้อยละ 55.9 และการประชุม

ประชาคมตำบลจากร้อยละ 14.7 เป็นร้อยละ 48.9 ซึ่งการประชุมประชาคมนี้อาจมีความสัมพันธ์กับการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งนักศึกษามีความรู้เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 18.8 เป็นร้อยละ 45.2 และการเสนอข้อบัญญัติต่าง ๆ เช่นงบประมาณรายจ่ายขององค์การบริหารส่วนตำบลเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 4.8 ซึ่งเป็นคะแนนที่ต่ำมาก เพิ่มขึ้นร้อยละ 42.5

ทางด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาททางด้านกฎหมาย นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 7.0 เป็นร้อยละ 54.3 โดยมีความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบัญญัติของ อบต. เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 5.4 เป็น 56.5 การติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลจากร้อยละ 7.0 เป็นร้อยละ 53.2 และการติดตามตรวจสอบการปฏิบัติงานของสมาชิกสภาหรือผู้บริหารท้องถิ่นจากร้อยละ 8.1 เป็นร้อยละ 47.9 การใช้สิทธิร้องเรียนต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 13.4 เป็นร้อยละ 61.8 เป็นต้น

นอกจากนี้ นักศึกษามีความรู้เกี่ยวกับการใช้สิทธิในการฟ้องร้องเพิ่มขึ้น คือ การใช้สิทธิฟ้องร้องต่อศาลปกครองในกรณีผู้บริหารและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลมีการดำเนินการที่ขัดต่อระเบียบ คะแนนเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 11.8 เป็นร้อยละ 51.1 และการร้องขอสิทธิเพื่อให้องค์การบริหารส่วนตำบลเปิดเผยข้อมูลการดำเนินงาน คือ สาธารณะ เพิ่มจากร้อยละ 11.3 เป็นร้อยละ 48.4 เป็นต้น กล่าวโดยสรุป นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของประชาชนตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้เพิ่มขึ้นทุกข้อ แต่ส่วนใหญ่ความรู้ความเข้าใจยังอยู่ในระดับปานกลาง

2. การศึกษาพฤติกรรมและความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลือกตั้งขององค์การบริหารส่วนตำบลของนักศึกษาหลังการอบรม

2.1 ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดรู้สึกว่าการเลือกตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลมีความจำเป็น เข้าใจว่าวิธีการดำรงตำแหน่งของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลคือเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน วาระการดำรงตำแหน่งขององค์การบริหารส่วนตำบลในแต่ละชุดคือ 4 ปี ประชาชนมีสิทธิในการเสนอความคิดเห็นในการดำเนินการพัฒนาปรับปรุงพื้นที่ต่อองค์การบริหารส่วนตำบล และได้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งองค์การบริหาร

ส่วนตำบลครั้งล่าสุด อาจเนื่องมาจากได้รับการณรงค์จากหน่วยงานต่างๆอย่างต่อเนื่อง และได้รับการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อที่สามารถเข้าถึงได้ ประกอบกับได้รับการอบรมจาก โรงเรียนพณิชยการหาดใหญ่เพิ่มเติม ดังนั้นจึงเกิดความรู้ความเข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ ขององค์การบริหารส่วนตำบลและเกิดการยอมรับว่าการเลือกตั้งองค์การบริหารส่วน ตำบลเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับประชาชนทุกคน

2.2 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่เคยเสนอความคิดเห็นในการ ดำเนินการพัฒนาปรับปรุงพื้นที่ต่อองค์การบริหารส่วนตำบล อาจเนื่องมาจาก ชีวิตประจำวันของนักศึกษาส่วนใหญ่ต้องมุ่งมั่นเกี่ยวกับเรื่องการเรียนรู้ ใน สถาบันการศึกษาเป็นหลักทำให้ไม่มีเวลาในการเสนอความคิดเห็นในการดำเนินการ พัฒนาปรับปรุงพื้นที่ต่อองค์การบริหารส่วนตำบล แม้จะได้รับการอบรมจากโรงเรียน พณิชยการหาดใหญ่ไปแล้วแต่ก็ยังไม่มีโอกาสได้เสนอความคิดเห็นต่อองค์การบริหาร ส่วนตำบล

2.3 ผู้ตอบแบบสอบถามเข้าใจว่าหากไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งองค์การ บริหารส่วนตำบลจะทำให้ตนเสียสิทธิเข้าซื้อร่องเรียนให้สภาท้องถิ่นพิจารณาออก ข้อบัญญัติท้องถิ่นน้อยที่สุด มีความเข้าใจเกี่ยวกับว่าการได้รับคืนสิทธิจากการไม่ไปใช้ สิทธิเลือกตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลคือไปเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลในครั้งต่อไป น้อยที่สุด อาจเนื่องมาจากประเด็นดังกล่าวได้รับการประชาสัมพันธ์จากหน่วยงานต่างๆ ก่อนข้างน้อยและไม่มีผลสำคัญโดยตรงต่อประชาชน แม้จะได้รับการอบรมเพิ่มเติมถึง การเสียสิทธิต่างๆ แต่สิทธิต่างๆที่เสียไปนั้นไม่ได้ส่งผลกระทบต่อชีวิตประจำวันของ นักศึกษามากนัก

2.4 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีเกณฑ์ที่ใช้พิจารณาเลือกองค์การ บริหารส่วนตำบลคือนโยบายที่สอดคล้องกับความต้องการ อาจเนื่องมาจากมนุษย์ทุกคน ต้องการประโยชน์ที่จะเกิดขึ้น โดยตรงแก่ตนเอง หากผู้สมัครคนใดสามารถตอบสนอง ความต้องการของตนได้ก็ยินดีที่จะเลือกให้เป็นผู้นำ ดังนั้นประเด็น นโยบายจึงมี ความสำคัญสูงสุดในการพิจารณาเลือกองค์การบริหารส่วนตำบลของประชาชน ประกอบ กับการอบรมก็พยายามมุ่งเน้นให้นักศึกษาเลือกพิจารณาเลือกองค์การบริหารส่วนตำบล โดยดูจากผลงาน และนโยบายที่สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของชุมชน

3. ผลการศึกษาอุปสรรคและข้อเสนอแนะของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนรู้บทบาทหน้าที่ของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น 17 บทบาทตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด

3.1 อุปสรรคของนักศึกษาในการเรียนรู้บทบาทหน้าที่ของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น ตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด ที่ได้รับข้อมูลมากที่สุดคือ หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องไม่ปฏิบัติงานเชิงรุกเพื่อให้เกิดการเรียนรู้เท่าที่ควร ต้องรอให้ผู้สนใจเรียนร้องขอไป อาจเนื่องมาจากหน่วยงานราชการของประเทศไทยนั้นส่วนใหญ่ไม่ปฏิบัติงานในเชิงรุก ทำให้ไม่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในสังคมในปัจจุบัน

3.2 ข้อเสนอแนะของนักศึกษาในการเรียนรู้บทบาทหน้าที่ของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น ตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด ที่ได้รับข้อมูลมากที่สุดคือ หน่วยงานต่างๆควรสั่งการให้มีการอบรมความรู้ให้แก่ประชาชนทุกคนในประเทศไทยมากยิ่งขึ้นกว่าเดิม อาจเนื่องมาจากคำสั่งของรัฐบาลซึ่งเป็นหน่วยงานราชการในระดับประเทศนั้นจะถือเป็นนโยบายที่หน่วยงานต่างๆของประเทศต้องยึดถือและนำไปปฏิบัติ ขับเคลื่อนให้เกิดผลตามที่รัฐบาลต้องการ ซึ่งจะทำให้ประชาชนได้รับความรู้ต่างๆจากหน่วยงานในระดับท้องถิ่นอย่างรวดเร็ว

3.3 แนวทางที่นักศึกษาจะใช้เพื่อเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นกับท้องถิ่นของตน ที่ได้รับข้อมูลมากที่สุดคือ ร่วมจัดกิจกรรมในท้องถิ่นด้วยตนเอง เพื่อให้เกิดการพบปะและมีส่วนร่วมกันพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง เพื่อประโยชน์ของทุกคน อาจเนื่องมาจากความสำคัญที่สุดของท้องถิ่นคือการประสานความร่วมมือ ร่วมแรงร่วมใจในการพัฒนา ดังนั้นการร่วมจัดกิจกรรมจะเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการเริ่มต้นความร่วมมือจนนำไปสู่การพัฒนาท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะ

1. รัฐบาลควรมีนโยบายให้หน่วยงานภาครัฐปฏิบัติงานเชิงรุก เช่น การจัดฝึกอบรมให้แก่ประชาชน การประชาสัมพันธ์บทบาทหน้าที่ของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดผ่านสื่อทั้งหมดของรัฐอย่างสม่ำเสมอและ

ต่อเนื่อง โดยมุ่งเน้นไปยังสถานศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชนทุกแห่ง เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ และเกิดความเข้าใจที่ถูกต้องของประชาชน

2. รัฐบาลควรมีนโยบายให้โรงเรียนของรัฐและเอกชนทุกแห่ง ต้องปลูกฝังค่านิยม ที่ดีในการมีส่วนร่วมปกครองท้องถิ่น และต้องมีการอบรมบทบาทหน้าที่ของประชาชน ในการปกครองท้องถิ่นตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดเพื่อเป็นรากฐานที่ดีในการพัฒนา ประเทศในอนาคต

3. รัฐบาลควรเพิ่มช่องทางในการมีส่วนร่วมปกครองท้องถิ่นของประชาชน เช่น ระบบออนไลน์ต่างๆ การเปิดเผยงบประมาณและรายละเอียดการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบลผ่านทางเว็บไซต์ การแลกเปลี่ยนข้อมูลต่างๆผ่านทางเว็บบอร์ด เกิด การศึกษาเรียนรู้ข้อมูลต่างๆของนักเรียน นักศึกษาและประชาชนทั่วไปผ่านระบบ ออนไลน์ รวมถึงการพัฒนาระบบฐานข้อมูลเพื่อให้เกิดการตรวจสอบการปฏิบัติงาน ย้อนหลังของนักเรียน นักศึกษาและประชาชนทั่วไปได้ตลอดเวลา ซึ่งจะ สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนในยุคโลกาภิวัตน์มากยิ่งขึ้น

4. โรงเรียนของภาครัฐและภาคเอกชนควรจัดให้มีการฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับ บทบาทหน้าที่ของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง ถึงแม้ภาครัฐ จะไม่มีนโยบายสนับสนุนก็ตาม เพราะการอบรมส่งผลต่อระดับความเข้าใจที่เพิ่มขึ้นอย่างมาก ซึ่งจะเป็นการพัฒนาศักยภาพโดยตรงของนักเรียน นักศึกษา ให้สามารถมีส่วนร่วม ในการพัฒนาและจัดการกับท้องถิ่นของตนเองได้อย่างเหมาะสม

5. โรงเรียนของภาครัฐและภาคเอกชนควรทำหน้าที่เป็นสื่อกลางระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบล และนักเรียนนักศึกษา ในการประชาสัมพันธ์ให้เข้าร่วมกิจกรรม การ เข้าร่วมเสนอความคิดเห็น รวมทั้งเข้ารับการอบรมที่หน่วยงานต่างๆจัดขึ้น เพื่อเป็นการ สนับสนุนให้นักเรียนนักศึกษามีความสามารถเพียงพอที่จะกลายเป็นผู้นำท้องถิ่นหรือ ผู้นำชุมชนในอนาคตต่อไป ซึ่งจะทำให้เกิดประโยชน์ต่อทุกฝ่าย และเป็นการพัฒนา บุคลากรของประเทศอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย.
(2551).

- จรัส สุวรรณมาลา. (2538). **สิทธิในการปกครองตนเองของชุมชน**. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.
- ชลลดา แสงมณี. (2541). “**การมีส่วนร่วมทางการเมืองของปัญญาชนมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้**”, วิทยานิพนธ์หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมวิทยา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ชวงค์ ฉายะบุตร. (2539). **การปกครองท้องถิ่นไทย**. พิมพ์ลักษณ์, กรุงเทพฯ ๑: สมาคมนิสิตเก่ารัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ และคณะ. (2546). **ทิศทางการปกครองท้องถิ่นไทยและต่างประเทศในเชิงเปรียบเทียบ**.
- ประทาน คงฤทธิศึกษากร. (2536). **การกระจายอำนาจการปกครอง**. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.
- พิรุณ เสนานนท์. (2539). **จุดอ่อนของการกระจายอำนาจการปกครอง**. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.
- พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล. (2542).
- พีรสิทธิ์ คำนวนคิดปี และศุภวัฒน์กร วงศ์นวนสุ. (2549). **ความรู้ ทัศนคติ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น**. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.
- วิทยา นภาศิริกุลกิจ. (2540). **หลักการปกครองท้องถิ่น**. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.
- สำเนาวิ เสาวกุล. 2550. “**การศึกษายบทบาทของผู้นำองค์กรการปกครองท้องถิ่นต่อยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้**” รายงานการวิจัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน.
- อ้อมทิพย์ เมฆรักขวิช. (2550). “**การศึกษายบทบาทการสื่อสารในการเสริมสร้างพลังความเข้มแข็งของผู้หญิงในการปกครองท้องถิ่น**” รายงานการวิจัย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- อิสสระ นิตินันท์ประภาส. (2533). **การกระจายอำนาจการปกครอง**. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.

การเตรียมความพร้อมในการรับโอนสถานอนามัยของเทศบาลตำบลบางหลวง

Bangluang Subdistrict Municipality Preparation For Transferring Health Center

ธวัชชัย ชุ่มปลั่ง¹
สถาพร มงคลศรีสวัสดิ์²

บทคัดย่อ

รายงานนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อประเมินและเสนอแนวทางในการเตรียมความพร้อมในการรับการถ่ายโอนสถานอนามัยของเทศบาลตำบลบางหลวง โดยใช้เกณฑ์ประเมินความพร้อมประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ 8 ตัวชี้วัด คือ 1) ระยะเวลาที่จัดหรือมีส่วนร่วมด้านสาธารณสุข 2) ผลการดำเนินงานด้านสาธารณสุข 3) ความร่วมมือของชุมชน 4) การส่งเสริมสนับสนุนสถานอนามัยก่อนขอรับโอน 5) การมีแผนลักษณะแผนกลยุทธ์หรือแผนงาน โครงการหรือกิจกรรมในการจัดการด้านสาธารณสุข 6) มีรูปแบบวิธีการบริหารจัดการด้านสาธารณสุข 7) สัดส่วนการใช้จ่ายได้เพื่อการสาธารณสุขเฉลี่ย 3 ปีงบประมาณย้อนหลัง 8) ความเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในเขตบริการต่อความพร้อมในการจัดบริการด้านสาธารณสุข

ผลการศึกษา พบว่า เทศบาลบางหลวงยังจะต้องมีการปรับปรุงในประเด็นต่อไปนี้จึงจะมีความพร้อมในการรับโอนสถานอนามัย คือ การส่งเสริมสนับสนุนสถานอนามัยก่อนขอรับโอนให้ครบ ทั้งงบประมาณ วิชาการ บริการและกิจกรรมอื่นๆ และมีแผนเพื่อพัฒนาระบบส่งต่อผู้ป่วยและมีแผนรองรับในภาวะวิกฤติและการติดต่อของโรคระบาดรุนแรง ระบบการควบคุม ตรวจสอบให้มีมาตรฐาน จะทำให้เทศบาลสามารถดำเนินการในพื้นที่ได้ ครอบคลุมภารกิจ ทั้ง 4 มิติได้แก่ การควบคุมป้องกันโรค การสร้างเสริมสุขภาพ การรักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสภาพ รวมถึงการพัฒนาสถานอนามัยไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้และเทคนิคทางวิชาการด้านสาธารณสุขในด้านต่างๆ ควบคู่ไปกับการบริหารจัดการงานด้านสุขภาพสามารถพัฒนาระบบบริการสาธารณสุขได้ดียิ่งขึ้นต่อไป

Abstract

This research had the objective to evaluate and propose guidelines for preparation to accept management responsibilities for the health center operations in the Bang Luang Municipality but using evaluation criteria of readiness based on the five dimensions and following eight

¹ นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

² อาจารย์ประจำวิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

indicators of decentralization: (1) Duration of involvement or participation in public health activities; (2) Results of implementation of health work; (3) Participation of the community; (4) Support for the health centers prior to decentralization; (5) Having a strategic plan or project activity plan for management of public health activities; (6) Having a model and methods of management of health activities; (7) The proportion of budget used for health in the past three fiscal years; and (8) Opinions of the population and stakeholders about the readiness of the Municipality to take over responsibility for management of public health in the locality.

This study found that the Municipality still needs time to make improvements in the following areas in order to achieve full readiness to take over management of public health activities: (1) Support for health centers before decentralization is complete, including support for budget, technical services, and other activities; (2) Improving the referral system for patients, and an emergency plan for disasters and epidemics; and (3) Having a system for control and inspection of standards. Improvements in these areas will help the Municipality to provide adequate coverage across the four dimensions of health services, namely, control of disease, health promotion, medical care, and rehabilitation. The Municipality will also be able to improve the health centers so that they can become learning centers for technical skills in public health in various areas, along with continuously improving the management and effectiveness of the public health care services and system.

คำสำคัญ: ความพร้อมในการรับบริการถ่ายโอนสถานีนอามัยของเทศบาลตำบลบางหลวง

Keywords: Bangluang Subdistrict Municipality Preparation for Transferring Health Center

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สถานีนอามัยเป็นภารกิจสำคัญประการหนึ่งที่หน่วยงานส่วนกลางจะต้องถ่ายโอนให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดังบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2540 โดยจะเริ่มถ่ายโอนตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ.2545-2549 แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสมัครใจและความพร้อมของท้องถิ่นนั้น ๆ จากข้อกำหนดของข้อบังคับตามกฎหมาย พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 และแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดังกล่าวข้างต้น จะเป็นผลให้กระทรวงสาธารณสุขต้องโอนภารกิจงานการบริการด้านสาธารณสุขมาให้แก่องค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่นตามระยะเวลาที่กำหนด และการถ่ายโอนตามความพร้อมของทั้งฝ่ายสาธารณสุขและฝ่ายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการจัดระบบบริหาร บริการวิชาการ ให้สามารถสนับสนุน เชื่อมโยงกันได้ตลอดเวลาทั้งการเฝ้าระวังโรค ป้องกันควบคุมโรค การส่งเสริมสุขภาพ การรักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสุขภาพ ต้องมีการจัดเก็บข้อมูล ศึกษาวิจัยประเมินผลควบคู่ไปด้วยเพื่อประโยชน์ในการดำเนินการในระยะต่อไป

เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมที่จะรองรับการถ่ายโอนสถานอนามัยเทศบาล ตำบลบางหลวง จึงจำเป็นที่จะต้องประเมินความพร้อมของเทศบาลก่อนว่าเทศบาลมีความพร้อมหรือไม่ หากไม่พร้อมจะเตรียมให้พร้อมได้อย่างไร จึงเป็นสาระสำคัญที่จะนำเสนอในบทความนี้

ตัวชี้วัดและแนวทางประเมินความพร้อมในการรับโอนสถานอนามัย

ตัวชี้วัดความพร้อมในการรับโอนสถานอนามัย ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ 8 ตัวชี้วัด มีดังนี้

ความพร้อมในการรับโอนสถานอนามัย

ความพร้อมในการรับโอนพิจารณาจากตัวชี้วัดต่อไปนี้ เมื่อพิจารณาแต่ละตัว ผลการประเมินพบว่า

องค์ประกอบที่ 1 ประสิทธิภาพของ เทศบาลตำบลบางหลวงในการจัดหรือมีส่วนร่วมจัดการด้านสาธารณสุขขององค์ประกอบด้านนี้ประกอบด้วย

ตัวชี้วัดที่ 1 ระยะเวลาที่เทศบาล จัดหรือมีส่วนร่วมหรือส่งเสริมสนับสนุนการจัดการด้านสาธารณสุขถึงปีที่ประเมิน

แนวทางการประเมิน ตรวจสอบข้อมูลจากเอกสาร ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องของเทศบาล จากการตรวจสอบข้อมูลเอกสารของผู้บริหารของเทศบาลและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง และแผนพัฒนาและหรือแผนปฏิบัติการของเทศบาล ในช่วงที่ผ่านมาย้อนหลัง 3 ปี ถึงปัจจุบัน รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีพบว่าเทศบาลตำบลบางหลวงมีการดำเนินการด้านสาธารณสุขอยู่ในแผนปี และแผนพัฒนา 3 ปีมาตั้งแต่ปี 2551

จนถึงปัจจุบัน (ปี 2551-2553) ก่อนการถ่ายโอนฯ เทศบาลตำบลบางหลวง มีเป้าหมายในการดำเนินงานด้านสุขภาพ ดังนี้

1. วิสัยทัศน์: เป็นศูนย์สุขภาพชุมชนมาตรฐาน บริการแบบองค์รวม ประชาชนมีส่วนร่วมสร้างสุขภาพ นำสู่คุณภาพชีวิตที่ดี

2. พันธกิจ: ให้บริการสุขภาพระดับปฐมภูมิแบบผสมผสานเป็นองค์รวม โดยมุ่งเน้นให้บริการอย่างมีคุณภาพภายใต้การบริหารจัดการที่ดี

3. ปรัชญา: การทำงานเป็นทีม โดยบุคลากรทุกคนมีส่วนร่วม ผู้การบรรลุเป้าประสงค์ของการสร้างเสริมสุขภาพและการบริการ

4. เป้าประสงค์

4.1 พัฒนาระบบบริการสุขภาพให้มีคุณภาพมาตรฐานที่ดี

4.2 ลดปัญหาทางด้านสุขภาพ โดยเฉพาะ โรคที่สามารถป้องกันได้ด้วยตนเอง และประชาชนสามารถพึ่งตนเองได้

4.3 ประชาชนได้รับการคุ้มครองสุขภาพ และส่งเสริมให้ชุมชน/เครือข่ายมีส่วนร่วมในการสร้างสุขภาพ และดูแลสิ่งแวดล้อมด้านสุขภาพอย่างเหมาะสม

4.4 พัฒนาข้อมูลข่าวสารแบบบูรณาการทุกภาคส่วนให้เป็นศูนย์เรียนรู้ชุมชน

4.5 มีระบบบริหารจัดการที่ดี เอื้อให้งานด้านสุขภาพบรรลุผลสัมฤทธิ์

ตัวชี้วัดที่ 2 ผลการดำเนินงานด้านสาธารณสุข

แนวทางการประเมิน ตรวจสอบข้อมูลจากเอกสาร ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องของเทศบาลตำบลบางหลวงพบว่าเทศบาลได้ดำเนินการในด้านการจัดบริการงานสาธารณสุขได้ ครอบคลุมทั้ง 4 มิติ คือด้านการรักษาพยาบาล, การสร้างเสริมสุขภาพการควบคุมและ ป้องกันโรคและการฟื้นฟูสภาพ ซึ่งเทศบาลตำบลบางหลวงมีผลการดำเนินงานด้านสาธารณสุข ดังนี้

ด้านการรักษาพยาบาล บทบาทและการมีส่วนร่วมของประชาชนที่เกี่ยวกับการรักษาพยาบาลอาการเจ็บป่วยด้วยโรคต่างๆ เทศบาลตำบลบางหลวง มีโครงการรักษาพยาบาลเคลื่อนที่ โครงการตัดแว่นให้ผู้สูงอายุ

ด้านการส่งเสริมสุขภาพ มีการสนับสนุนการจัดตั้งชมรมออกกำลังกาย ชมรมแอโรบิก มีการออกกำลังกาย 3 ครั้งต่อสัปดาห์ (อังคาร พฤหัสศิต เสาร์) และมีสร้างสนามกีฬา และจัดซื้ออุปกรณ์กีฬา เพื่อให้เยาวชนประชาชนทั่วไป และ ผู้สูงอายุได้เข้าถึงการออกกำลังกาย มีการดำเนินการเทศบาลนำอยู่ด้านสุขภาพ

ด้านการป้องกันและควบคุมโรค เช่น การรณรงค์ป้องกันโรคไข้เลือดออก การจัดกิจกรรมควบคุมป้องกันโรคเอดส์ เป็นต้น บทบาทและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดกิจกรรมหรือมีการรณรงค์เพื่อป้องกันและควบคุมโรคในพื้นที่เทศบาล พบว่าได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการป้องกันและควบคุมโรคกับเจ้าหน้าที่สถานีอนามัย และอสม. เป็นกลไกประสานการทำงานในชุมชนท้องถิ่นร่วมกับเทศบาล อาทิ การมอบให้ อสม. ช่วยแจกทรายอะเบท และในบางครั้งอาจใช้วิธีฉีดพ่นหมอกควันเพื่อกำจัดยุงลายที่เป็นพาหะนำเชื้อโรคไข้เลือดออก มีการสุ่มตรวจร้านอาหารในพื้นที่ตามโครงการสุขภาพอาหาร กินร้อนช้อนกลาง

ด้านการฟื้นฟูสภาพ ผู้พิการ หรือผู้ป่วยโรคเรื้อรัง พบว่า ในช่วงก่อนและหลังการเดิมเจ้าหน้าที่สถานีอนามัยเคยทำงานร่วมกับ อสม. ในการให้บริการเยี่ยมบ้าน

ตัวชี้วัดที่ 3 ความร่วมมือของชุมชนในการจัดการสาธารณสุขของเทศบาล

แนวทางการประเมิน ตรวจสอบข้อมูลจากเทศบาล และสถานีอนามัยในเขตเดียวกัน การให้ความช่วยเหลือส่งเสริมและสนับสนุนด้านต่างๆ ของชุมชนในการจัดการสาธารณสุข พบว่าชุมชนให้ความร่วมมือส่งเสริมสนับสนุนแก่เทศบาล ในการจัดการสาธารณสุข ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่สะท้อนให้เห็นว่าชุมชนมีความตระหนัก ให้ความสำคัญด้านการสาธารณสุขและความศรัทธาต่อเทศบาลตำบลบางหลวง มีรูปแบบวิธีการบริหารและการจัดการด้านสาธารณสุข ดังนี้

งานสาธารณสุขมูลฐานเป็นภารกิจที่ถ่ายโอนให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 โดยการสนับสนุนงบประมาณเพื่อการพัฒนาพฤติกรรมด้านสุขภาพ ในแต่ละหมู่บ้านหรือชุมชนแห่งละ 7,500 บาท และต่อมาปรับเป็น 10,000 บาท จนถึง

ปัจจุบัน อสม.มีบทบาทที่สำคัญอย่างยิ่งในการเป็นกลไกการร่วมทำกิจกรรมด้านสาธารณสุขในชุมชนท้องถิ่น และในการบริหารจัดการภายใต้งบประมาณจำนวนดังกล่าว (10,000 บาทต่อหมู่บ้าน) นั้น มีการกำหนดขอบเขตการใช้งบประมาณเป็น 3 กลุ่มกิจกรรม คือ 1) การพัฒนาศักยภาพด้านสาธารณสุขของคนในชุมชน 2) การพัฒนาสาธารณสุขมูลฐานและการแก้ไขปัญหาสาธารณสุขของชุมชน และ 3) การจัดบริการสาธารณสุขในชุมชน โดยให้ชุมชนเป็นผู้เสนอโครงการเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณเป็นเงิน 10,000 บาท และให้มีการจัดลำดับความสำคัญ และสัดส่วนของงบประมาณที่ใช้ในโครงการให้เป็นไปตามความต้องการของชุมชน โดยมีเจ้าหน้าที่ของรัฐส่วนสาธารณสุขเป็นผู้ให้คำปรึกษาและสนับสนุนข้อมูลด้านวิชาการ

ตัวชี้วัดที่ 4 การส่งเสริมสนับสนุนให้แก่สถานีอนามัยก่อนการรับโอน เช่น ด้านทรัพย์สิน ด้านวิชาการ ด้านบริการ และกิจกรรมด้านอื่น ๆ

แนวทางการประเมิน ตรวจสอบข้อมูลจากสถานีอนามัยหรือเทศบาล ที่ขอรับโอน ในการให้ความช่วยเหลือสนับสนุนด้านต่าง ๆ เช่น ด้านทรัพย์สิน ด้านวิชาการ ด้านบริการ และกิจกรรมอื่นๆ เทศบาลได้ให้สนับสนุนแก่สถานีอนามัยที่ขอรับโอน ซึ่งเป็นตัวชี้วัดอย่างหนึ่งว่าเทศบาล นั้น ๆ ให้ความสำคัญกับการจัดการสาธารณสุข โดยตรวจสอบข้อมูลจากสถานีอนามัยหรือเทศบาล ในการให้ความช่วยเหลือสนับสนุนด้านต่าง ๆ เช่น ด้านทรัพย์สิน ด้านวิชาการ ด้านบริการและกิจกรรมอื่น ๆ

ด้านทรัพย์สิน เทศบาลฯ ได้จัดทำโครงการก่อสร้างศูนย์บริการสาธารณสุข โดยของงบประมาณในการก่อสร้างศูนย์บริการสาธารณสุขจากกระทรวงสาธารณสุข งบประมาณในการก่อสร้างอาคาร จำนวน 5 ล้านบาทและเป็นค่าวัสดุอุปกรณ์ 1 ล้านบาท ในปี 2552 ซึ่งกระทรวงสาธารณสุขกำลังพิจารณาดำเนินการ

การเตรียมความพร้อมด้านคน เพื่อรองรับการถ่ายโอนสถานีอนามัย เป็นเพียงการเตรียมการ โดยดำเนินการในส่วนบุคลากรสาธารณสุข เช่น การกำหนดกรอบอัตราตำแหน่งและเงินเดือนรองรับ ว่าจะต้องดำเนินการอย่างไร โดยให้ครอบคลุมทั้งในส่วนบุคลากรสาธารณสุข ส่วนเทศบาล และประชาชน โดยเฉพาะการสร้างฐานความรู้ความเข้าใจในหลักการและยุทธศาสตร์การกระจายอำนาจด้านสุขภาพ ซึ่งมีความจำเป็นที่ต้องสร้างความเข้าใจร่วมกันและยอมรับในเชิงเหตุและผลที่เป็นไปตามกรอบของกฎหมาย

การกระจายอำนาจ เพราะจะเป็นกลไกที่ขับเคลื่อนนโยบายการถ่ายโอนภารกิจด้านสาธารณสุขสู่ท้องถิ่น และเกิดประโยชน์กับประชาชนในชุมชนท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง นอกจากนี้ การเตรียมความพร้อมเรื่องฐานความรู้ หรือองค์ความรู้ด้านสาธารณสุขเป็นเรื่องที่มีความสำคัญเป็นลำดับแรก การเตรียมทีมทำงานด้านสาธารณสุขสู่ชุมชนท้องถิ่น เพื่อลดปัญหาสุขภาพในท้องถิ่น

องค์ประกอบที่ 2 แผนการเตรียมความพร้อมในการจัดการด้านสาธารณสุขหรือแผนพัฒนาการจัดการด้านสาธารณสุขซึ่งแสดงให้เห็นถึงความพร้อมด้านต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับระดับ ประเภท และรูปแบบ การจัดการสาธารณสุข องค์ประกอบด้านนี้ประกอบด้วย

ตัวชี้วัดที่ 5 มีแผนในลักษณะแผนกลยุทธ์หรือแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมและ/หรือแผนพัฒนาระบบส่งต่อ/แผนรองรับภาวะวิกฤติ/โรคติดต่อระบาดรุนแรง และ/หรือแผนในการวางระบบกำกับควบคุม ตรวจสอบเพื่อนำไปสู่ความเชื่อมั่นว่าจะจัดการด้านสาธารณสุขได้อย่างมีมาตรฐาน

แนวทางประเมิน ตรวจสอบจากแผนการดำเนินงานของเทศบาล ที่นำไปสู่การปฏิบัติในด้านการจัดการสาธารณสุขครอบคลุมภารกิจตามกลุ่มเป้าหมาย มีการควบคุม กำกับ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลอย่างต่อเนื่อง เทศบาลมีแผนในลักษณะเป็นแผนกลยุทธ์สำหรับใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการวางแผนระบบการบริหารจัดการสาธารณสุข ซึ่งจะทำได้สามารถจัดการสาธารณสุขได้อย่างมีคุณภาพ จากแผนการดำเนินงานของเทศบาลที่นำไปสู่การปฏิบัติในด้านการจัดการสาธารณสุขครอบคลุมภารกิจตามกลุ่มเป้าหมาย มีการควบคุม กำกับ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเทศบาลตำบลบางหลวง มีแผนในลักษณะแผนกลยุทธ์เพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดการด้านสาธารณสุขมี ดังนี้

ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านคุณภาพชีวิต ด้านสวัสดิการสังคม เทศบาลตำบลบางหลวงได้ให้การสนับสนุนจ่ายเบี้ยยังชีพให้แก่ผู้สูงอายุในชุมชนที่มีอายุเกิน 60 ปีขึ้นไป คนพิการที่ได้จดทะเบียนเป็นผู้พิการกับสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และผู้ป่วยโรคเอดส์ในชุมชนตามนโยบายของรัฐบาล มีการช่วยเหลือผู้ประสบความเดือดร้อนจากภัยพิบัติต่างๆ ด้านสุขภาพอนามัยของประชาชน เทศบาลได้รณรงค์และ

เผยแพร่การให้ความรู้แก่ประชาชนในด้านสาธารณสุข การดูแลสุขภาพ การป้องกันและรักษาโรค ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนออกกำลังกาย (เดินแอโรบิก) ในชุมชน เพื่อให้ประชาชนมีสุขภาพแข็งแรง อบรมประชาชนสร้างภูมิคุ้มกันให้เยาวชนพ้นภัยยาเสพติด ด้านพัฒนาการศึกษาเทศบาลตำบลบางหลวง มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กฯ จำนวน 1 แห่ง ซึ่งเทศบาลได้จัดหาอาหารกลางวัน และอาหารเสริม (นม) แก่เด็กเล็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กฯ เป็นประจำทุกปี เพื่อให้เด็กเล็กได้รับอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการและมีสุขภาพอนามัยที่ดี ด้านกิจกรรมกีฬาและนันทนาการเทศบาลได้ส่งเสริมให้เด็ก เยาวชน และประชาชนได้ออกกำลังกายและฝึกฝนกีฬาร่วมกิจกรรมนันทนาการ กิจกรรมพัฒนาเยาวชน เพื่อพัฒนาให้เป็นคนที่มีสุขภาพ ทั้งทางร่างกาย สติปัญญา จิตใจ และสังคมโดยมีความตระหนักในคุณค่าของกรกีฬา นันทนาการ และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเด็ก เยาวชนไปในแนวทางที่ถูกต้องใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน เทศบาลตำบลบางหลวงได้จัดหาวัสดุ ครุภัณฑ์ ยานพาหนะและอุปกรณ์งานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เพื่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน มีการส่งเสริม เผยแพร่ความรู้ และฝึกอบรมด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยให้แก่ประชาชน

แนวทางการพัฒนา: การส่งเสริมความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ได้แก่ 1. การบริการประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัยและแหล่งท่องเที่ยว 2. โครงการอาสาสมัครชุมชน 3. จัดตั้งศูนย์บรรเทาสาธารณภัย 4. การปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัดและที่อยู่อาศัย 5. ดำเนินการเพื่อควบคุมแก้ไขปัญหาสุนัขจรจัด และ 6. ดำเนินการรณรงค์เพื่อให้เกิดวินัยจราจร การลดปัญหาอุบัติเหตุการคมนาคม

แนวทางการพัฒนา: การสังคมสงเคราะห์ ได้แก่ 1. พัฒนาศักยภาพผู้ยากไร้ ผู้สูงอายุ คนพิการ ผู้ด้อยโอกาสและผู้ป่วยเอดส์ และ 2. ช่วยเหลือผู้ยากไร้ ผู้สูงอายุ คนพิการ ผู้ด้อยโอกาสและผู้ป่วยเอดส์

แนวทางการพัฒนา: การพัฒนาและแก้ไขปัญหาด้านสังคม ได้แก่ 1. รณรงค์ให้ประชาชนลด ละ เลิกอบายมุข 2. ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และจิตสำนึกสาธารณะ และ 3. จัดหาที่อยู่อาศัยให้กับประชาชนที่มีรายได้น้อย

แนวทางการพัฒนา: การส่งเสริมการดูแลรักษาสุขภาพอนามัยและการกีฬา
ได้แก่ 1. การสนับสนุนการให้บริการรักษาพยาบาล 2. การสนับสนุนการส่งเสริมการกีฬาแก่เยาวชนและประชาชน 3. ส่งเสริมการออกกำลังกายของประชาชน 4. การป้องกันและปราบปรามยาเสพติด 5. การส่งเสริมสนับสนุนการนำผู้เสพติดเข้าไปรับการรักษา 6. ตลาดดีมีมาตรฐาน 7. อาหารสะอาดปลอดภัย และ 8. การป้องกันควบคุมโรค

แนวทางการพัฒนา: การพัฒนาสิ่งแวดล้อม ได้แก่ 1. การปรับปรุงภูมิทัศน์ของจังหวัดปทุมธานี 2. ก่อสร้างพัฒนาและปรับปรุงสวนสาธารณะ 3. รักษาสภาพแวดล้อมแม่น้ำลำคลอง 4. ก่อสร้างประตูปิด – เปิดน้ำหรือเขื่อนป้องกันน้ำท่วม 5. จัดให้มีศูนย์กำจัดขยะรวมของจังหวัด 6. จัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสีย และ 7. การรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง

องค์ประกอบที่ 3 วิธีการบริหารและการจัดการด้านสาธารณสุข องค์ประกอบด้านนี้ประกอบด้วย

ตัวชี้วัดที่ 6 รูปแบบวิธีการบริหารและการจัดการด้านสาธารณสุข

แนวทางประเมิน ได้แก่ 1. ตรวจสอบข้อมูลจากแผนการจัดการสาธารณสุข แผนงบประมาณ และ 2. ตรวจสอบข้อมูลจากผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของเทศบาล

การจัดการสาธารณสุขเป็นการบริการสาธารณะอย่างหนึ่ง ซึ่งเทศบาลมีศักยภาพสามารถดำเนินการทั้งในด้านการบริหารและการจัดการทางด้านสาธารณสุข ในด้านการรักษาพยาบาล การส่งเสริมสุขภาพ การควบคุมและป้องกันโรคและการฟื้นฟูสภาพ ตรวจสอบข้อมูลจากแผนการจัดการสาธารณสุข แผนงบประมาณ

การบริหารจัดการด้านสุขภาพในเชิงยุทธศาสตร์ มีการนำนโยบายด้านสุขภาพมาใช้เป็นนโยบายของเทศบาล ผู้บริหารเทศบาลมีวิสัยทัศน์และให้ความสำคัญทางด้านสุขภาพของประชาชน โดยการสนับสนุนงบประมาณเพื่อให้มีการจัดกิจกรรมด้านสาธารณสุขซึ่งกำหนดไว้ในแผนพัฒนาเทศบาล 3 ปี และแผนรายปี การจัดกิจกรรมชมรมผู้สูงอายุ โครงการวันสงกรานต์ โครงการส่งเสริมสุขภาพ (โครงการตาสวยฟ้าใส) มีการจัดตั้งชมรมสร้างสุขภาพ ชมรมออกกำลังกาย ชมรมแอโรบิก และโดยมอบให้เจ้าหน้าที่

ของเทศบาลรับผิดชอบไปตรวจดูแลสุขภาพทั่วไปเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง และการจัดกิจกรรมในการส่งเสริมและป้องกันโรค เช่น การส่งเสริมกิจกรรมงานสาธารณสุขมูลฐาน โดยมอบให้ อสม.ดำเนินการสำรวจและเยี่ยมชุมชน และให้มีการรณรงค์กำจัดลูกน้ำ ยุงลาย ซึ่งเป็นสาเหตุของโรคไข้เลือดออกโดยจัดบริการพ่นหมอกควันและการแจกทรายอะเบท รวมถึงการจัดกิจกรรมหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ มีข้อมูลสนับสนุนจากผลการตอบแบบสอบถามจากประชาชน สะท้อนให้เห็นว่า เทศบาลตำบลบางหลวงได้ให้ความสำคัญในการจัดทำบริการสาธารณสุขให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นมาโดยตลอด เป็นลักษณะการทำกิจกรรมร่วมกับสถานีอนามัย โดยมีโครงสร้างกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมรองรับในการจัดทำภารกิจด้านสาธารณสุข กระบวนการจัดทำแผนงาน/โครงการ โดยมีการจัดทำกิจกรรมด้านสาธารณสุขนั้น ไม่ใช่ลักษณะของการจัดทำภารกิจในเชิงยุทธศาสตร์ที่ต้องคำนึงถึงผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นกับประชาชน หรือผลสัมฤทธิ์ต่อความคุ้มค่าต่อการใช้จ่ายงบประมาณแผ่นดิน หรือคุ้มค่าต่อการจัดเก็บภาษีของท้องถิ่น เพื่อนำไปแก้ไขปัญหาด้านสุขภาพของประชาชนในพื้นที่ได้อย่างแท้จริง

องค์ประกอบที่ 4 การจัดสรรงบประมาณเพื่อการสาธารณสุข องค์ประกอบด้านนี้ประกอบด้วย

ตัวชี้วัดที่ 7 สัดส่วนการใช้รายได้ (รวมเงินอุดหนุนจากรัฐบาลและเงินกู้ แต่ไม่รวมเงินอุดหนุนเฉพาะกิจ) เพื่อการสาธารณสุขเฉลี่ย 3 ปีงบประมาณย้อนหลัง (ไม่รวมปีงบประมาณที่ประเมิน)

รายได้ที่นำมาพิจารณาเป็นรายได้ที่เทศบาล จัดเก็บได้ในรอบปีแต่ละปี รวมรายได้จากเงินอุดหนุนจากรัฐและเงินกู้ แต่ไม่รวมเงินอุดหนุนเฉพาะกิจ) นำมาส่งเสริมสนับสนุนการจัดการสาธารณสุข ตรวจสอบเอกสารสรุปผลการจัดเก็บรายได้ประจำปีของเทศบาล (รวมเงินอุดหนุนทั่วไปและเงินกู้ ไม่รวมเงินอุดหนุนเฉพาะกิจ) คิดเฉลี่ยร้อยละของรายได้ 3 ปีงบประมาณย้อนหลัง ไม่รวมปีงบประมาณที่ประเมิน

ตารางแสดง เงินรายได้และการใช้จ่ายด้านสาธารณสุขของเทศบาลตำบลบางหลวง
(ปีงบประมาณ 2551-2553)

ปีงบประมาณ	รายได้ (ล้านบาท)	ใช้จ่ายด้านสาธารณสุข	ร้อยละ
2551	46,849,683.44	3,311,540	7.06
2552	43,600,633.85	3,217,020	7.37
2553	46,000,000.00	4,351,700	9.46
รวม	136,450,317.29	10,880,260	7.97

องค์ประกอบที่ 5 ความเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่อความพร้อมในการจัดการด้านสาธารณสุขของเทศบาลตำบลบางหลวง องค์ประกอบด้านนี้ประกอบด้วย

ตัวชี้วัดที่ 8 ความเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการสาธารณสุขในเขตบริการของสถานีอนามัยของเทศบาล (ผลการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้ใช้ได้เป็นเวลา 2 ปี นับแต่วันประมวลผล) ความเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่อความพร้อมในการจัดการด้านสาธารณสุขของเทศบาลตำบลบางหลวงอยู่ในระดับ 3 มากกว่าร้อยละ 80 เห็นว่ามีความพร้อม จากการสอบถามจำนวน 200 ฉบับ โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างมีระบบ ซึ่งเทศบาลตำบลบางหลวงมีประชากร 6,743 คน พบว่าร้อยละ 85 เห็นว่ามีความพร้อมในการจัดการด้านสาธารณสุข

ดังนั้น เมื่อพิจารณาจากตัวชี้วัดความพร้อมของเทศบาลตำบลบางหลวง ในการเตรียมความพร้อมในการรับโอนสถานีอนามัย เทศบาลได้กำหนดคะแนน [ซึ่งรายละเอียดดูใน รัชชชัย ชุ่มปลั่ง (2553)] ดังนี้

สรุป

สรุปได้ว่า เทศบาลตำบลบางหลวงมีความพร้อมในการรับโอนสถานีอนามัย ซึ่งมีความพร้อมอยู่ในระดับกลาง ร้อยละ 50 – แต่ไม่เกินร้อยละ 70 จากการประเมินความพร้อมของเทศบาล ในการจัดการด้านสาธารณสุข 5 องค์ประกอบ 8 ตัวชี้วัด ที่ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาได้คะแนน 10.34 จากคะแนนเต็ม 17 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 60.82

ซึ่งอาจให้จัดการบริการสาธารณสุขในด้านการควบคุมโรคและสร้างเสริมสุขภาพ หรืออาจร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นจัดการด้านสาธารณสุข และกระทรวงสาธารณสุขเตรียมความพร้อมของเทศบาล เพื่อรองรับการถ่ายโอนในอนาคต และผู้ศึกษาได้นำผลการศึกษาที่ได้เสนอผู้บริหารเทศบาลตำบลบางหลวง เพื่อเตรียมความพร้อมในส่วนของตัวเองที่ขังได้คะแนนไม่ถึงครึ่งของเกณฑ์การประเมิน เพื่อให้เทศบาลตำบลบางหลวง มีความพร้อมเกินร้อยละ 70 ขึ้นไป สามารถจัดและรับโอนสถานีอนามัยครอบคลุมภารกิจ ทั้ง 4 มิติ ได้แก่ การควบคุมป้องกันโรค การสร้างเสริมสุขภาพ การรักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสภาพ

ข้อเสนอแนะ

ก่อนการถ่ายโอน

1. การกำหนดข้อตกลงร่วมกันระหว่างทั้ง 2 กระทรวง ในการเปิดพื้นที่ให้หน่วยงานของกระทรวงสาธารณสุขเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างเสริมระบบบริการสุขภาพของสถานีอนามัยให้มีประสิทธิภาพ ฐานะหน่วยงานพี่เลี้ยงที่มีความเชี่ยวชาญด้านสุขภาพ ดังนั้น หน่วยงานของกระทรวงสาธารณสุข จะต้องเข้าไปมีส่วนร่วมประสานการทำงาน การกำหนดให้มีคณะกรรมการเข้ามามีส่วนร่วมการจัดทำแผนงานนโยบายด้านสุขภาพของสถานีอนามัย เนื่องจากสถานการณ์ปัญหาด้านสุขภาพบางเรื่อง อาจจะต้องมีการเชื่อมประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือ ต้องมีการเชื่อมประสานข้อมูลด้านสุขภาพของกันและกันด้วย

2. ควรจะประสานในการทำงานร่วมกันระหว่าง เทศบาลกับสถานีอนามัย เพื่อเป็นการประเมินวิเคราะห์สภาพ กระบวนการ ความเป็นไปได้ในการทำงานร่วมกัน รวมถึงทิศทางในการทำงานร่วมกันในอนาคตหากมีการถ่ายโอน โดยที่กระทรวงสาธารณสุขถ่ายทอดเทคโนโลยีให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมเชิงกระบวนการ การบริหารจัดการ แผนงาน และการให้บริการ

3. ศึกษาบทเรียน ถอดบทเรียนสถานีอนามัยที่ถ่ายโอน ควรทำความเข้าใจเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องให้มีความรู้ในลักษณะงานของกันและกันมากขึ้นเพราะหากเชิญเพียงระดับผู้บริหารไปรับรู้ข้อมูล อาจจะไม่ทั่วถึง ดังนั้น จึงควรมีการอบรมทั้งส่วนสถานีอนามัย และส่วนเทศบาลเอง ไม่ว่าจะป็นกองการคลัง เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและ

แผน หรือบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ที่ต้องมีความรู้ในส่วนที่จะถ่ายโอน ซึ่งจะทำให้มีความรู้เกี่ยวกับลักษณะงานที่จะถ่ายโอน ทำให้สามารถทราบข้อมูลได้มากยิ่งขึ้น จึงต้องมีการประสานข้อมูลอย่างต่อเนื่องและมีขั้นตอนการสั่งการที่ชัดเจน

4. ภาระค่าใช้จ่ายควรมีการวิเคราะห์และประเมินถึง “การให้บริการอย่างรัดกุม” เพราะการให้บริการเป็นเรื่องของภาระผูกพัน ซึ่งไม่สามารถตัดทอนลดลงได้จึงต้องมีการวิเคราะห์อย่างรัดกุมถึงภาระค่าใช้จ่าย เทศบาลต้องรับทราบเป็นข้อมูล เพื่อจะประเมินได้อย่างถูกต้อง เช่น กรณีทางสาธารณสุข สุขมีความประสงค์จะถ่ายโอนหลักประกันสุขภาพทั้งหมดให้ทางเทศบาลหัวละ 2,000 บาท ถ้าหากมีประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบางหลวงเจ็บป่วย เทศบาลรับผิดชอบทั้งหมด ถ้าเกินกว่านั้นเทศบาลจ่ายเอง กรณีเทศบาลต้องพิจารณาข้อมูลก่อน ถึงข้อมูลประชากร ภาระค่าใช้จ่าย ภาวะการเจ็บป่วย ซึ่งเทศบาล ควรปรับบทบาทเน้นในการป้องกันควบคุมมากกว่ารักษาพยาบาลเวลาเจ็บป่วย

5. ควรมีการกำหนดนโยบายจากส่วนกลางและท้องถิ่นในแนวทางปฏิบัติร่วมกันที่ชัดเจน ครอบคลุมทุกกระบวนการ ทั้งในเรื่อง กรอบอัตรากำลัง บุคลากร แผนงานงบประมาณสวัสดิการการเบิกจ่ายงบประมาณ และกฎระเบียบต่างๆ เอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยมีการสื่อสารอย่างเป็นลายลักษณ์อักษร รวดเร็ว ข้อมูลถูกต้องและสามารถปฏิบัติได้จริง โดยทุกฝ่ายมีความจริงใจในการถ่ายโอนรับโอนงานจากส่วนกลาง

6. ก่อนการถ่ายโอนควรมีการพัฒนาตัวชี้วัดมาตรฐานภารกิจของ สถานีอนามัยร่วมกับเทศบาล และประชาชนที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ รวมทั้งมีการสรุปบทเรียน การติดตามประเมินผลอย่างเป็นระบบและวิชาการเมื่อมีการปฏิบัติตามแผนงาน มีการติดตามประเมินผล เพื่อกำกับ ควบคุมการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามเป้าหมายและประโยชน์แก่ประชาชน

7. ก่อนการถ่ายโอนสถานีอนามัย เทศบาล สถานีอนามัย ชุมชน ควรมีเวทีวิเคราะห์ผลดี ผลเสีย ของการถ่ายโอนสถานีอนามัยและการเตรียมความพร้อมในเรื่องแผนงานงบประมาณ ตำแหน่ง สวัสดิการและกฎระเบียบต่างๆร่วมกัน

8. เจ้าหน้าที่สถานีอนามัยที่ถ่ายโอนมาอยู่กับเทศบาล ควรให้มีความชัดเจนในเรื่องความเจริญก้าวหน้าในการทำงาน สิทธิในสวัสดิการ การเลื่อนขั้นเงินเดือน เงินโบนัส การศึกษา การรักษาพยาบาล ค่าเช่าบ้าน

ภายหลังการถ่ายโอน สถานีอนามัยเรียบร้อยแล้ว

1. ควรมีการพัฒนาไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ ด้วยการเสริมสร้างความรู้และเทคนิคทางวิชาการด้านสาธารณสุขในด้านต่าง ๆ ควบคู่ไปกับการบริหารจัดการงานด้านสุขภาพ เทศบาลควรเปิดโอกาสและประสานงานกับระบบสาธารณสุขเดิมและสนับสนุนทุกวิถีทางในการเสริมสร้างศักยภาพเจ้าหน้าที่ สถานีอนามัย ให้สามารถพัฒนาระบบบริการสาธารณสุขเพื่อประชาชนได้ดียิ่งขึ้น

2. การพัฒนาระบบประสานงานของ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด ท้องถิ่นจังหวัด/อำเภอ โรงพยาบาลจังหวัด เทศบาล สถานีอนามัย ทั้งในเรื่องระบบส่งต่อผู้ป่วย CUP คู่สัญญา กับ สปสช. ใบบุคลากรวิชาชีพและการรับรองการรักษาพยาบาล ควรมีการกำหนดรายละเอียดและถือปฏิบัติร่วมกันให้ชัดเจน

3. ควรมีการวิจัยประเมินผลผลสัมฤทธิ์ของการถ่ายโอน สถานีอนามัย ความพึงพอใจของประชาชน นวัตกรรมต่างๆของระบบบริการสาธารณสุขภายใต้ เทศบาลที่สามารถแก้ไขปัญหาสุขภาพได้ตรงจุดและสอดคล้องกับพื้นที่ ผลักดัน กระตุ้นการทำงานทางด้านสุขภาพเป็นเรื่องที่ดีเช่น การจัดประกวดแข่งขัน ธรรมนูญด้านสุขภาพ ให้สถานีอนามัยที่ถ่ายโอนเป็นเจ้าภาพในการทำงานร่วมกับเทศบาล

4. ควรส่งเสริมให้มีการการสรุปบทเรียน และการประเมินตนเองในแต่ละพื้นที่เป็นระยะ (ก่อน ระหว่าง หลังถ่ายโอนฯ) หรือตามความเหมาะสม เพื่อเสริมพลังการทำงานด้านสาธารณสุขได้อย่างเหมาะสมสอดคล้อง และส่งเสริมให้ประชาชนทุกคนมีความสามารถ เป็นเจ้าหน้าที่สาธารณสุข สามารถดูแลตนเองและสามารถดูแลผู้อื่นเทียบเท่าเจ้าพนักงานสาธารณสุขที่ทำงานในสถานีอนามัยได้

เอกสารอ้างอิง

ธวัชชัย ชุ่มปลั่ง. (2553). การเตรียมความพร้อมในการรับโอนสถานีอนามัยของเทศบาล ตำบลบางหลวง จังหวัดปทุมธานี. รายงานการศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

การประเมินผลสัมฤทธิ์ของโรงเรียนที่ถ่ายโอนไปสังกัด

องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่

An Evaluation of Achievement of Schools Transeferred to Be Under the Management Responsibility of Chiangmai Provincial Administration Organization

เสงี่ยมจิต วสุวัฒน์เศรษฐ์¹

พีรสิทธิ์ คำนวนคิดปี่²

บทคัดย่อ

รายงานนี้เสนอผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ของโรงเรียนภายหลังการถ่ายโอนไปสังกัด องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ (อบจ.ชม) โดยการเปรียบเทียบผลการดำเนินงานใน 5 ด้าน อันได้แก่ การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารทั่วไป การบริหารบุคคล และด้านชุมชนผู้ปกครอง ก่อนและหลังการถ่ายโอนไปสังกัด อบจ.ชม โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์เอกสารรายงานผลการดำเนินงาน รายงานประจำปี และเอกสารประกอบการประกันคุณภาพของโรงเรียนในความรับผิดชอบของ อบจ.ชม จำนวน 3 โรงเรียนประกอบการสัมภาษณ์นายก-องค์การบริหารส่วนจังหวัด ผู้บริหารโรงเรียน ครู และผู้ปกครองนักเรียน พบว่า ภายหลังจากที่โอนไปสังกัด อบจ. โรงเรียนทั้ง 3 แห่ง มีประสิทธิผลในการบริหารจัดการที่ดีขึ้นทุกด้าน แต่ทว่ายังต้องพัฒนาปรับปรุง เพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐาน

Abstract

By comparing the levels of management achievement before and after the transfer of management responsibility from the Ministry of Education to Chiangmai Provincial Administration Organization, this paper evaluates the progress of three schools. The comparison focused specifically on five dimensions of management functions: academic affairs, budgeting and fiscal, general office business, personnel management, and parents and community relations. Based on the analyses of information collected from various sources including operations reports, annual reports, schools documents submitted for quality assessment and the data gathered through

¹ นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

² รองศาสตราจารย์; อาจารย์ประจำวิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

interviews of President of Provincial Administration Organization, school administrators, teachers and parents of pupils this paper indicates that after the transfer of management responsibility all three schools have made improvement in all of the five dimensions of management functions. There are rooms, however, for more development, particularly in the dimension of academic achievement.

คำสำคัญ: ผลสัมฤทธิ์ของโรงเรียน การถ่ายโอนโรงเรียน

Key words: School Achievement, Transferred Schools

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กระทรวงศึกษาธิการ (2542) โดยคณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้กำหนดให้มีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาไปสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง ทั้งด้านวิชาการงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ซึ่งได้ให้ข้อสรุปการถ่ายโอนสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยกำหนดสัดส่วนการขอรับถ่ายโอนสถานศึกษาแยกเป็นระดับ อนุบาล 75 จังหวัด แต่ละแห่งสามารถขอรับถ่ายโอนได้ไม่เกิน 3 โรงเรียนแยกเป็นระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ไม่เกิน 1 แห่ง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและประถมศึกษา รวมถึงโรงเรียนขยายโอกาสไม่เกิน 2 แห่ง ในส่วนของ อนุบาล ได้รับการถ่ายโอนสถานศึกษา จำนวน 3 แห่ง ประกอบด้วย โรงเรียนแม่อาววิทยาคม โรงเรียนบ้านแม่อนจี้เหล็ก ทั้ง 2 โรงเรียนนี้รับโอนตั้งแต่วันที่ 16 ธันวาคม 2549 และโรงเรียนต้นแก้วผดุงพิทยาลัย รับโอนเมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม 2551 จากการดำเนินงานที่ผ่านมา ยังไม่ได้มีการประเมินผลการดำเนินงานจากการถ่ายโอนภารกิจดังกล่าว ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะประเมินผลสัมฤทธิ์ของโรงเรียนที่ถ่ายโอนไปสังกัด อนุบาล รวมทั้งศึกษาถึงปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินงานการถ่ายโอนภารกิจด้านการจัดการศึกษาของ อนุบาล เพื่อนำผลการศึกษามาเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขให้การดำเนินงานด้านการถ่ายโอนภารกิจด้านการจัดการศึกษาของ อนุบาล ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลดียิ่งขึ้น โดยผู้วิจัยได้ทำการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับกระบวนการ

บริหารสถานศึกษาที่ถ่ายโอนมาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และมีขอบเขตการศึกษาโรงเรียนในเขตพื้นที่รับผิดชอบของ อบจ.ชม ได้แก่ โรงเรียนแม่อาววิทยาคม โรงเรียนบ้านแม่อนจี่เหล็ก และ โรงเรียนต้นแก้วผดุงพิทยาลัย

วิธีวิทยาในการประเมินผล

ในการประเมินผลสัมฤทธิ์ของโรงเรียนที่ถ่ายโอนไปสังกัด อบจ.ชม เริ่มต้นด้วยเก็บรวบรวมข้อมูลตามดัชนีชี้วัด พัฒนาการของการดำเนินงานด้านการบริหารในทั้ง 5 ด้าน โดยการเปรียบเทียบก่อนและหลังการถ่ายโอน โดยข้อมูลที่บ่งชี้ถึงพัฒนาการของผลการดำเนินงานในทั้ง 5 ด้าน ผู้วิจัยได้ใช้ทั้งข้อมูลทุติยภูมิและปฐมภูมิ โดยข้อมูลทุติยภูมิเก็บจากเอกสารรายงานผลการดำเนินงาน รายงานประจำปี เอกสารประกอบการประกันคุณภาพ และข้อมูลจากการตรวจรายการ (Check list) ในเอกสารต่างๆ ของโรงเรียนที่อยู่ในความรับผิดชอบของ อบจ.ชม จำนวน 3 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนแม่อาววิทยาคม (2553) โรงเรียนบ้านแม่อนจี่เหล็ก (2553) และ โรงเรียนต้นแก้วผดุงพิทยาลัย (2553) ข้อมูลดังกล่าวได้นำมาวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลปฐมภูมิที่เก็บ โดยการสัมภาษณ์ ผู้บริหารสถานศึกษา นายก อบจ.ชม ครูและบุคลากรผู้ปฏิบัติงานในโรงเรียน และผู้ปกครองนักเรียน ข้อมูลทั้งหมดนี้ได้นำมาวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบผลการดำเนินงานก่อนการรับถ่ายโอนและภายหลังการรับถ่ายโอนภารกิจ

ผลการประเมิน

การประเมินผลสัมฤทธิ์ของโรงเรียนที่ถ่ายโอนไปสังกัด อบจ.ชม มีประเด็นการประเมินทั้งสิ้น 6 ด้าน โดยแบ่งเป็น 1) ด้านการบริหารวิชาการ 2) ด้านการบริหารงบประมาณ 3) ด้านการบริหารบุคคล 4) ด้านการบริหารทั่วไป 5) ด้านชุมชน ผู้ปกครอง และ 6) ด้านนักเรียน ซึ่งจากการศึกษาพบว่า สถานศึกษาทั้ง 3 แห่งที่ถ่ายโอนมาสังกัด อบจ.ชม มีพัฒนาการที่ดีขึ้นใน 5 ด้าน มีเพียงด้านนักเรียนเท่านั้นที่พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนยังต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานในบางโรงเรียน แม้ว่าหลังจากการถ่ายโอนผลการเรียนของนักเรียนในแห่งนี้จะดีขึ้นก็ตาม ดังสังเกตได้จากนักเรียนสามารถ

สอบเข้าเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น ผลการประเมินในแต่ละด้านมีรายละเอียดการศึกษาในแต่ละด้าน ดังนี้

ด้านการบริหารวิชาการ โรงเรียนในสังกัด อบจชม ทั้ง 3 แห่ง มีการปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาเป็นประจำทุกปีการศึกษา แต่ภายหลังรับการถ่ายโอนมายัง อบจชม มีการปรับปรุงหลักสูตรท้องถิ่น และได้เพิ่มเติมหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ มีการจัดทำแผนงานด้านวิชาการ มีการนำแผนงานวิชาการไปใช้ในการจัดการศึกษา และมีการปรับปรุงแผนงานด้านวิชาการอย่างต่อเนื่อง สถานศึกษาสามารถกำหนดนโยบายด้านวิชาการและวางแผนงานด้านวิชาการของสถานศึกษาได้เอง มีการจัดซื้อจัดหาตำรา หนังสือแบบเรียนใหม่เพิ่มขึ้นทุกปี มีการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีหลักสูตรที่ส่งเสริมการเรียนรู้ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีระบบการแนะแนวการศึกษาต่อสำหรับนักเรียน ในส่วนของการทำวิจัยของครูผู้สอน มีการทำวิจัยอย่างสม่ำเสมอ แต่ยังไม่นำผลการวิจัยไปใช้เพื่อพัฒนาผู้เรียนได้น้อย มีการนิเทศการศึกษามากขึ้นภายหลังการรับโอน มีการจัดและพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนอย่างเข้มแข็งและทั่วถึง มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมและตอบสนองความสามารถทางวิชาการและความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน รวมทั้งกิจกรรมส่งเสริมและตอบสนองความสามารถพิเศษและความถนัดของผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ

ด้านการบริหารงบประมาณ สถานศึกษาทั้ง 3 แห่ง ได้รับงบประมาณในการบริหารจัดการเพิ่มขึ้น โดย ในปี งบประมาณ 2553 อบจชม ได้จัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษาให้แก่โรงเรียนทั้ง 3 แห่งเป็นจำนวนเงิน 39,689,790.00 บาท คิดเป็นร้อยละ 2.3 ของงบประมาณรายจ่ายประจำปีของ อบจชม นอกจากนี้ทางโรงเรียนยังมีความรวดเร็วในการเบิกจ่ายงบประมาณหลังการรับ โอนและมีระเบียบที่ชัดเจนและมีความถูกต้องในการเบิกจ่ายงบประมาณตามกฎหมาย รวมทั้งมีความถูกต้องของการลงบัญชีควบคุมการเงินตามระเบียบ ส่วนระบบการบริการพัสดุและสินทรัพย์ อบจชม ได้มอบอำนาจให้แต่ละโรงเรียนในสังกัดดำเนินการจัดซื้อจัดหาพัสดุเอง และมีบาง โครงการที่เป็นการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นสินทรัพย์ของ อบจชม ทาง อบจชม จะเป็นผู้ดำเนินการให้ โดยทางโรงเรียนในสังกัดเป็นเพียงผู้จัดทำแผนการใช้งบประมาณระยะ 3 ปี และทยอยขออนุมัติดำเนินการใน

แต่ละปี อบจชม ทำให้โรงเรียนมีความรวดเร็วและคล่องตัวในการวางแผนและการดำเนินงานจัดซื้อจัดจ้างในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนของแต่ละโรงเรียน

ด้านการบริหารงานบุคคล การวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง มีความเหมาะสมและสอดคล้องตามเกณฑ์จำนวนนักเรียนต่อครูผู้สอน และความเหมาะสมของจำนวนครูผู้สอนและนักเรียนต่อบุคลากรสายสนับสนุนทาง อบจชม ได้ดำเนินการคัดเลือกและจ้างครูผู้สอนเพิ่มขึ้น จนทำให้ครูและบุคลากรสายสนับสนุนมีจำนวนเพียงพอ ในส่วนของการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการและความเจริญก้าวหน้าในอาชีพ สถานศึกษาทั้ง 3 แห่ง มีการส่งบุคลากรเข้ารับการฝึกอบรมเพิ่มเติม สำหรับกระบวนการพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือนของครูและบุคลากรทางการศึกษา แต่ละโรงเรียนจะแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาเองโดยยึดถือหลักคุณธรรมและจริยธรรม เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาการขึ้นเงินเดือน ยกเว้นตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนทาง อบจชม จะแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณา ส่วนการรักษาระเบียบ วินัย ครูมีวินัย ความมุ่งมั่นและอุทิศตนในการสอนและพัฒนาผู้เรียน อยู่ในเกณฑ์ระดับดีมาก

ด้านการบริหารทั่วไปนั้น พบว่า การบริหารงานธุรการและสารบรรณของสถานศึกษาทั้ง 3 แห่ง มีความถูกต้องและรวดเร็ว ทั้งก่อนและหลังรับการโอนย้ายสังกัด แต่ก่อนการรับโอนจะไม่มีรูปแบบที่ชัดเจน จะเป็นข้อกำหนดที่แต่ละโรงเรียนคิดขึ้นมาเอง แต่ภายหลังการรับโอนมาสังกัด อบจชม จะมีระเบียบ วินัยในการปฏิบัติเพิ่มมากขึ้น เช่น ระเบียบงานสารบรรณ ส่วนงานอนามัย ด้านความเพียงพอของห้องพยาบาลและเวชภัณฑ์นั้น ก่อนการรับโอนมายัง อบจชม สถานศึกษาทั้ง 3 แห่ง มีห้องพยาบาลและเวชภัณฑ์ไม่เพียงพอ แต่ภายหลังจากการรับโอนมายัง อบจชม ได้มีการดำเนินการ ปรับปรุงห้องพยาบาลและจัดซื้อเวชภัณฑ์ให้เพียงพอต่อจำนวนนักเรียนและได้ตามมาตรฐานสถานศึกษา รวมทั้งยังมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพอนามัยให้แก่นักเรียนอย่างสม่ำเสมอ ในส่วนของอาคารสถานที่ ก่อนรับการโอนมายัง อบจชม สถานศึกษาทั้ง 3 แห่ง มีอาคารเรียนและอาคารประกอบ ไม่เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน แต่เมื่อโอนมาสังกัด อบจชม ได้มีการดำเนินการก่อสร้างอาคารเรียนและอาคารประกอบเพื่อให้เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน

ด้านชุมชน ผู้ปกครอง พบว่า ก่อนรับ โอน โรงเรียนทั้ง 3 แห่ง ไม่ค่อยได้รับการยอมรับจากชุมชนและผู้ปกครองมากขึ้น เพราะเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก และไม่พร้อมรับนักเรียนมาเรียน กรณีผู้ปกครองไม่มีเงินเสียค่าเล่าเรียน โรงเรียนก็ไม่สามารถรับนักเรียนคนนั้นเข้าเรียนได้ ภายหลังจากการรับ โอน ผู้ปกครองไม่ต้องจ่ายค่าเล่าเรียน โรงเรียนรับนักเรียนได้มากขึ้น และผู้ปกครองไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่โรงเรียนเรียกเก็บเพิ่มเติมจากค่าเรียนเพื่อนำไปจ้างครูสอนเพิ่ม แต่ก่อนการรับ โอนนั้น แม้ว่าผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมเป็นกรรมการสถานศึกษาก็ตาม แต่การสนับสนุนทรัพยากร บัณฑิตต่างๆ ในการจัดและพัฒนาศึกษายังมีน้อย เนื่องจากผู้ปกครองส่วนใหญ่มีฐานะยากจน แต่เมื่อโอนย้ายสังกัด อบจ.แล้ว โรงเรียนแต่ละ โรงเรียนมีส่วนร่วมลดภาระค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองมากขึ้น ทำให้นักเรียนและผู้ปกครองได้รับผลประโยชน์และลดค่าใช้จ่าย เช่น นักเรียนมีอาหารกลางวันรับประทาน นักเรียนได้รับการสนับสนุนค่ารถโดยสารมาโรงเรียน นักเรียนได้รับการสนับสนุนค่าเสื้อผ้า เครื่องแต่งกายจาก อบจ.เพิ่มเติมจากที่กระทรวง ศึกษาธิการสนับสนุน ทำให้ลดภาระค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองได้เป็นอย่างมาก

ด้านนักเรียนนั้น พบว่าแม้ว่านักเรียนส่วนใหญ่ยังมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ค่อนข้างต่ำทั้งก่อนและหลังจากการรับ โอนมาสังกัด อบจ. มีเพียงโรงเรียนต้นแก้วผดุงพิทยาลัยเท่านั้น ที่นักเรียนมีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยตามเกณฑ์ แต่ในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนนั้น ถึงแม้ว่าจะยังอยู่ในระดับที่ต้องปรับปรุงในบางโรงเรียน แต่เมื่อวิเคราะห์ในภาพรวมจะพบว่า นักเรียนแต่ละ โรงเรียนมีการพัฒนาการเรียนในระดับที่ดีขึ้น โดยจะเห็นได้จากสัดส่วนการเข้าศึกษาต่อ ซึ่งส่วนใหญ่จะสามารถสอบเข้าศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของรัฐหรือสอบเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาได้ นอกจากนี้ยังพบว่า นักเรียนบางคนได้รับทุนสนับสนุนในการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นไปอีกด้วย โดยการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น นักเรียนจะศึกษาต่อในโรงเรียนเดิม มีบางส่วนที่ย้ายไปศึกษาต่อในโรงเรียนอื่น และมีเพียงส่วนน้อยที่ไม่ศึกษาต่อ และออกมาประกอบอาชีพก่อนวัยอันควร ด้านการสนับสนุนทุนการศึกษา ก่อนรับการโอนมายัง อบจ. สถานศึกษาทั้ง 3 แห่งได้รับการสนับสนุนทุนการศึกษาเฉพาะจากเอกชน แต่หลังจากถ่ายโอนมายัง อบจ. มีการมอบทุนการศึกษาให้แก่เด็กนักเรียนที่มีฐานะ

ยากจนและเด็กด้อยโอกาสเพื่อศึกษาต่อยังสถาบันระดับอุดมศึกษาของรัฐจากทาง
อบจชม เพิ่มขึ้น

อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ผลการประเมินครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่าการบริหารตามแนวทางแห่งการกระจายอำนาจ
นั้น เป็นการเพิ่มประสิทธิผลและประสิทธิภาพผลงาน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ
Kamnuansilpa, *et. al.* (1990) แม้ว่าผลการประเมินครั้งนี้จะพบว่า นักเรียนในโรงเรียนที่
ถ่ายโอนหรือสังกัด อบจชม 2 ใน 3 โรงเรียนจะยังมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่ได้เกณฑ์
มาตรฐานเฉลี่ยก็ตาม แต่ข้อมูลที่วิเคราะห์พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนใน
ทั้ง 3 โรงเรียนมีพัฒนาการที่ดีขึ้น

เมื่อประเมินเฉพาะกระบวนการบริหารจัดการจะเห็นได้ว่าการบริหารจัดการของ
แต่ละโรงเรียนถูกกำหนดและยึดหลักสูตรแกนกลาง พ.ศ.2551 เป็นหลัก โรงเรียนทั้ง 3
แห่งยังไม่มีการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น ไม่มีการปรับหลักสูตรเพื่อให้สอดคล้องกับ
ท้องถิ่นของตนเองในเรื่องศิลปะ วัฒนธรรม อาชีพ และประวัติศาสตร์ของชุมชน

เมื่อหลักสูตรที่สอนเป็นหลักสูตรกลางที่ไม่มีความสอดคล้องกับบริบททาง
เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ของชุมชน จึงทำให้นักเรียนของโรงเรียน
เสียเปรียบในการทำข้อทดสอบ มิใช่เป็นเพราะวิธีการเรียนการสอนหรือการบริหาร
จัดการของโรงเรียนถ่ายโอนที่ด้อยแต่อย่างไร แม้ว่าจากการสัมภาษณ์นายก อบจชม
ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากร ผู้ปฏิบัติงานในโรงเรียน ต่างก็กล่าวว่า ทาง
โรงเรียนจะเริ่มมีการจัดและพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในไม่ช้าก็ตาม และแม้ว่าโรงเรียนทั้ง
3 แห่งจะมีอิสระในการวางแผนด้านการเรียนการสอนก็ตาม แต่ระยะเวลาที่ถ่ายโอนมา
สังกัด อบจชม ยังมีระยะเวลาไม่มากนัก คือ ต่ำกว่า 5 ปี ดังนั้น ในอนาคตหากมีการ
ทดสอบผลสัมฤทธิ์ของการสอน โดยในการทดสอบนั้นจะต้องมีการจัดการทดสอบให้
สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่นให้มากขึ้น เราอาจจะเห็นพัฒนาการทางด้านสัมฤทธิ์ผล
การเรียนที่สูงขึ้น ในบทความนี้จึงเสนอให้มีการประเมินผลสัมฤทธิ์อย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็น
พัฒนาการทางการบริหารควบคู่ไปกับพัฒนาการทางวิชาการ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. 2542. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และการ
วิเคราะห์สาระสำคัญ. กรุงเทพฯ: กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- โรงเรียนต้นแก้วผดุงพิทยาลัย. 2553. รายงานประจำปี 2553 โรงเรียนต้นแก้วผดุงพิทย
าลัย. เชียงใหม่: องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่.
- โรงเรียนบ้านแม่ฮ่องสอนฮีเหล็ก. 2553. รายงานการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา
ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีการศึกษา 2553. เชียงใหม่: องค์การบริหาร
ส่วนจังหวัดเชียงใหม่.
- โรงเรียนแม่อาวยวิทยาคม. 2553. รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (Self
Assessment Report) ปีการศึกษา 2553. เชียงใหม่: องค์การบริหารส่วนจังหวัด
เชียงใหม่.
- Kamnuansilpa, Peerasit, Anthony Bennett and Paul Richardson. 1990. **Decentralized
Management of Family Planning in Northeast, Thailand. Maryland:**
University Research Corporatio

ความพร้อมในการจัดตั้งศูนย์เอนกประสงค์ผู้สูงอายุในชุมชน

Availability for the Establishment of Multi-Purpose Senior Citizen Center

ธนพร เทียมศักดิ์¹

สุภวัฒน์ นากร วงศ์ธนาวิสุทธิ์²

บทคัดย่อ

การศึกษาความพร้อมในการจัดตั้งศูนย์เอนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน เป็นกรณีศึกษาเขตเทศบาลธัญบุรี อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี เก็บรวบรวมจากแหล่งเอกสารที่เกี่ยวข้อง สัมภาษณ์นายกเทศมนตรีตำบลธัญบุรีและผู้สูงอายุในชุมชน ผลการศึกษาพบว่าเทศบาลตำบลธัญบุรีมีการดำเนินงานตามกรอบตัวชี้วัดที่กำหนดขึ้น 11 ตัวชี้วัดและยังไม่มีผลการดำเนินงาน 5 ตัวชี้วัด ซึ่งแสดงให้เห็นแนวโน้มความพร้อมในการจัดตั้ง และขับเคลื่อนศูนย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากผู้บริหารท้องถิ่นสนับสนุน และเห็นความสำคัญของการจัดตั้ง ในขณะที่เดียวกันผู้สูงอายุส่วนใหญ่ก็สนใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรม และจากข้อมูลที่แสดงให้เห็นการเพิ่มขึ้นของผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่องและรวดเร็ว การจัดตั้งศูนย์เอนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน จึงเป็นโครงการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรสนับสนุนและดำเนินการจัดตั้ง เพื่อประโยชน์สุขแก่ผู้สูงอายุและท้องถิ่นในอนาคต

Abstract

This paper is a case study of readiness for setting up multi-purposes center for senior citizens in the community of Thanyaburi Municipality, Thanya Buri District, Pathum Thani Province. Data were collected through related documents, interview with the Mayor, and senior citizens in the community. The findings of the study show that Thanya Buri Municipality operated based on 11 indicators, leaving 5 indicators unmet. This shows the tendency of readiness in establishing and mobilizing the center effectively due to support from the Municipality leader who sees the importance the establishment. At the same time most senior citizens are interested in participating. According to the data, number of number of senior citizens has increased rapidly and continuously. Thus, it is quite relevant to establish such center in the community. All in all, it is

¹ นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

² รองศาสตราจารย์; รองคณบดีฝ่ายวิชาการ วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

recommended that the local government support the establishment for the benefits of the senior citizens and the betterment of the community in future.

คำสำคัญ: ศูนย์เอนกประสงค์ผู้สูงอายุในชุมชน

Keywords: Multi-purposes center for senior citizens

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบัน ประเทศไทยกำลังเผชิญกับปัญหาการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างประชากร เนื่องจากในช่วงสี่ทศวรรษที่ผ่านมา อัตราการเกิดและอัตราการตายของประชากรมีการลดลงอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางอายุของประชากรในปี พ.ศ. 2503 ประเทศไทยมีประชากรที่อายุ 60 ปีขึ้นไปจำนวน 1.5 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 5.4 ของประชากรทั้งหมด จำนวนผู้สูงอายุนี้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วเป็น 6.7 ล้านคน ในปี 2548 และคาดว่าจะเพิ่มขึ้นเป็น 14 ล้านคน ในปี 2568 หรือคิดเป็นร้อยละ 20 ของประชากรทั้งหมด ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่ทำให้ประเทศไทยก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุ (วิพรรณ ประจวบเหมาะ และศิริวรรณ ศิริบุญ, 2553) รัฐบาลที่ผ่านมาได้เห็นความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงนี้ จึงได้มีการกำหนดนโยบายและการเตรียมความพร้อมให้กับสังคมผู้สูงอายุ เป็นสังคมที่มีคุณภาพ มีการดำเนินงานตามโครงการจัดสวัสดิการต่างๆ ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุ แนวทางหนึ่งในการให้บริการสวัสดิการต่อผู้สูงอายุ คือ การจัดให้มีสถานที่ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีโอกาสทำกิจกรรมร่วมกัน เป็นการบูรณาการผู้สูงอายุทุกด้าน ทั้งทางกาย จิต ปัญญาและสังคม อย่างมีคุณภาพ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ด้านหนึ่งของสังคมผู้สูงอายุ

การจัดตั้งศูนย์เอนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน (**multi-purpose senior citizen center**) มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เป็นสถานที่หรือศูนย์กลางสำหรับจัดกิจกรรมต่างๆ อย่างหลากหลาย แก่ผู้สูงอายุ เป็นการบริการที่จัดขึ้นเพื่อสนับสนุนการทำหน้าที่ของครอบครัวและชุมชน เป็นสถานที่อำนวยความสะดวกของชุมชนในการให้บริการแก่ผู้สูงอายุ จัดหาหรือให้บริการอย่างกว้างขวาง ทั้งการบริการด้านสุขภาพอนามัย บริการสังคม บริการด้านการศึกษาเป็นการให้ความสะดวกในการทำกิจกรรมของผู้สูงอายุ โดยกิจกรรมภายในศูนย์จะมุ่งเน้นให้เป็นการสร้างเสริมและขยายโอกาสให้ผู้สูงอายุได้พัฒนา

ความรู้ พัฒนาทักษะในการมีส่วนร่วมกิจกรรมต่างๆ ภายในชุมชน ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้จะเป็นเครื่องมือในการช่วยส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้มีโอกาสพัฒนาตนเอง ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ ภูมิปัญญา (ศศิพัฒน์ ยอดเพชร, 2550) การดำเนินงานของศูนย์เอนกประสงค์ จะประสบความสำเร็จได้นั้น ต้องประกอบด้วยความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐ ที่มีความพร้อมด้านสถานที่ บุคลากร และงบประมาณในการดำเนินงานของผู้ศูนย์ และองค์กรผู้สูงอายุ ซึ่งได้แก่ชมรมผู้สูงอายุในแต่ละชุมชนจะต้องมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง และมีประสิทธิภาพ

เทศบาลตำบลชัยบุรี อำเภอชัยบุรี จังหวัดปทุมธานี เป็นท้องถิ่นที่มีผู้สูงอายุอยู่เป็นจำนวนมาก ข้อมูลจากสำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลตำบลชัยบุรีในปี 2553 แสดงว่ามีประชากรทั้งสิ้น 55,549 คน เป็นผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปี ขึ้นไปจำนวน 4,978 คน คิดเป็นร้อยละ 8.96 ของจำนวนประชากรทั้งหมด ซึ่งถือว่าเป็นท้องถิ่นที่มีผู้สูงอายุอยู่ในความดูแลเป็นจำนวนมาก จากการออกตรวจเยี่ยมของอาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน พบว่าผู้สูงอายุร้อยละ 50 อยู่บ้านตามลำพังในเวลากลางวัน เนื่องจากบุตรหลานไปทำงานกันหมด บางบ้านมีแค่คนชราชายหญิงอยู่เพียง 2 คน โดยไม่มีผู้ดูแล ซึ่งเจ้าหน้าที่อาสาสมัครได้พบมีโอกาสพูดคุยกับผู้สูงอายุและพบว่า ผู้สูงอายุบางคนมีความรู้สึกที่ตนเองไม่มีคุณค่า เป็นภาระของลูกหลาน บางคนอยากถ่ายทอดความรู้ทางภูมิปัญญา แต่ไม่มีโอกาสทั้งที่ผู้สูงอายุยังต้องการการติดต่อสัมพันธ์กับสังคมภายนอก มีกิจกรรมต่างๆ เพื่อรู้สึกว่าตนเองไม่ถูกทอดทิ้ง ดังนั้นการจัดตั้งศูนย์เอนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน จึงเป็นแนวทางหนึ่งในการจัดบริการสวัสดิการ เพื่อให้ผู้สูงอายุและคนในชุมชน ได้มีโอกาสทำกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและจิตใจของผู้สูงอายุ คนในครอบครัวและชุมชน แต่ในการจัดตั้งศูนย์เอนกประสงค์นี้จะต้องพิจารณาความพร้อมทางด้านต่างๆ ดังที่จะได้กล่าวต่อไป

วิธีการศึกษา

การศึกษความพร้อมในการจัดตั้งศูนย์เอนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชนเป็นการศึกษาเฉพาะเขตเทศบาลตำบลชัยบุรี อำเภอชัยบุรี จังหวัดปทุมธานี โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแผนพัฒนาเทศบาล 3 ปี (ปี 2554-2556) ผลการปฏิบัติงานประจำปี

ย้อนหลัง 3 ปี บันทึกคำสั่งมอบหมายของเทศบาลปี 2553 รายละเอียดเทศบาลบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี 2554 การสัมภาษณ์ประธานชุมชนหรือตัวแทน 46 คน (ชุมชนละ 1 คน) สัมภาษณ์ผู้สูงอายุในชุมชน 230 คน (ชุมชนละ 5 คน) ข้อมูลที่ได้ผู้ศึกษานำมาวิเคราะห์และสรุปผลตามเกณฑ์ตัวชี้วัดที่ได้กำหนดขึ้น เพื่อแสดงให้เห็นความพร้อมในการจัดตั้งศูนย์เอนกประสงค์ สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน ซึ่งขอบเขตของการศึกษาความพร้อมมีอยู่ 3 ด้านคือ

1) ความพร้อมของหน่วยงาน ในการจัดสถานที่ตั้งศูนย์ มีบุคลากรและงบประมาณในการบริหารจัดการ มีองค์กรเครือข่ายชุมชน เช่น ชมรมผู้สูงอายุ องค์กรสตรี เป็นต้น

2) ความพร้อมของชุมชน โดยมีผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง มีความสนใจและพร้อมที่จะร่วมมือในการจัดตั้งศูนย์เอนกประสงค์ และ

3) ความพร้อมของทุนในชุมชน เช่นมีอุปกรณ์ต่างๆ ที่สามารถดำเนินการจัดกิจกรรมได้ มีวัฒนธรรมท้องถิ่นและภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ ที่ควรถ่ายทอดแก่คนทั่วไป เหล่านี้คือหลักเกณฑ์ในการศึกษาความพร้อมในการจัดตั้งศูนย์เอนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในท้องถิ่น

แนวคิดและหลักเกณฑ์การจัดตั้งศูนย์เอนกประสงค์

ศูนย์เอนกประสงค์ สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ให้เป็นสถานที่สำหรับผู้สูงอายุได้ดำเนินกิจกรรมที่มีคุณค่าเป็นแหล่งเรียนรู้ พบปะสังสรรค์ แลกเปลี่ยนประสบการณ์เสริมสร้างภาวะทางร่างกาย จิตใจและสติปัญญาให้แก่ผู้สูงอายุ เป็นแหล่งถ่ายทอดภูมิปัญญา และสร้างเครือข่ายให้กับกลุ่มอื่นๆ ในชมรมได้อีกทางหนึ่ง การนำความรู้ ความสามารถของผู้สูงอายุมาถ่ายทอดให้เกิดประโยชน์ จะนำแนวคิดการใช้ชุมชนเป็นพื้นฐานในการให้บริการ (**Community-based approach**) โดยมุ่งเน้นให้ใช้จุดเด่นของชุมชนและทรัพยากรในชุมชนเป็นเครื่องมือ เพื่อสร้างจิตสำนึกร่วมกันของประชาชนในการดำเนินการเพื่อชุมชน โดยเป็นการดำเนินงานระหว่างผู้สูงอายุ ครอบครัว ชุมชน องค์กร และสถาบันทางสังคมในการจัดกิจกรรม กำหนดแนวทางและแผนการดำเนินงาน การประเมินและการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน (ศศิพัฒน์ ยอดเพชร, 2550)

หลักการในการจัดตั้งศูนย์เอนกประสงค์ สำหรับผู้สูงอายุให้ประสบความสำเร็จ ต้องมีองค์ประกอบหลายด้าน โดยเริ่มจาก

1) การได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ที่จะให้การสนับสนุน กิจกรรมผู้สูงอายุ ซึ่งประกอบด้วยหน่วยงานในจังหวัดและพื้นที่ โดยมีองค์ปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ เทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นผู้รับผิดชอบโดยตรงในการดูแล ผู้สูงอายุ นอกจากนี้มีหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น หน่วยงานสาธารณสุขให้บริการ ด้านสุขภาพอนามัย หน่วยงานด้านพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ หน่วยงานด้านการฝึกอาชีพ และการจัดหางานให้แก่ผู้สูงอายุ เป็นต้น

2) สถานที่ตั้งศูนย์เอนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน ต้องอยู่ในระยะห่าง จากชุมชนที่เดินทางไปมาสะดวก

3) หน่วยงานที่มีภารกิจเกี่ยวกับผู้สูงอายุต้องมีการจัดสรรงบประมาณรองรับ กิจกรรมที่กำหนดขึ้น

4) มีการจัดกิจกรรมให้แก่ผู้สูงอายุทุกวัน โดยให้บริการทั้งในศูนย์และนอกศูนย์

5) องค์กรเครือข่ายในชุมชนมีบทบาทหน้าที่ในการสนับสนุนการจัดตั้งศูนย์ โดยเฉพาะชมรมผู้สูงอายุ ซึ่งผู้สูงอายุจะต้องร่วมมือในการจัดกิจกรรม และดำเนินการ ร่วมกัน

6) ผู้นำชุมชนและประชาชนในชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการจัดตั้งศูนย์ โดย ร่วมคิด ร่วมวางแผนกิจกรรม จัดกิจกรรม รวมทั้งการแก้ไขปัญหา และอุปสรรคต่างๆ เพื่อให้ศูนย์สามารถดำเนินงานได้อย่างยั่งยืน (สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ, 2550)

โดยทั่วไปการดำเนินงานของศูนย์เอนกประสงค์จะประกอบด้วยลักษณะของ กิจกรรมที่สำคัญคือ

1) กิจกรรมเกี่ยวกับการสมาคมและนันทนาการ คือการจัดกิจกรรมเพื่อความรื่น เริงสนุกสนาน เป็นการให้ผู้สูงอายุสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน สร้างการปรับตัวและ ทักษะในการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น กิจกรรมนี้มุ่งเน้นเสริมสร้างการปรับตัวทางสังคมและ จิตใจแก่ผู้สูงอายุ ลักษณะของกิจกรรมเป็นการจัดงานรื่นเริงและฉลองในโอกาสสำคัญ ต่างๆ

2) กิจกรรมเกี่ยวกับการศึกษาและวัฒนธรรม คือการให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง กิจกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาตนเอง การมีบทบาทในการมีส่วนร่วมในชุมชน กิจกรรมทัศนศึกษา แหล่งประ วัติศาสตร์ แหล่งท่องเที่ยวทั่วไป และกิจกรรมทางศาสนาที่ควรศึกษาและนำมาปฏิบัติ

3) กิจกรรมด้านสุขภาพอนามัย ซึ่งเป็นกิจกรรมที่สำคัญอย่างยิ่งในการช่วยให้ผู้สูงอายุดูแลสุขภาพตนเอง ทั้งด้านร่างกายและจิตใจให้อยู่ใน สภาพที่ดีที่สุด การจัดบริการตรวจรักษาสุขภาพ การให้คำปรึกษาแนะนำการให้บริการด้านการป้องกันและส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ การจัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้สูงอายุใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ รวมไปถึงการอบรมความรู้ทางด้านสุขภาพอนามัย ให้มีความรู้ในการดูแลตนเองทั้งทางด้านสุขภาพกายและจิต

4) กิจกรรมทางด้านสังคมสงเคราะห์ เป็นบริการของนักสังคมสงเคราะห์ในการให้บริการเฉพาะรายหรือเป็นกลุ่มเป็นการให้คำแนะนำคำปรึกษาแก่ผู้สูงอายุ ที่มีปัญหาในการดำเนินชีวิตประจำวัน รวมทั้งประเมินวินิจฉัยสภาพปัญหาเพื่อตัดสินใจต่อบริการที่ผู้สูงอายุควรได้รับ และส่งต่อไปรับบริการยังแหล่งอื่น (สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ, 2550)

การดำเนินงานของศูนย์เอนกประสงค์ผู้สูงอายุในชุมชน จะประสบความสำเร็จ และสามารถดำเนินงานอย่างยั่งยืนได้ จึงควรประกอบด้วยองค์ประกอบดังกล่าวข้างต้น การดำเนินกิจกรรมต่างๆ อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ความร่วมมือของทุกภาคส่วน ทั้งองค์กรของรัฐ เอกชน และชุมชน ความพร้อมของบุคลากรและงบประมาณในการดำเนินงาน เป็นปัจจัยสำคัญในการอันที่จะทำให้การดำเนินงานของศูนย์เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้สูงอายุได้

ความพร้อมในการจัดตั้งศูนย์เอนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลธัญบุรี

การศึกษาความพร้อมในการจัดตั้งศูนย์เอนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน พิจารณาได้จากตัวชี้วัดที่ได้กำหนดขึ้นทั้งหมด 16 ตัว ดังนี้คือ

- ตัวชี้วัดที่ 1 มีโครงการจัดตั้งศูนย์เอนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในแผนเทศบาล 3 ปี
- ตัวชี้วัดที่ 2 มีโครงการหรือกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี

- ตัวชี้วัดที่ 3 มีสถานที่ในการจัดตั้งศูนย์เอนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุอย่างน้อย 1 แห่ง
- ตัวชี้วัดที่ 4 มีบุคลากรเพื่อทำหน้าที่ในการดูแลศูนย์เอนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุอย่างน้อย 1 คน
- ตัวชี้วัดที่ 5 มีการจัดสรรงบประมาณในการส่งเสริมจัดกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุที่กำหนดไว้อย่างน้อยร้อยละ 1 ของงบประมาณรายจ่าย
- ตัวชี้วัดที่ 6 มีการจัดสรรงบประมาณในการส่งเสริมจัดกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุที่กำหนดไว้อย่างน้อยร้อยละ 1
- ตัวชี้วัดที่ 7 มีกิจกรรมที่จัดสำหรับผู้สูงอายุอย่างน้อยปีละ 3 ครั้ง
- ตัวชี้วัดที่ 8 มีการเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้เข้าร่วมกิจกรรมที่ทางเทศบาลจัดขึ้นมากกว่า 3 กิจกรรม
- ตัวชี้วัดที่ 9 มีศูนย์ส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ
- ตัวชี้วัดที่ 10 มีการจัดกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุในชุมชนอย่างน้อยชุมชนละ 2 กิจกรรม
- ตัวชี้วัดที่ 11 มีพื้นที่ให้ผู้สูงอายุได้ทำกิจกรรมร่วมกันอย่างน้อย 1 แห่ง
- ตัวชี้วัดที่ 12 มีผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้นร้อยละ 30
- ตัวชี้วัดที่ 13 มีชมรมผู้สูงอายุในท้องถิ่นอย่างน้อย 1 ชมรม
- ตัวชี้วัดที่ 14 มีองค์กรสตรีในท้องถิ่นอย่างน้อย 1 ชมรม
- ตัวชี้วัดที่ 15 มีอุปกรณ์ที่สามารถจัดกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุในชุมชน
- ตัวชี้วัดที่ 16 มีผู้สูงอายุที่ต้องการจะเข้าร่วมกิจกรรมอย่างน้อยร้อยละ 30

จากการศึกษาตามตัวชี้วัดทั้ง 16 ตัว พบว่า เทศบาลชัยบุรีมีแนวโน้มที่ดีในด้านความพร้อมที่จะมีการจัดตั้งศูนย์เอนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน เพราะมีการดำเนินการตามตัวชี้วัด 11 ตัว (ร้อยละ 70) ไม่มีการดำเนินงานตามตัวชี้วัดที่ 1,3,4,5 และ 10 คือไม่มีโครงการจัดตั้งศูนย์เอนกประสงค์ สำหรับผู้สูงอายุในแผนเทศบาล 3 ปี ไม่มีตัวชี้วัดที่ 3 คือยังไม่มีสถานที่จัดตั้งศูนย์เอนกประสงค์ ไม่มีตัวชี้วัดที่ 4 คือบุคลากรที่ทำหน้าที่ในการดูแลศูนย์เอนกประสงค์ ไม่มีตัวชี้วัดที่ 5 คือ มีมีการจัดสรรงบประมาณใน

การส่งเสริมจัดกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ และประการสุดท้าย คือยังไม่มีตัวชี้วัดที่ 10 คือการจัดกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุในชุมชนอย่างน้อยชุมชนละ 2 กิจกรรม

อย่างไรก็ดี สำหรับตัวชี้วัดความพร้อมที่มีอยู่ตามเกณฑ์ที่กำหนดนั้น พบว่าเทศบาลชัยบุรีมีความพร้อมอยู่หลายด้าน เช่น มีกิจกรรมที่จัดสำหรับผู้สูงอายุอย่างน้อยปีละ 3 ครั้ง ซึ่งจัดอย่างต่อเนื่องตามตัวชี้วัดที่ 7 มีการเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้เข้าร่วมกิจกรรมที่ทางเทศบาลจัดขึ้นมากกว่า 3 กิจกรรม ตามตัวชี้วัดที่ 8 มีชมรมผู้สูงอายุจำนวนทั้งสิ้น 17 ชมรม ตามตัวชี้วัดที่ 13 และมีองค์กรสตรีชุมชนจำนวนทั้งสิ้น 26 องค์กร ตามตัวชี้วัดที่ 14 นอกจากนี้ยังพบว่าผู้สูงอายุร้อยละ 82 ระบุว่ามีความต้องการที่จะเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่มีองค์กรจัดขึ้น ซึ่งแสดงให้เห็นความสนใจของผู้สูงอายุและเป็นแนวโน้มที่ดีในด้านความพร้อมการจัดตั้งศูนย์เอนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้บริหารเทศบาลชัยบุรีมีแนวทางในการเตรียมความพร้อมตามตัวชี้วัดที่ยังไม่มี การดำเนินงานทั้ง 5 ตัวชี้วัด ซึ่งได้มีการมอบหมายให้เจ้าหน้าที่งานสังคมสงเคราะห์ศึกษารายละเอียดการจัดตั้งศูนย์และประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้คำแนะนำและชี้แจงทำความเข้าใจกับประชาชน เพื่อให้ความร่วมมือในกระบวนการของการจัดตั้งศูนย์เอนกประสงค์ โดยผู้บริหารได้เริ่มบรรจุโครงการจัดตั้งศูนย์เอนกประสงค์ในแผนของเทศบาล มีการเตรียมจัดหาสถานที่ และการวางแผนจัดสรรงบประมาณทางด้านบุคลากร และการจัดสรรงบประมาณในการส่งเสริมกิจกรรม ให้ผู้สูงอายุในงบประมาณรายจ่ายประจำปี

การเตรียมความพร้อมเพื่อจัดตั้งศูนย์เอนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุ เป็นโครงการที่ควรจะมีการเตรียมความพร้อมไว้ในแต่ละท้องถิ่น เนื่องจากประเทศไทยกำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (ageing society) ซึ่งจำนวนผู้สูงอายุมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และที่เห็นได้ชัดอีกประการหนึ่งคือ การสูงอายุขึ้นของประชากรสูงอายุ กล่าวคือ สัดส่วนผู้สูงอายุที่มีอายุมากหรือผู้สูงอายุในวัยปลาย (อายุตั้งแต่ 80 ปีขึ้นไป) เพิ่มขึ้นมากกว่าผู้สูงอายุวัยต้น (อายุ 60-69 ปี) และวัยกลาง (อายุ 70-79 ปี) ข้อมูลจากการคาดประมาณประชากรของประเทศไทยระหว่าง พ.ศ. 2543-2573 ของคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจ

และสังคมแห่งชาติ คาดประมาณว่า ประชากรสูงอายุวัยปลายหรืออายุ 80 ปีขึ้นไป จะเพิ่ม จากประมาณ 729,000 คน ในปี พ.ศ. 2551 เป็นประมาณ 2,155,000 คน ในปี พ.ศ. 2573 โดยสัดส่วนของประชากรสูงอายุวัยปลายนี้ จะเพิ่มขึ้นร้อยละ 9.9 ของประชากรสูงอายุ ทั้งหมดในปี พ.ศ. 2551 เป็นร้อยละ 12.4 ในปี พ.ศ. 2573 (วิพรรณ ประจวบเหมาะ, 2553)

การที่มีจำนวนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุในวัยกลาง และวัยปลายย่อมมีผลต่อการวางแผนและการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นทั่วประเทศ ซึ่งมีบทบาทโดยตรงในการจัดสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุ ทั้งทางด้าน เศรษฐกิจ สังคมและสุขภาพ การจัดตั้งศูนย์เอนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชนเป็น แนวทางหนึ่ง ในการให้บริการสวัสดิการที่เป็นประ โยชน์และเหมาะสมแก่ผู้สูงอายุ องค์กรท้องถิ่นจึงควรเตรียมความพร้อมในการจัดตั้งศูนย์ดังกล่าว ซึ่งการศึกษานี้ได้เสนอ การพิจารณาตัวชี้วัดความพร้อม และการวางแผนในการจัดตั้งศูนย์เอนกประสงค์เพื่อเป็น แนวทางแก่องค์กรอื่นๆ ในการนำไปปฏิบัติต่อไป

เอกสารอ้างอิง

วิพรรณ ประจวบเหมาะ. (2553). ภาพรวมประชากรสูงอายุในประเทศไทย การทบทวน และสังเคราะห์องค์ความรู้ผู้สูงอายุ พ.ศ. 2545-2550. มูลนิธิสถาบันวิจัยและ พัฒนาผู้สูงอายุไทย กรุงเทพฯ

วิพรรณ ประจวบเหมาะ และศิริพรรณ ศิริบุญ. (2553). สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2552. มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุของไทย กรุงเทพฯ

ศศิพัฒน์ ยอดเพชร. (2550). ศูนย์เอนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน: กลไกการ ดำเนินงานเพื่อความยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร มิสเตอร์ก๊อปปี้ (ประเทศไทย) จำกัด

สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ. (2550). คู่มือการดำเนินงานศูนย์เอนกประสงค์สำหรับ ผู้สูงอายุในชุมชน กรุงเทพมหานคร สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ สำนัก ส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชนผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ. กระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์

แนวทางในการป้องกันการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติควบคุมอาคารในเขตองค์การบริหาร
ส่วนตำบลบางขุน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี

**Guidelines for Prevention of Violation of the Building Control Act in the
Bangkunon Tambon Administrative Organization of Bang Kruay District,
Nonthaburi Province**

ยุทธนา สิงโต¹
สมพงษ์ เปรมฤทัยรัตน์²

บทคัดย่อ

รายงานนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร และเพื่อศึกษาแนวทางการป้องกันการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติควบคุมอาคารในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางขุน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชนที่มาขออนุญาตก่อสร้างอาคารย้อนหลัง 6 เดือน คือ ตั้งแต่ เดือนเมษายน 2553 ถึง เดือน ตุลาคม 2553 จำนวน 15 ราย โดยแยกประเภทออกเป็นการตรวจสอบสถานที่จริงว่ามี การฝ่าฝืนฯ อยู่สองลักษณะคือ 1. ก่อสร้างไม่ เป็นไปตามแบบที่ยื่นขออนุญาต 2. ทำการต่อเติมหรือตัดแปลงอาคารโดยไม่แจ้งขออนุญาต คือ แบบตรวจเอกสาร แบบตรวจแบบแปลน แบบตรวจแบบแปลนจากสถานที่ก่อสร้างจริง

ผลการตรวจสอบเอกสารและแบบแปลนที่ยื่นขออนุญาตก่อสร้างทั้งหมด พบว่า ผู้ขอ อนุญาตยื่นเอกสารพร้อมแบบแปลน ถูกต้องครบถ้วนตามที่กำหนดไว้ ตามพระราชบัญญัติควบคุม อาคาร พ.ศ.2522 แต่การออกตรวจสถานที่ก่อสร้างจริง พบว่า มีการก่อสร้างอาคารบางส่วนมีการฝ่า ฝืนพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ.2522 จำนวน 2 ราย โดย รายที่ 1 มีลักษณะการฝ่าฝืนกฎ กระทรวงฯ เรื่องแนวร่นของอาคารไม่ได้ตามที่กำหนด รายที่ 2 ทำการฝ่าฝืนกฎกระทรวงฯ เรื่อง ที่ว่างภายนอกอาคารไม่ถึง 30 % ของพื้นที่ ซึ่งเจ้าของอาคารให้ข้อมูลว่ามีความจำเป็นในการใช้ ประโยชน์และไม่ทราบถึงรายละเอียดของกฎหมายและบทลงโทษที่จะได้รับ

แนวทางแก้ไข คือ การให้คำแนะนำเบื้องต้นกับผู้ขออนุญาตว่าจะต้องดำเนินการแก้ไข อย่างไรให้ถูกต้องและผู้ขออนุญาตได้รับผลกระทบน้อยที่สุดก่อน แต่ถ้าผู้ขออนุญาตยังมีการฝ่าฝืนฯ

¹ นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

² อาจารย์ประจำวิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

อยู่ และไม่ขอมแก้ไขอาคารที่ก่อสร้างไปแล้วให้ถูกต้อง ทางเจ้าพนักงานท้องถิ่นก็จะดำเนินการออกคำสั่งให้เจ้าของอาคารดำเนินการแก้ไขให้ถูกต้องพร้อมทั้งกำหนดบทลงโทษหากยังมีการฝ่าฝืนฯ

Abstract

The Objective of this research was to study the nature of violations of the Building Control Act (1979) in the area of jurisdiction of the Bangkunnon Tambon Administrative Organization (TAO) of Bang Kruey District, Nonthaburi Province. The study also proposes guidelines for prevention of violation of the Building Control Act. Data were collected from persons requesting building construction permits over the previous six months (April 2010 – October 2010) for a total of 15 cases. Violations are of two types: (1) Construction does not meet the specifications in the application; and (2) Additions are made to a completed structure without requesting advance approval. Data were collected from the applications, blue prints, and construction authorizations.

The results of the study showed that, of the 15 construction applications, all were complete with blue print and other documentation requirements according to the law. However, when inspecting the actual construction site, it was found that some parts of the construction violated the law in two cases. In the first case, the violation was in the distance that the edge of the building was recessed and which did not meet the specifications. In the second case, the violation related to the vacant space around the building which comprised less than 30% of the plot. The owner appealed that they needed to use the space for beneficial purposes and were not aware of the violation of this aspect of the law.

Guidelines to improve compliance with the law include the need to provide preliminary advice and orientation for the construction permit applicants, emphasizing the aspects of the law they need to comply with. They need to know what the consequences are of violating the law. If they violate the law, and refuse to make the modifications to comply with the law, then the authorities will have to order the owners to make the corrections under penalty of law.

คำสำคัญ: ฝ่าฝืน พ.ร.บ.ควบคุมอาคาร

Keywords: Violation of the Building Control Act

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

องค์การบริหารส่วนตำบลบางขุนอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรีอยู่ในเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย (พื้นที่สีเหลือง) และเป็นที่ยอมรับว่าเป็นเขตที่อยู่อาศัยชั้นดี แต่เมื่อมีการเจริญเติบโตของเมืองอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดปัญหาต่างๆตามมามากมายทั้งปัญหาสิ่งแวดล้อม เช่น น้ำในลำคลองเน่าเสีย และปัญหาด้านเศรษฐกิจ เนื่องจากพื้นที่ตำบลบางขุนส่วนมาก ในอดีตจะทำอาชีพเกษตรกรรมทำสวนผลไม้แต่ปัจจุบันที่ดินมีราคาแพงเพราะมีนายทุนมากว้านซื้อที่ดินเพื่อทำหมู่บ้านจัดสรรประกอบกับรายได้จากการทำสวนผลไม้ก็ไม่เพียงพอต่อการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน และปัญหาอีกหลายๆ ด้าน เนื่องจากจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วความเจริญทางเทคโนโลยีความต้องการที่อยู่อาศัย ทำให้ความต้องการการก่อสร้างอาคารบนสิทธิที่ดินตุนก็มักไปกระทบต่อสิทธิเสรีภาพและความปลอดภัยของผู้อื่นและความเป็นระเบียบเรียบร้อยสวยงามถูกสุขลักษณะ ในสังคมส่วนรวมเช่นระยาระนของอาคารกับแนวเขตที่ดินข้างเคียงหรือระยาระนของอาคารกับแนวเขตที่ดินสาธารณะ หรือระยาระนระหว่างอาคารกับแหล่งน้ำสาธารณะเนื่องจากเจ้าของที่ดินมักจะต้องการใช้สิทธิบนพื้นที่ดินให้มากที่สุดเพื่อประโยชน์สูงสุดของตนโดยไม่ได้มองถึงการกระทบต่อผู้อื่นหรือสังคมส่วนรวม ดังนั้นจึงทำให้มีผู้ฝ่าฝืนพระราชบัญญัติควบคุมอาคารเป็นจำนวนมาก

พระราชบัญญัติควบคุมอาคารเป็นกฎหมายที่ต้องการควบคุมการก่อสร้างอาคารให้มีความมั่นคงแข็งแรงมีความปลอดภัยสำหรับผู้ใช้อาคารเช่นระบบป้องกันอัคคีภัยระบบระบายอากาศและต้องการจัดความเป็นระเบียบเรียบร้อยสวยงามน่าอยู่ถูกสุขลักษณะ เช่น การกำหนดระยาระนจากแนวเขตที่ดินต่างๆหรือระบบบำบัดน้ำเสียจากอาคารต้องมีการจัดการก่อนปล่อยลงแหล่งน้ำสาธารณะเป็นต้นการบังคับใช้กฎหมายเป็นกฎหมายที่ใช้ในท้องที่ที่มีความเจริญมักมีการก่อสร้างอาคารค่อนข้างหนาแน่นซึ่งจะเห็นได้ว่าเป็นการบังคับใช้กฎหมายในสังคมที่เกิดปัญหาความหนาแน่นความไม่เป็นระเบียบของสิ่งปลูกสร้างหรือเป็นการตามแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นก่อนมากกว่าเป็นการป้องกันปัญหามิให้เกิดขึ้น

องค์การบริหารส่วนตำบลบางขุนแต่เดิมมีฐานะเป็นสภาตำบลและยกฐานะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลบางขุน ตั้งแต่วันที่ 16 ธันวาคม 2539 จากสภาพพื้นที่เดิม

ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เกษตรกรรมประเภทสวนผลไม้แต่ได้มีการขยายตัวทางด้านที่อยู่อาศัยจากเมืองหลวง เข้ามาแทนที่เกษตรกรรม โดยปัจจุบันมีความหนาแน่นของประชากรต่อพื้นที่มากขึ้น โดยมีประชากรในองค์การบริหารส่วนตำบลบางขนุน 3,933 คนต่อพื้นที่ 3.56 ตารางกิโลเมตร และจากข้อมูลย้อนหลังจะเห็นถึงแนวโน้มของจำนวนประชากรที่มากขึ้นเนื่องจากองค์การบริหารส่วนตำบลบางขนุนตั้งอยู่ไม่ห่างจากกรุงเทพมหานครมากนัก ดังนั้นความเจริญและการขยายตัวของเมืองกรุงเทพมหานครเป็นสาเหตุหนึ่งทำให้คนท้องถิ่นอื่นย้ายเข้ามาในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางขนุนเพื่ออยู่อาศัยและประกอบกิจการมากขึ้น จึงส่งผลกระทบต่อทำให้อัตราการขยายตัวของจำนวนประชากรในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเพิ่มขึ้น และเมื่อรวมประชากรแฝงที่เข้าออกผ่านและใช้พื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางขนุน ทำให้พื้นที่เขตประสบปัญหาสิ่งแวดล้อม สาธารณูปโภคและความหนาแน่นของที่อยู่อาศัยของประชากร ตลอดจนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของชุมชนไม่ทันกับความต้องการของประชาชน เนื่องจากการเพิ่มของประชากร การพัฒนาทางเศรษฐกิจความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีความยากจนความคิดจิตสำนึก และการศึกษาอบรมความเชื่อประเพณี วัฒนธรรมและค่านิยมต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลง ทำให้เกิดปัญหาในการอยู่อาศัยและการพัฒนาสาธารณูปโภคพื้นฐาน

แนวทางในการป้องกันการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติควบคุมอาคารเป็นบทบาทหน้าที่หนึ่งในการปฏิบัติงานของข้าราชการประจำโดยเฉพาะส่วนโยธาที่เกี่ยวข้องในการพิจารณาตรวจสอบควบคุมการก่อสร้างอาคารบ้านเรือนต่างๆ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติภายใต้ความไม่ชัดเจนและช่องว่างของข้อกำหนด และนโยบายของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบางขนุนที่ได้รับการเลือกตั้งมาจากประชาชนโดยตรงภายใต้บทบาทของนักการเมือง อาจทำให้มีการใช้ดุลยพินิจการตีความ เพื่อการตัดสินใจดำเนินการหรือไม่ดำเนินการต่อผู้ละเมิดข้อบังคับของกฎหมายหรือการอนุญาตไม่อนุญาตต่อประชาชนแต่ละรายได้และไม่เฉพาะแต่เจ้าหน้าที่ในส่วนโยธาเท่านั้น การดำเนินการยังเกี่ยวข้องกับงานจัดเก็บรายได้ของส่วนการคลัง โดยมีนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบางขนุนเป็นผู้ลงนามอนุญาต และประชาชนผู้ขออนุญาตตลอดจนทั้งในด้านเอกสารและแบบแปลนของอาคารยังเกี่ยวข้องกันทั้งวิศวกร สถาปนิกผู้ออกแบบผู้เขียนแบบเอกสารหลักฐานการครอบครองที่ดินซึ่งในบางกรณีอาจเกี่ยวข้องกับหน่วยงานอื่นๆ

ทั้งธนาคารและสำนักงานที่ดิน จึงทำให้เกิดความหลากหลายของปัญหาในการปฏิบัติงานขึ้นเช่นปัญหาในการประสานงานปัญหาความล่าช้าของงานและความไม่ชำนาญของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานปัญหาความไม่เข้าใจของประชาชนผู้มาใช้บริการหรือปัญหาความไม่เข้าใจของฝ่ายการเมืองหรือผู้บริหารเนื่องจากมีข้อกำหนดมาเกี่ยวข้องและต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามข้อกำหนด

ผู้ศึกษาในฐานะบุคลากรคนหนึ่งในหน่วยงานนี้ ตำแหน่งหัวหน้าส่วนส่วนโยธา และมีความรับผิดชอบในงานด้านการบังคับใช้พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร โดยตรง จึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางในการป้องกันการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติควบคุมอาคารที่มีผลกระทบต่อประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางขุนนี้ เพื่อจะนำผลการศึกษาที่ได้รับมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางวางแผนกำหนดและเตรียมความพร้อม กับเจ้าหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติงานและสร้างความเข้าใจกับประชาชนในพื้นที่และเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานรวมไปถึงคณะผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเป็นตัวแทนของประชาชนในการบริหารพัฒนาพื้นที่ภายในตำบล ซึ่งจะได้้นำข้อมูลที่ได้ทำให้เกิดประโยชน์กับการพัฒนาบริหารจัดการพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางขุนต่อไปในอนาคต

วิธีการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้ศึกษาเป็นผู้รวบรวมข้อมูล โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการตรวจเอกสาร การตรวจแบบแปลน(ก่อนก่อสร้าง) การตรวจแบบแปลนจากสถานที่ก่อสร้างจริงและการสัมภาษณ์ ชนิดคำถามปลายเปิด จากผู้ที่ยื่นขออนุญาตก่อสร้างอาคาร ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางขุน ย้อนหลัง 6 เดือน เพื่อหาแนวทางและวิธีการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่การบังคับใช้พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร รวมถึงแนวทางการป้องกันไม่ให้มีผู้ฝ่าฝืนพระราชบัญญัติควบคุมอาคารในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางขุน แล้วนำผลมาวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนการศึกษาต่อไป

ปัญหาลักษณะที่มีการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร

ปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายควบคุมอาคารเกิดจากประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ.2522 โดยมีสาเหตุมาจาก

พระราชบัญญัติฯ มีการยกเลิกและเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอทำให้ยากแก่การทำความเข้าใจเกี่ยวกับบทบัญญัติของกฎหมาย ซึ่งผู้ที่เกี่ยวข้องน่าจะจัดสัมมนา ร่องลงมา คือ ปัญหาเรื่องการขออนุญาตก่อสร้างอาคาร มีการเผยแพร่เอกสารยังไม่ทั่วถึงและภาษาของกฎหมายบางครั้งยากต่อการทำความเข้าใจทำให้ปฏิบัติถูกต้อง จึงมีการฝ่าฝืนคือก่อสร้างอาคารโดยไม่ได้รับอนุญาต (พศิกัณฐ์ มนต์เลี้ยง, 2550)

ปัญหาจากการก่อสร้างอาคารโดยไม่ได้รับอนุญาต มีสาเหตุมาจากประชาชนไม่ทราบว่าเป็นพื้นที่ของตนเองนั้นเป็นเขตควบคุมอาคารที่ต้องมีการดำเนินการขออนุญาตก่อนก่อสร้าง จึงทำให้ไม่ได้มาติดต่อกับหน่วยงานหรือมักมาติดต่อก็คือต่อเมื่อมีปัญหาเกี่ยวกับหน่วยงานอื่นในภายหลัง และมักได้รับคำแนะนำจากหน่วยงานให้ไปดำเนินการขออนุญาตให้ถูกต้อง ส่วนปัญหาการไม่มีแบบแปลนนี้อาจมีสาเหตุมาจากค่าใช้จ่ายในการจ้างเขียนแบบนั้นแพงเกินไปจึงมักหลีกเลี่ยงการดำเนินการเพื่อขออนุญาตก่อสร้างอาคาร (ชาญชัย บุตรแสนโคตร, 2547)

ปัญหาลักษณะของอาคารที่ก่อสร้างไม่ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ของพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร

เป็นปัญหามากที่สุดโดยมีสาเหตุมาจากการที่ประชาชนไม่ได้ให้ความสนใจต่อกฎระเบียบในการดำเนินการก่อสร้างอาคารอยู่แล้ว จึงทำให้ไม่ใส่ใจต่อการขออนุญาตก่อสร้าง รวมทั้งเมื่อมีปัญหาในการดัดแปลงอาคารผิดแบบแปลนจากเดิมที่เคยขออนุญาตเมื่อเกิดปัญหาแล้วจึงเข้าไปสอบถามจากหน่วยงานและได้รับคำแนะนำให้ดำเนินการขออนุญาตใหม่ให้ถูกต้อง และหากพบว่าก่อสร้างดังกล่าวผิดพระราชบัญญัติฯ จึงได้ให้ดำเนินการรื้อถอนอาคารนั้นเสีย จึงทำให้เกิดความเบื่อหน่าย รู้สึกสิ้นเปลืองเวลาขออนุญาตใหม่อีกครั้ง รวมทั้งเป็นกังวลว่าจะต้องถูกดำเนินการสั่งให้รื้อถอนอีกด้วยและการวิจัยพบว่าความต้องการของประชาชนคือให้หน่วยงานมีการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ความเข้าใจกับประชาชนเกี่ยวกับความสำคัญ หน้าที่ และวิธีในการเตรียมความพร้อมก่อนที่จะเข้าดำเนินการขออนุญาตตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร รวมทั้งมีการลดขั้นตอน กระบวนการ ความเข้มงวดต่างๆ ที่สามารถดำเนินการปรับเปลี่ยนโดยไม่ขัดกับพระราชบัญญัติ แต่หากประชาชนได้ดำเนินการหรือในกระบวนการใดกระบวนการหนึ่ง

เจ้าหน้าที่ควรให้คำแนะนำที่ชัดเจน ว่าควรต้องมีการขออนุญาตที่ถูกต้องก่อนก่อสร้าง หรือหากผิดขั้นตอนก็ควรแนะนำขั้นตอนใหม่ที่ถูกต้อง (พงษ์กร สุพรรณานนท์, 2551)

แนวทางแก้ปัญหาผู้ฝ่าฝืนพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร

พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 จะต้องอาศัยเจ้าพนักงานท้องถิ่น เป็นผู้บังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย มีอำนาจในการใช้อำนาจหน้าที่ ในการอนุญาต หรือไม่อนุญาตปลูกสร้างอาคารใดๆ รวมทั้งให้มีอำนาจสั่งระงับ และมีอำนาจออกคำสั่ง ห้ามใช้อาคาร หรือให้รื้อถอนอาคารที่ผิดกฎหมายได้ จึงเห็นได้ว่าเป็นอำนาจอิสระอย่างแท้จริงของเจ้าพนักงานท้องถิ่น

แม้ว่าบทบัญญัติของกฎหมายควบคุมอาคารจะบัญญัติไว้อย่างชัดเจนหรือเอื้ออำนวยในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานท้องถิ่นเพียงใด หากขาดเจ้าพนักงานท้องถิ่นที่มีความรู้ความสามารถ เข้าใจกฎหมายอย่างถ่องแท้ ตลอดจนมีความตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่แล้ว พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 ก็ไม่สามารถบรรลุถึงวัตถุประสงค์ได้ ขณะเดียวกันรัฐก็ควรให้ความคุ้มครองเจ้าพนักงานท้องถิ่นซึ่งปฏิบัติตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ปัจจุบันนี้ก็มีพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 อันเป็นกฎหมายที่วางหลักเกณฑ์ความรับผิดเกี่ยวกับหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ให้ผลแห่งการละเมิดที่เกิดขึ้นแก่บุคคลหนึ่งบุคคลใด อันเนื่องมาจากการปฏิบัติหน้าที่ ดังนั้นเจ้าหน้าที่จะต้องมีความรู้ความเข้าใจของกฎหมายที่ใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ดังนี้

ประชาสัมพันธน์ให้ประชาชนทั่วไปเข้าใจถึงสาระสำคัญที่จะต้องปฏิบัติตามกฎหมายควบคุมอาคารและอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานท้องถิ่น โดยใช้ให้ประชาชนเห็นประโยชน์ในการปฏิบัติตามกฎหมายควบคุมอาคาร ก็เพื่อคุ้มครองประโยชน์และความปลอดภัยของตนเองเป็นสำคัญ ไม่ใช่เพื่อประโยชน์แก่ผู้หนึ่งผู้ใดโดยเฉพาะไม่และให้คำอธิบายว่าหากประชาชนฝ่าฝืนกฎหมายจะต้องถูกดำเนินคดีอย่างไรบ้าง อาจเป็นการประชาสัมพันธ์ทางสื่อประเภทต่างๆเช่น วิทยุกระจายเสียง ป้ายโฆษณา และแผ่นพับ เป็นต้น และจัดการฝึกอบรมให้มีความรู้ความเข้าใจในกฎหมายดังกล่าวอย่างแท้จริง โดยเฉพาะในระดับท้องถิ่นจะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องไม่ขาดตอน และควร

ทำให้ทั่วถึงบุคคลทุกระดับ อาจแจกจ่ายเอกสารหรือแผ่นพับที่เกี่ยวกับกฎหมายควบคุมอาคารเพื่อเป็นการกระตุ้นความรู้สึกแก่ประชาชน ว่าทุกคนมีหน้าที่ในการปฏิบัติตามกฎหมาย

ควรปลูกฝังสร้างจิตสำนึกให้แก่ประชาชน ให้เป็นผู้ที่มีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น ให้ทราบความเข้าใจในการปฏิบัติตามกฎหมาย เริ่มจากครอบครัว โรงเรียน วิทยาลัย และมหาวิทยาลัยสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่กับประชาชนในตำบล และควรจัดให้มีการสัมมนาทางวิชาการ เพื่อความแตกฉานทางด้านวิชาการ อันนำไปสู่การปรับปรุงแนวทางการปฏิบัติให้เหมาะสมกับพื้นที่อีกทั้งต้องเป็นการเอื้ออำนวย ในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่อีกด้วย โดยอาจเชิญประชาชนและเจ้าหน้าที่เข้าร่วมการสัมมนาเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ หากจุดสมจุดอันเหมาะสมของทั้งสองฝ่าย สิ่งเหล่านี้ทำให้เกิดความรู้สึกที่ดีระหว่างเจ้าพนักงานท้องถิ่นกับประชาชน ผลที่ได้คือการบังคับตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 จะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และสมเจตนารมณ์ของกฎหมาย

สรุป

การบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคาร สิ่งปลูกสร้างตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 และฉบับแก้ไขปรับปรุง รวมถึงกฎกระทรวงที่ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร และข้อกำหนดของท้องถิ่นหรือเทศบัญญัติ เป็นการกระจายอำนาจและการถ่ายโอนภารกิจ จากส่วนกลางให้กับท้องถิ่นเป็นผู้ถือปฏิบัติและบังคับใช้กับประชาชนในพื้นที่ของท้องถิ่นเอง ดังนั้นควรมีการปรับปรุงพัฒนาให้สอดคล้องกับสภาพสังคม เศรษฐกิจ วิถีชีวิตของประชาชน จารีตประเพณีและวัฒนธรรมอันดีของประชาชนในท้องถิ่น และการบังคับใช้กฎหมายควรถือปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่อย่างเคร่งครัดและในบางประเด็นกลับต้องมีความยืดหยุ่น เพื่อให้การปฏิบัติงานสัมฤทธิ์ผล และให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนในท้องถิ่น ทั้งนี้การให้ความสำคัญกับเจตนารมณ์ของกฎหมาย เพื่อประโยชน์แห่งความมั่นคง แข็งแรง ความปลอดภัย การป้องกันอัคคีภัย การสาธารณสุข การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม การผังเมือง การสถาปัตยกรรม และการอำนวยความสะดวกแก่การจราจร ตลอดจนงานอื่นที่จำเป็น จึงมี

ความสำคัญมาก เพื่อมุ่งไปสู่จุดมุ่งหมายของความต้องการให้เกิดความสงบสุขอยู่ร่วมกันของประชาชนในสังคม โดยที่บุคคลย่อมใช้สิทธิและเสรีภาพของตนได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 28) และเพื่อให้ท้องถิ่นมีอำนาจควบคุมการก่อสร้างในพื้นที่ของท้องถิ่นเอง เพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น และเป็นไปตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น

จากผลการตรวจสอบเอกสารและแบบแปลนที่ยื่นขออนุญาตก่อสร้าง มีครบถ้วนถูกต้อง และแบบแปลนเป็นไปตามแบบแปลนที่ถูกต้อง ตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ.2522 ซึ่งให้เห็นว่า ในการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบได้ให้คำแนะนำและชี้แจงให้ประชาชนเข้าใจ เกี่ยวกับเอกสารหลักฐาน ขั้นตอนและกระบวนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ทำให้ประชาชนสามารถปฏิบัติได้ถูกต้อง เกิดผลของการบังคับใช้กฎหมาย โดยที่ประชาชนส่วนใหญ่มีความเข้าใจขั้นตอนและกระบวนการรวมถึงความสำคัญของกฎหมายควบคุมอาคารมากขึ้นกว่าเดิม มีการขอรายละเอียดเอกสารก่อนการยื่นจริง ทำให้การจัดเตรียมเอกสารมาขึ้นกับเจ้าหน้าที่สามารถดำเนินการได้ถูกต้อง

การออกตรวจสถานที่ก่อสร้างจริง โดยการสอบถามเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบและจากการสอบถามประชาชนที่เป็นเจ้าของอาคารในพื้นที่จริงพบว่าส่วนใหญ่ปฏิบัติตามไปในแนวทางเดียวกัน กล่าวคือเจ้าหน้าที่ได้ปฏิบัติตามขั้นตอนของการออกตรวจอาคาร ที่มีการนัดหมายล่วงหน้าและออกตรวจสอบตามวันและเวลานัดหมาย เพื่อความถูกต้องของขั้นตอนการก่อสร้างอาคาร เจ้าหน้าที่ต้องเตรียมเอกสารที่เกี่ยวข้องให้ครบถ้วนก่อนออกตรวจเสมอ สำหรับประชาชนเจ้าของอาคารจะได้รับแจ้งจากเจ้าหน้าที่และนำตรวจตามพื้นที่ที่ก่อสร้างจริงรวมถึงรับทราบข้อมูลการตรวจและผลการตรวจสอบอาคารที่ก่อสร้างเสร็จ การตรวจสถานที่จริงพบว่ามีอาคารบางส่วนได้มีการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ.2522 และก่อสร้างผิดไปจากแบบแปลนที่ขออนุญาตไว้ ซึ่งประชาชนเจ้าของอาคารให้ข้อมูลว่ามีความจำเป็นในการใช้ประโยชน์จริง จึงได้ต่อเติมผิดไปจากแบบแปลนที่ยื่นขออนุญาตไว้ ขณะที่เจ้าหน้าที่ที่ตรวจพบได้ทำความเข้าใจกับเจ้าของอาคารในรายละเอียดเกี่ยวกับความสำคัญของการปฏิบัติตามกฎหมายควบคุมอาคาร และบท

กำหนดโทษในกรณีมีการฝ่าฝืนกฎหมาย ว่าถ้ามีการฝ่าฝืนกฎหมายแล้วเจ้าพนักงานท้องถิ่น สามารถดำเนินการทางกฎหมายได้ กล่าวคือมีการออกคำสั่งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารหรือผู้ควบคุมงานให้ระงับการกระทำดังกล่าว หรือ มีคำสั่งห้ามมิให้บุคคลใดใช้หรือเข้าไปในส่วนใดๆ ของอาคารที่มีการกระทำการฝ่าฝืน หลังจากนั้น เจ้าพนักงานท้องถิ่นจะพิจารณาว่าสามารถแก้ไขให้ถูกต้องได้หรือไม่ และจะได้ออกคำสั่งให้ดำเนินการแก้ไขต่อไป บทกำหนดโทษจะกำหนดไว้ชัดเจนทั้งการปรับและการจำคุก ขณะเดียวกันสามารถแจ้งความเพื่อดำเนินคดีได้ ขึ้นอยู่กับระดับของการฝ่าฝืน ในกรณีของตัวอย่างที่ศึกษาครั้งนี้พบว่าประเภทของการฝ่าฝืน คือทำการก่อสร้าง ดัดแปลง รื้อถอน หรือเคลื่อนย้ายอาคาร โดยไม่ได้รับอนุญาต มีโทษสูงสุด คือจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน หกหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ และปรับอีกวันละไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท ตลอดเวลาที่ยังมีการกระทำฝ่าฝืน หรือจนกว่าจะได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง และเจ้าหน้าที่ที่ออกตรวจอาคารได้ทำความเข้าใจกับเจ้าของอาคารและจะดำเนินการให้ถูกกฎหมายต่อไป

การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการอนุญาตก่อสร้างอาคาร สามารถกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาการฝ่าฝืนของประชาชนเจ้าของอาคารได้ในเบื้องต้นคือ หัวหน้าส่วนโยธา ควรมอบหมายหน้าที่ชัดเจนให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบแต่ละงาน เช่น งานตรวจแบบแปลน งานออกตรวจสถานที่ก่อสร้างจริง ส่งเจ้าหน้าที่เข้ารับการฝึกอบรม หรือ ไปอบรมด้วยตัวเอง เพื่อเพิ่มพูนความรู้ด้านกฎหมายควบคุมอาคาร ขณะเดียวกันทางองค์การบริหารส่วนตำบลบางขนุน ต้องมีแผนการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของกฎหมายและข้อบังคับที่มีบัญญัติไว้ในท้องถิ่นให้แก่ประชาชนในพื้นที่ทราบอย่างต่อเนื่องและกำหนดแนวทางในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการอนุญาตก่อสร้างอาคาร โดยการจัด ประชาสัมพันธ์และจัดทำเอกสารเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับพระราชบัญญัติควบคุมอาคารและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการขออนุญาตก่อสร้างอาคารอย่างต่อเนื่องและเป็นประจำ เพื่อสร้างจิตสำนึกทั้งเจ้าหน้าที่และประชาชนให้มีการปฏิบัติตามขั้นตอนของการขออนุญาตก่อสร้างอาคารอย่างเข้มงวดและเคร่งครัด มีการตรวจสอบเอกสารและหลักฐาน ประกอบการยื่นขออนุญาตก่อสร้างอาคารของประชาชน เจ้าหน้าที่ต้องตรวจสอบอย่างรอบคอบ ละเอียดถี่ถ้วน และรัดกุม ลดขั้นตอนที่ไม่จำเป็น และลดจำนวนเอกสารที่ไม่สำคัญออกไป เพื่อให้ประชาชนได้รับความสะดวกและมี

ความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ การออกตรวจสถานที่ก่อสร้างจริง เจ้าหน้าที่ต้องปฏิบัติตามเวลาที่กำหนด นัดหมายและเตรียมความพร้อมก่อนออกตรวจจริง ขณะเดียวกันต้องนัดหมายกับประชาชนผู้ยื่นขอรับใบอนุญาตล่วงหน้า จะได้ไม่เสียเวลาหากเกิดข้อผิดพลาดในเรื่องการนัดหมาย เมื่อตรวจสอบสถานที่ก่อสร้างจริงแล้ว เจ้าหน้าที่ต้องเร่งพิจารณาและจัดทำใบอนุญาตเพื่อเสนอใบอนุญาต ให้ผู้มีอำนาจลงนามเช่นอนุมัติในใบอนุญาตต่อไป ทั้งนี้ต้องดำเนินการทันทีที่มีการตรวจสถานที่จริงเสร็จและพบว่าประชาชนยื่นเอกสารหลักฐานทุกอย่างครบถ้วนสมบูรณ์แล้ว เมื่อผู้มีอำนาจได้ลงนามอนุมัติในใบอนุญาตแล้ว เจ้าหน้าที่ต้องแจ้งประชาชนผู้ขอใบอนุญาตรายนั้นทันที เพื่อให้มาชำระค่าธรรมเนียมใบอนุญาตตามกำหนด ขณะเดียวกันต้องแจ้งให้ประชาชนทราบถึงวัน เวลาของใบอนุญาตด้วยว่าหมดอายุเมื่อใด หากใบอนุญาตหมดอายุแล้ว แต่ยังไม่ก่อสร้างอาคารไม่เสร็จต้องยื่นขอขยายเวลาการก่อสร้างพร้อมระบุเหตุผลความจำเป็นในการก่อสร้างไม่เสร็จด้วย หากฝ่าฝืนจะได้รับบทลงโทษตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคารตามความเหมาะสมของการฝ่าฝืนกฎหมายต่อไป

ข้อเสนอแนะ

แนวทางการปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ.2522 กฎหมายเกี่ยวกับอาคาร และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อประโยชน์ในการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน ซึ่งจะต้องปฏิบัติตามกฎหมายควบคุมอาคาร

- จัดประชาสัมพันธ์และจัดทำเอกสารเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร เพื่อให้ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางขนุน ได้รับความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขในการขออนุญาตและการอนุญาตดำเนินการต่างๆ ตามกฎหมายควบคุมอาคาร รวมทั้งข้อมูลที่ได้รับแจ้ง ตามกฎหมายอื่น

- แจ้งข้อห้าม ข้อจำกัด บทลงโทษในการก่อสร้างอาคารโดยมิชอบด้วยกฎหมาย หรือข้อมูลอื่นที่เกี่ยวข้องกับการก่อสร้างอาคาร หรือการดำเนินการอย่างอื่นตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ.2522 กฎหมายเกี่ยวกับอาคาร และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานท้องถิ่น

- แจ้างคำเตือนไว้ในใบอนุญาตที่ออกให้ตามกฎหมายควบคุมอาคาร ยังคงมีหน้าที่ต้องขออนุญาตเกี่ยวกับอาคารนั้น ตามกฎหมายอื่นในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไปด้วย
- จัดให้มีแบบแปลนอาคารต่างๆ ที่ได้มาตรฐานและถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติ กฎกระทรวง และหรือข้อบัญญัติท้องถิ่น ที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ ให้บริการประชาชนที่มาขออนุญาตก่อสร้างอาคาร

เอกสารอ้างอิง

กรมโยธาธิการ กระทรวงมหาดไทย. (2542). **พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ.2522 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม**. กรุงเทพฯ กรมโยธาธิการ กระทรวงมหาดไทย.

ชาญชัย บุตรแสน โคตร. (2547).การศึกษาการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคาร: ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลหัวขวาง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม. การค้นคว้าแบบอิสระ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

พุดธิ กัณฐัก มนต์เลี้ยง. (2550). ความรู้ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522. : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลเขาถ่าน อำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี. การค้นคว้าแบบอิสระ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

พงษ์กร สุพรรณนันทน์. (2551). ปัญหาการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 ของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลรั้วใหญ่ อำเภอเมืองจังหวัดสุพรรณบุรี. การค้นคว้าแบบอิสระ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สำนักงานควบคุมและตรวจสอบอาคาร กรมโยธาธิการและผังเมือง . (2546). **หนังสือรวบรวมข้อหารือ ปี พ.ศ. 2543-2544**. กรุงเทพฯ โรงพิมพ์ดอกเบี๋ย.

สำนักควบคุมและตรวจสอบอาคารกรมโยธาธิการและผังเมือง กระทรวงมหาดไทย.

(2547). คู่มือกฎหมายควบคุมอาคารฉบับประชาชน. กรุงเทพฯ โรงพิมพ์คุรุสภา
ลาดพร้าว.

สำนักผังเมืองและผังเมืองเฉพาะ กรมโยธาธิการและผังเมือง. (2548). คู่มือการบริหารและ
ปฏิบัติวางผังเมืองรวม (สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) . กรุงเทพฯ กรม
โยธาธิการและผังเมือง.

การศึกษาแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาความไม่สงบ
ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

Guidelines For Prevention and Resolution on the Unrest in the Three Southern
Border Provinces

อาซิส เบ็ญหาวัน¹
ศุภลักษณ์ สุวรรณระฆัง²

บทคัดย่อ

การศึกษาแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จากการรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้นำศาสนา ผู้นำชุมชน และประชาชนในพื้นที่ พบว่า สาเหตุความรุนแรงของสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เกิดจากความไม่เข้าใจหลักคำสอนศาสนาอิสลามที่แท้จริง เจ้าหน้าที่รัฐและประชาชนขาดความเข้าใจซึ่งกันและกัน การใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหาของรัฐ การปลูกฝังด้านการศึกษาของประชาชน และการปลูกฝังเรื่องพื้นที่ของชาวมลายูเป็นสาเหตุส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดความรุนแรงในพื้นที่ และสร้างความเสียหายให้กับรัฐ เอกชน ทรัพย์สิน และชีวิตของประชาชนเป็นจำนวนมาก

แนวทางการแก้ไขปัญหานั้น ตามความคิดเห็นของผู้นำท้องถิ่น ผู้นำศาสนาและประชาชนในพื้นที่ คือต้องการให้ชุมชนได้ร่วมกันแก้ไขปัญหาด้วยตนเองเน้นการพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพ สร้างชุมชนให้เข้มแข็ง ให้ความรู้กับเด็ก และเยาวชนในเรื่องยาเสพติด อย่าเอาเงินมาเป็นตัวแก้ปัญหาในพื้นที่

Abstract

This research into guidelines for the prevention and control of unrest in the three southern border provinces of Thailand collected data using in-depth interviews with religious leaders, community leaders, and the local population. This study found that the principal reason for violence in this sub-region is due to misunderstanding about the true teachings of Islam. In addition, the government officers and population lack a profound understanding and trust of each other. The use of force by the government, educational propaganda through population education, and

¹ นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

² อาจารย์ประจำวิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

misrepresentation of the land rights of the Malay ethnic groups are part of the problem and cause of the violence. This violence has caused much suffering and loss for the people, the government, businesses, resources and human life.

Recommendations to ameliorate some of the violence based on the opinions of the respondents in this study include the need for the community to participate in the resolution process, through improved quality education, building strong communities, and educating young children and youth about drugs. There should be no attempts to purchase a solution to the problems.

คำสำคัญ: แก้ไขปัญหาความไม่สงบ

Keywords: Resolution on the Unrest

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สถานการณ์ความไม่สงบในภาคใต้ของประเทศไทย เป็นเหตุการณ์ความรุนแรงซึ่งเกิดมาจากปัญหาความขัดแย้งในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีการลอบทำร้าย วางเพลิง วางระเบิด ก่อการร้ายและจลาจล เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ความเคลื่อนไหวการรวมตัวเป็นกลุ่มองค์กรลักษณะต่างๆ ทำให้เป็นประเด็นสำคัญในการก่อความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งการเคลื่อนไหวของขบวนการต่อสู้ได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง มีระดับความรุนแรงที่แตกต่างกันไปในแต่ละช่วง โดยได้พยายามสร้างความร่วมมือจากประชาชนในท้องถิ่นและต่างประเทศเพื่อให้คนยอมรับกับขบวนการต่อสู้ตามแนวทางของอิสลาม เป้าหมายการเคลื่อนไหวมีทั้งการดำเนินโดยสันติและการใช้ความรุนแรง จนทำให้เจ้าหน้าที่ทหาร ตำรวจ ฝ่ายปกครอง และพลเรือน บาดเจ็บและเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก (<http://www.isaranew.org>)

ผลกระทบสำคัญที่เกิดจากการเคลื่อนไหวแบ่งแยกดินแดนของกลุ่มขบวนการต่างๆดังกล่าวเพื่อปกครองและการบรรลุเป้าหมายสุดท้าย โดยการประกาศเป็นรัฐเอกราชแยกจากประเทศไทยนั้น ทำให้ประชาชนในพื้นที่ที่ไม่มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินเจ้าหน้าที่รัฐ ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ ถูกลอบทำร้ายทรัพย์สินทางราชการถูกทำลาย เศรษฐกิจประสบปัญหาอยู่ในภาวะถดถอย การให้บริการทางสังคม ทั้งการศึกษาและสาธารณสุขไม่อาจดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง และครอบคลุมทุกพื้นที่ทุกกลุ่มเป้าหมาย

นอกจากนี้ ยังก่อให้เกิดปัญหาทางสุขภาพจิต ประชาชนและเจ้าหน้าที่รัฐ ประชาชน ในพื้นที่บางส่วน พากันทยอยออกจากพื้นที่และส่งผลให้วัฒนธรรมความดีงาม ภายใต้อิทธิพลหลากหลายของเชื้อชาติ ศาสนา และประเพณีวัฒนธรรมค่อยๆ เลือนหายไป ตลอดระยะเวลาที่เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน พบว่าหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนต่างมุ่งหาวิธีแก้ปัญหอย่างเร่งด่วน เพื่อที่จะแก้ไขปัญหาให้ยุติโดยเร็ว แต่ในขณะที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกำลังหาทางแก้ปัญหานั้น เหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่กลับทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งก็ยังไม่สามารถหาสาเหตุ หรือที่มาของปัญหาได้อย่างชัดเจนและยังไม่มีตัวบ่งชี้ใดที่จะเชื่อมั่นได้ว่า ความไม่สงบจะยุติลงเมื่อใด

ผู้ศึกษาในฐานะทำหน้าที่ด้านการบริหารองค์การบริหารส่วนจังหวัด และสภาที่ปรึกษาเสริมสร้างสันติสุขจังหวัดชายแดนใต้มีหน้าที่เสนอแนะการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนใต้ โดยเฉพาะการพัฒนาการทางด้านการศึกษาสังคมเศรษฐกิจ และการจัดการสรรการใช้ทรัพยากร ธรรมชาติที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมและวิถีของประชาชนในพื้นที่ อีกทั้งรับฟังความคิดเห็นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ส่งเสริมความเสมอภาคและสิทธิเสรีภาพของประชาชนโดยตลอด พบว่าการแก้ปัญหาจังหวัดชายแดนใต้เป็นไปด้วยความยากลำบาก ผู้ศึกษาได้สำรวจข้อมูลของหน่วยงานต่างๆ เกี่ยวกับการแก้ปัญหาจังหวัดชายแดนใต้ พบว่าข้อมูลส่วนหนึ่งที่ได้มาเพื่อใช้เป็นแนวทางการแก้ปัญหานั้น ส่วนใหญ่ผ่านการสังเคราะห์ วิเคราะห์และรวบรวมจากนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ที่เกี่ยวข้องแขนงต่างๆ ในพื้นที่ ซึ่งถือได้ว่าเป็นข้อมูลที่น่าเชื่อถือ เป็นข้อมูลทางวิชาการที่สำคัญ ซึ่งได้เสนอแนวทางไว้มากมาย แต่ข้อสังเกตที่ผู้ศึกษาค้นพบจากอย่างหนึ่ง คือ การเสนอแนวทางแก้ปัญหา หรือการศึกษาสภาพปัญหาต่างๆ ยังขาดการเชื่อมโยงข้อมูล หรือการสื่อสารระหว่างประชาชนระดับรากหญ้า ซึ่งในความเป็นจริงแล้ว กลุ่มชนระดับรากหญ้าเหล่านี้ถือได้ว่า หากได้เป็นชุมทรัพย์ทางปัญญา หรือเรียกอีกอย่างว่า ปราชญ์ชาวบ้าน

ดังนั้นผู้ศึกษาในฐานะที่ปฏิบัติงานในองค์การบริหารส่วนจังหวัด มีหน้าที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรในการพัฒนาท้องถิ่น จึงมีแนวคิดว่า หากได้ศึกษาความคิดเห็นจากประชาชนกลุ่มนี้อย่างแท้จริง ถึงการแก้ปัญหาคความไม่สงบในพื้นที่

ที่ตรงกับความต้องการและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่เป็นการสร้างแนวทางการแก้ไขปัญหาของจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ถูกต้องวิธี เพื่อสร้างสันติสุขกลับสู่ชายแดนได้อีกครั้ง

วิธีการศึกษา

ในการศึกษาผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แหล่งข้อมูล จากผู้นำศาสนา ผู้นำชุมชน ประชาชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ จังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส จำนวน 50 ท่าน ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยการพูดคุย สนทนาเพิ่มเติมกับกลุ่มเป้าหมายที่ให้ข้อมูล

สาเหตุของปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ปัญหาความรุนแรงของสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นปัญหา ที่มีความละเอียดอ่อนซับซ้อน และเกิดความขัดแย้งเรื้อรังที่มีประวัติศาสตร์มายาวนานและเชื่อมโยงสัมพันธ์กับบริบทต่างๆ อย่างลึกซึ้งไม่ว่าจะเป็นมิติทางประวัติศาสตร์ ศาสนา วัฒนธรรม ความมั่นคงกลไกการบริหารจัดการของรัฐ โดยได้มีการเคลื่อนไหวก่อเหตุการณ์หลายรูปแบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการก่อเหตุความรุนแรงที่ทำให้สูญเสียชีวิต และทรัพย์สินของคนไทยด้วยกัน โดย ที่ยังไม่ปรากฏทางแก้ไข ปัญหา อย่างมีความหวัง และนำไปสู่ความสงบสันติได้อย่างเป็นรูปธรรมด้วยความตระหนักว่าสถานการณ์ความรุนแรง ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นปัญหาสำคัญประการหนึ่งของสังคมไทย (<http://www.isaranew.org>)

การศึกษสาเหตุของปัญหาความไม่สงบและสถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งเป็นปัญหาเรื้อรัง และปะทุเป็นความรุนแรงหลายครั้งเรื่อยมา ถ้าแก้ไขไม่ตรงสาเหตุก็อาจบานปลายและเป็นฉนวนให้เป็นเรื่องใหญ่ต่อไป ควรแบ่งเป็นสาเหตุประกอบและแก้ปัญหมาให้ตรงของสาเหตุได้ดังนี้ ดังนี้

1. ความขัดแย้งระหว่างระบบราชการรวมศูนย์กับวัฒนธรรมท้องถิ่น (หมายถึง วัฒนธรรมอิสลาม)

ขบวนการแบ่งแยกดินแดน ซึ่งอาจเคยมี ความเชื่อมโยงกับขบวนการการก่อการร้ายนอกประเทศ ที่อาจจริงหรือไม่จริง และการสร้างสถานการณ์โดยหน่วยปฏิบัติการของประเทศมหาอำนาจ ที่ไม่ต้องการเห็นความสงบในภูมิภาคนี้ ซึ่งปัญหาของความขัดแย้งในพื้นที่ภาคใต้ ว่าเป็นปัญหาที่สั่งสมมานาน เป็นความขัดแย้งที่กินลึกในระดับจิตวิญญาณยาวนาน และคงทนมากที่สุด อันมาจากการขยายอำนาจรัฐ เพื่อเข้าไปบีบบังคับครอบงำให้ชาวมุสลิมต้องยอมรับการอยู่ภายใต้อำนาจรัฐ และถูกบังคับให้เป็นพลเมืองของรัฐมากกว่าเป็นมุสลิมความขัดแย้งจึงพัฒนาขึ้นไปสู่การเผชิญหน้ากันในสมัยรัชกาลที่ 5 ที่มีการปฏิรูปการปกครองและความไม่พอใจเพิ่มทวีความรุนแรงขึ้นมากที่สุด ในสมัยจอมพลป. พิบูลสงคราม จนเกิดการประท้วงในรูปแบบของการเรียกร้องปกครองตนเอง 7 ประการ ในปี 2490 โดยหะนีสุหรงอับลุดการเคร์ “จนกลายเป็นกบฏหะยีสุหรง” (ชัยวัฒน์ สถาอานันท์, 2551)

ดังนั้น การแก้ปัญหาจึงไม่สามารถยุติได้ด้วยการใช้กำลัง และอำนาจรัฐเข้าไปปราบปรามเท่านั้นเพราะยิ่งปราบก็ยิ่งสร้างแรงต่อต้าน แต่ต้องยอมรับความจริงว่า มุสลิมในภาคใต้มีความเป็นเจ้าของชุมชน และอดีตและรวมถึงวัฒนธรรมความเชื่อ ศาสนา อันเป็นเฉพาะของตนเอง รัฐไทยจึงต้องปรับเปลี่ยนโลกทัศน์ใหม่ว่า การสร้างและรักษารัฐไทยต่อไป เช่น นโยบายแบบผสมกลมกลืน (assimilation) และยังเห็นได้ผ่านกลไกของรัฐในปัจจุบันในหลายกรณี นอกจากนี้แล้ว ปัจจัยทางศาสนาในด้านที่เกี่ยวกับอิสลามได้ถูกนำมาตีความจากฝ่ายผู้ก่อความไม่สงบ เพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับการกระทำของตน รวมถึงการสร้างแนวร่วมจากประชาชนในพื้นที่ ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ทางการเมืองที่ต่างมองขัดกันระหว่างรัฐกับคนมุสลิมในพื้นที่ โดยฝ่ายแรกมองว่า ประวัติศาสตร์ของปัตตานี เป็นตัวอย่างของการกบฏ ต่อประเทศที่มีความพยายามแบ่งแยกดินแดนอยู่เสมอ ในขณะที่ฝ่ายหลังกลับมองว่า ประวัติศาสตร์ของปัตตานีคือการถูกผนวกเข้าสู่รัฐไทยและเต็มไปด้วยความห้าวหาญ มีความชอบธรรมที่จะปลดแอกตนเองออกจากรัฐไทย อีกนัยหนึ่ง คือเป็นประวัติศาสตร์ที่น่าจดจำ มากกว่าที่จะยอมให้ถูกทำลาย ซึ่งเรื่องนี้ไม่ได้ทำให้เกิดปัญหาในตัวมันเอง แต่ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือทาง

การเมือง และนำไปสู่เหตุความขัดแย้งที่ละเอียดอ่อนกระทบต่อความรู้สึกของคนมุสลิมในพื้นที่ (ชัยวัฒน์ สถาอานันท์, 2551)

สำหรับความเชื่อมโยงกับกลไกของรัฐ โดยกลายเป็นสาเหตุที่ทำให้ปัญหาทวีความขัดแย้งและกลายเป็นความรุนแรงได้ โดยเกิดจากความบกพร่องของรัฐที่ไม่พยายามจะเข้าใจปัญหา และยอมรับ ความหลากหลายทางวัฒนธรรมของพื้นที่ ประกอบกับความอ่อนแอของสังคมไทยที่กลายเป็นปัจจัยหนุนให้การกระทำของรัฐชอบธรรมยิ่งขึ้นจะต้องให้สิทธิและเสรีภาพอันสมบูรณ์แก่ชาวมุสลิม ในการจัดการและปกครองชีวิตและชุมชนตนเองให้มากและเป็นจริงที่สุด เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การดำเนินการในระยะต่อไปจึง จำเป็นต้องวิเคราะห์ทบทวนถึงสาเหตุปัญหาพื้นฐานของประชาชนที่เชื่อมโยงสู่ขบวนการก่อความไม่สงบในพื้นที่ให้ชัดเจน เพื่อให้สามารถกำหนดนโยบายและวางกลยุทธ์ในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาที่ยังคงรุนแรงในพื้นที่ได้ตรงจุด

2. ด้านการเมือง

กรอบความคิดหรือมุมมองของรัฐบาลต่อการกำหนดนโยบายการพัฒนา และการแก้ไขปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีความเชื่อมโยงกับพุทธศาสนาซึ่งรัฐบาลมักมองปัญหาและกำหนดนโยบายที่อยู่บนพื้นฐาน ของกระบวนทัศน์ จักรวาลนิยมแบบพุทธเกิดเป็นนโยบายที่นอกจากไม่อาจแก้ไขปัญหาได้แล้ว ยังทำให้ปัญหาลุกลามเพิ่มขึ้น (ชัยวัฒน์ สถาอานันท์, 2551)

3. ด้านเศรษฐกิจ

จากการศึกษาเรื่องชาวมุสลิมและการมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม กรณีศึกษาภาคใต้ตอนล่างในช่วงเวลาที่เหตุการณ์ความรุนแรงเริ่มปะทุขึ้นเมื่อ ปี 2547 ได้นำเสนอข้อมูลว่า การพัฒนาที่ผ่านมารัฐบาลไม่สามารถดำเนินนโยบายพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ในพื้นที่ได้ เนื่องจากรัฐขาดความรู้ ความเข้าใจสังคมมุสลิม โดยเฉพาะการมองเป็นสังคมปิด รัฐและคนส่วนใหญ่ของประเทศต้องเข้าใจสังคมที่มีความแตกต่างด้านศาสนา สังคม และวัฒนธรรมด้วยการเรียนรู้ เข้าใจในข้อเท็จจริงว่า คนเหล่านั้นสามารถอยู่ร่วมกันกับสังคมอื่น ได้อย่างเสมอภาค บนพื้นฐานด้วยการเคารพสิทธิและศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์

อย่างเท่าเทียมกัน บนพื้นฐานกฎหมายรัฐธรรมนูญเดียวกัน กรณีรัฐได้อ้างถึงการใช้ภาษาไทย คนในพื้นที่ไม่นิยมใช้ภาษาในการสื่อสาร ทำให้ยากต่อการเข้าถึง และเป็นอุปสรรคของการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม ในสภาพข้อเท็จจริงในปัจจุบันชาวมลายูมุสลิมรุ่นใหม่สามารถสื่อสารภาษาไทยได้เป็นส่วนใหญ่ ภาษาจึงไม่ใช่ปัญหาหลักในทางกลับกันเจ้าหน้าที่รัฐที่เข้าไปแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่ไม่พยายามศึกษา ทำความเข้าใจในด้านภาษามลายู จึงทำให้เกิดปัญหาต่อการสื่อสาร ในชาวมลายูมุสลิมรุ่นใหม่อีกต่างหาก กลายเป็นปัญหาในตัวเองว่า ในปัจจุบันสื่อสารภาษาแม่ตนเองไม่ได้ทำให้เกิดความระแวงต่อรัฐว่า รัฐพยายามกลืนทำให้ภาษามลายูสูญหายไปจากพื้นที่ที่ชาวมลายูต้องการรักษาไว้

หากพิจารณาในกระบวนการพัฒนาประเทศที่ผ่านมา ยังไม่มีความสอดคล้อง กับศาสนาและวัฒนธรรมท้องถิ่น เพราะแผนงานและโครงการต่างๆ ล้วนถูกกำหนดและตัดสินใจจากส่วนกลางทั้งสิ้น โดยไม่ได้ให้ความสำคัญกับการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนหรือเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม จึงทำให้ผลของการพัฒนาไม่ตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของคนในพื้นที่ เพราะที่ผ่านมาการพัฒนาทางเศรษฐกิจของจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นโครงการระดับประเทศ มากกว่าจะเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจของพื้นที่ และยังเป็นโครงการที่มุ่งสร้างความร่วมมือ กับประเทศเพื่อนบ้าน มากกว่าการพัฒนาพื้นที่ให้เจริญก้าวหน้าภูมิภาคอื่น ทำให้เป็นที่วิพากษ์จากคนในพื้นที่ตลอดว่านโยบายของรัฐบาล ไม่มีความจริงจัง ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่ แม้แต่งบประมาณในการพัฒนาพื้นที่ต่างใช้โอกาสแสวงหาผลประโยชน์ของคนกลุ่มหนึ่งเท่านั้น การขยายตัวด้านการลงทุนโรงงานอุตสาหกรรม มีการขยายตัวน้อยมาก ไม่มีแหล่งรองรับแรงงานระดับล่างได้ ทำให้มีการเคลื่อนย้ายแรงงานไปสู่จังหวัดอื่น ความยากจนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ส่วนใหญ่มีสาเหตุจากการมีภาวะเจริญพันธุ์สูง และการไม่ได้รับการศึกษาในระบบสามัญเช่นเดียวกับประชากรในพื้นที่ของประเทศ หรือหากได้รับการศึกษาก็มีคุณสมบัติ ไม่ตรงกับงานที่มี โดยเฉพาะหัวหน้าครอบครัวซึ่งมีการศึกษาน้อย ทำให้ไม่สามารถหารายได้เลี้ยงครอบครัวได้จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้คนไทยมุสลิมออกไปหางานทำนอกพื้นที่ และเมื่อความจนของไทยมุสลิมในพื้นที่สูงขึ้น

ก็จะยิ่งเพิ่มอัตราส่วนภาระพึงพิงตามไปด้วย คือ การตกอยู่ในวังวนของการกู้หนี้ยืมสิน จากเจ้าของธุรกิจหรือนายทุนอย่างไม่จบสิ้น (เอก ตั้งทรัพย์วัฒนา และคณะ, 2552)

นอกจากเรื่องความยากจนแล้ว การถูกลิดรอนสิทธิในการเข้าถึง ทรัพยากรธรรมชาติ ของชุมชน ยังเป็นอีกประเด็นที่ทำให้สภาพปัญหาความขัดแย้ง ยังคง ปรากฏอยู่อย่างต่อเนื่อง พบว่าประชาชนในพื้นที่ ขาดโอกาส ในการใช้ ทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนของตน เนื่องจากกฎระเบียบของรัฐ และอำนาจอิทธิพลของ กลุ่มทุนทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่เข้ามาแสวงหาผลประโยชน์ ด้วยการอาศัยช่องโหว่ของ อำนาจรัฐ เช่นเดียวกับการพัฒนาพื้นที่ จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่รัฐมักจะเป็นผู้กำหนด และตัดสินใจเพียงฝ่ายเดียว สิทธิในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน เป็นประเด็นที่ เกิดขึ้นจากการวางกฎระเบียบของรัฐ โดยปราศจากการคำนึงถึงวิถีชีวิตดั้งเดิมและการมี ส่วนร่วมของประชาชน จึงทำให้เกิดความขัดแย้งในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ตามมา กล่าวโดยรวม ปัญหาความยากจนที่เกิดจากสภาพสังคมแบบปิด ของคนไทย มุสลิมจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทำให้เกิดปัญหาทางเศรษฐกิจตามมา ไม่ว่าจะเป็นภาวะการณ ว่างงาน ปัญหาการไร้การศึกษา ปัญหาคุณภาพชีวิต ซึ่งเป็นปัญหาที่เชื่อมโยงสัมพันธ์ กับ ลักษณะเฉพาะของจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่แก้ไขได้ยาก ทำให้หน่วยงานของรัฐไม่ เข้าใจวิธีการพัฒนาพื้นที่ใดอย่างแท้จริง ประกอบกับแนวทางการจัดสรร ทรัพยากรธรรมชาติ หรือสิทธิในการเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติ ก็เป็นปัญหาสำคัญที่ เกิดขึ้นทั่วประเทศ นั่นคือ ความไม่สามารถเข้าถึง ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนท้องถิ่น ซึ่งเกิด จากการใช้อำนาจทางกฎหมาย เข้ามาปิดกั้นโอกาสในการใช้ประโยชน์ของคนใน ชุมชน กลายเป็นการลิดรอน สิทธิของชุมชนให้หมดไป (เอก ตั้งทรัพย์วัฒนา และคณะ, 2552)

จากการพิจารณาปัญหาทางเศรษฐกิจของจังหวัดชายแดนภาคใต้ทั้ง 2 กรณี คือ ความยากจนและสิทธิชุมชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ทำให้เห็นลักษณะปัญหา ร่วมกัน คือ นโยบายหรือ โครงการพัฒนาต่าง ๆ ของรัฐมักจะเป็นการตัดสินใจจาก ส่วนกลางเพียงฝ่ายเดียวโดยขาดมิติของการร่วมตัดสินใจจากประชาชนในพื้นที่ ผลที่ ตามมาคือ โครงการพัฒนาต่าง ๆ ของรัฐ นอกจากจะไม่ก่อให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริง

และยังยืนได้แล้ว ยังทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างรัฐกับประชาชน ไม่เว้นแม้แต่ระหว่างประชาชนด้วยกันอีกด้วย

4. ด้านสังคมและวัฒนธรรม

ชีวิตความเป็นอยู่โดยวัฒนธรรมมลายูของคนไทยมุสลิมจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทำให้คนมลายุมุสลิมในพื้นที่ ที่เลือกที่จะกำหนดอัตลักษณ์ของตนให้ต่างไปจากคนไทย ตามแบบของรัฐ เพราะในขณะที่ทางการใช้คำเรียกคนกลุ่มนี้ว่า ไทยมุสลิม คือ คนสัญชาติไทยและเชื้อชาติไทย ที่นับถือศาสนาอิสลาม แต่คนมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้กลับเรียกตนเองว่า คนมลายู หมายถึงผู้สืบเชื้อสายมลายู เชื้อชาติมลายู และนับถือศาสนาอิสลาม จะยอมรับในการเป็นคนในสัญชาติ ไทยเพื่อประสงค์จะเดินทางไปต่างประเทศเพื่อทำหนังสือเดินทางไปประกอบพิธีฮัจญ์ หรือการไปศึกษาต่อเท่านั้น ซึ่งมีนัยว่าปฏิเสธความเป็นคนไทย (เชื้อชาติไทย) ตามที่รัฐพยายามกำหนดให้ เพราะความเข้าใจ ของคนไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูเห็นว่าคนไทยที่มาจากคำว่า สยาม (Siam) หมายถึง คนที่นับถือศาสนาพุทธ และเข้าใจว่าภาษาไทย คือภาษาของชาวพุทธศาสนา จึงเป็นสาเหตุหนึ่ง ที่ทำให้คนมุสลิมส่วนหนึ่งในจังหวัดชายแดนภาคใต้ไม่นิยมส่งบุตรหลาน เข้ารับการศึกษา ในโรงเรียนสามัญของกระทรวงศึกษาธิการ ความพยายามในการสร้างความเป็นไทยให้กับคนมุสลิมจังหวัดชายแดนภาคใต้ด้วยกลไกของรัฐในรูปแบบต่าง ๆ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมีส่วนในการสร้างความขัดแย้งให้เกิดขึ้นในพื้นที่ จนทำให้คนมุสลิมบางส่วนปฏิเสธความเป็นคนไทยที่รัฐได้ยึดเยียดสร้างขึ้นมา

คนมลายุมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ต้องการรักษาอัตลักษณ์ดั้งเดิมของตนเองไว้ ด้วยการใช้นามมลายูท้องถิ่น ศาสนาและวัฒนธรรมตามแบบอิสลาม เพื่อการเป็นมุสลิมที่ดี ในขณะที่อีกด้านรัฐไทยพยายามใช้กลไกของตน ผสมผสานกลมกลืน สังคมมลายุมุสลิมให้มีความเป็นไทย เหมือนคนส่วนใหญ่ของประเทศมากขึ้นเช่นกัน โดยผ่าน การใช้กลไกของระบบราชการ ไม่ว่าจะเป็นความพยายามเข้าไปปฏิรูปการจัดการศึกษาแบบอิสลาม หรือการเปลี่ยนชื่อสถานที่จากภาษามลายูท้องถิ่นให้เป็นภาษาไทย ด้วยความยึดมั่นและศรัทธาในอัตลักษณ์ของความเป็นมลายุมุสลิมทำให้เห็นว่ เครื่องมือของการรักษาอัตลักษณ์มลายุมุสลิม คือภาษามลายู และศาสนาอิสลาม แต่สำหรับคนมลายุมุสลิม ภาษามีความสำคัญในการถ่ายทอดอุดมการณ์ ความศรัทธาในศาสนาอีกนัย

หนึ่งด้วย ดังที่พบว่า ภาษามลายูท้องถิ่นเป็นเครื่องมือในการกำหนดว่าใครเป็นหรือไม่เป็นคนมลายู และเป็นเครื่องมือในการเชื่อมโยงความทรงจำ กลับไปสู่ประวัติศาสตร์อันรุ่งเรืองของปัตตานี โดยเฉพาะในยุคที่ปัตตานีอยู่ใต้อิทธิพลของศาสนาอิสลาม ได้มีการนำอักษรอาหรับมาเขียนในระบบภาษามลายู ดังนั้น ภาษามลายูที่เขียนด้วยภาษาอาหรับจึงไม่เพียงมีคุณค่าในการสื่อสารเท่านั้น แต่ยังมีคุณค่าต่อศาสนาทั้งในแง่ของการศึกษาและการเผยแพร่ศาสนาอิสลาม ตลอดจนพิธีกรรมต่าง ๆ ภาษามลายูจึงเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดวัฒนธรรมของคนมลายูมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และเป็นเกียรติภูมิของคนมลายูมุสลิมเชื้อสายมลายูเช่นเดียวกัน การยึดถือหลักปฏิบัติศาสนาอิสลามเป็นเรื่องที่มุสลิมให้ความสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นการทำละหมาด การถือศีลอด การบริจาคทานแก่ผู้ยากไร้ ล้วนเป็นข้อพึงปฏิบัติสำหรับมุสลิมที่ครอบคลุมทั้งเรื่องการกิน การอยู่ การแต่งกาย และความประพฤติปฏิบัติต่าง ๆ เพราะฉะนั้น มุสลิมจึงต้องปฏิบัติ ตามกรอบของศาสนาอิสลามอย่างเคร่งครัด (เอก ตั้งทรัพย์วัฒนา และอรอร ภูเจริญ, 2552)

โดยสรุป พื้นที่ทางสังคมและวัฒนธรรมอิสลามในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้ถูกปิดทับด้วยนโยบายต่างๆ ของรัฐที่พยายามสร้างความเป็นไทย แก่สังคมจังหวัดชายแดนภาคใต้ แม้ว่าปัญหาภาคใต้จะปรากฏมานานแล้ว แต่ดูเหมือนว่ารัฐและสังคมไทย ยังขาดความรู้ความเข้าใจ ในการยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรมจนทำให้เป็นการไม่ยอมรับ ความแตกต่าง และกลายเป็นปัญหาในปัจจุบัน

5. ด้านการศึกษา

ศาสนาอิสลามในฐานะที่เป็นสถาบันศาสนามีอิทธิพลต่อแนวทางการศึกษา ของมุสลิมเป็นอย่างยิ่ง และการศึกษาเป็นเรื่องสำคัญที่มุสลิมจำเป็นต้องเรียนรู้ โดยเฉพาะการศึกษาทางศาสนาที่กำหนดว่ามุสลิมทุกคน ต้องศึกษาอิสลาม ให้รู้และเข้าใจเพื่อการปฏิบัติและการดำเนินชีวิตตั้งแต่เกิดจนถึงหลุมฝังศพ ด้วยเหตุนี้จึงเชื่อว่าหากศาสนิกชนของอิสลาม ได้ศึกษาสรรพวิชาเพียงใด ก็จะเกิดความซาบซึ้งต่อโอองการ ที่ปรากฏอยู่ในพระคัมภีร์อัลกุรอานมากขึ้นเพียงนั้น เพราะฉะนั้น การจัดการศึกษาตามศาสนาอิสลามในประเทศไทยแบบดั้งเดิมที่เรียกว่า ปอเนาะ (Pondok) เป็นสถาบันการศึกษาหนึ่ง ที่ดำเนินการจัดการศึกษา ให้สอดคล้องตามเจตนารมณ์ ของศาสนาอิสลาม และมีบทบาทในการจัดการศึกษาในชุมชนมุสลิมจังหวัดชายแดนภาคใต้มานาน โดยนอกจากปอเนาะ

จะเป็นสถาบันที่ให้การศึกษแก่เยาวชนแล้ว ยังเป็นสถาบันที่ให้การสงเคราะห์ประชาคมมุสลิม ไม่ว่าด้านการศึกษา การสงเคราะห์ที่อยู่อาศัยแก่ผู้ด้อยโอกาส จนเป็นที่ยอมรับนับถือ เพราะโต๊ะครูหรือครูสอนศาสนา ซึ่งเป็นกลไกหลักในการถ่ายทอดความรู้ ทางศาสนาอิสลาม ให้แก่นักเรียนในปอเนาะได้มีบทบาทต่อการสอนศาสนาอิสลามให้แก่ประชาชนทั่วไปอีกด้วยในด้านที่ไม่เป็นทางการ จึงเห็นได้ว่าปอเนาะเป็นสถาบันการศึกษาที่มีบทบาทต่อการดำรงอยู่ของชุมชนมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ปัญหาการจัดการสอนศาสนาของปอเนาะคือสมมติฐานของรัฐแต่เดิมที่เชื่อว่าปอเนาะเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของชาติ ซึ่งเป็นความคิดที่อยู่ บนฐานรากของสภาพการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้

หากพิจารณาถึงท่าทีของรัฐที่มีต่อการศึกษาของปอเนาะตั้งแต่แรกเริ่มนั้น จะเห็นได้ว่าเป็นความพยายามในการควบคุมบทบาทของสถาบันศึกษา ประเภทนี้ เพื่อมิให้เป็นภัยต่อความมั่นคงของชาติ เช่นเดียวกับการแก้ปัญหา ด้านสังคมหรือการเมืองที่เป็นการก่อกวนความเป็นมุสลิมลงจนเป็นสาเหตุให้เกิดความขัดแย้ง แม้ว่าในปัจจุบันรัฐสามารถเข้าไปจัดการการศึกษาของปอเนาะให้กลายสภาพมาเป็นสถาบันการศึกษาประเภทต่างๆ เช่น ปอเนาะดั้งเดิม ซึ่งยังคงมุ่งเน้นการสอนศาสนาเพียงอย่างเดียว โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ที่มีการเรียนการสอน ทั้งสายสามัญตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ และการจัดการเรียนการสอนศาสนาอิสลาม รวมถึงการเข้าไปจัดการเรียนการสอน ในโรงเรียนสามัญของรัฐในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา

แต่ปัญหาที่ตามมาคือการจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังคงมีคุณภาพอยู่ในระดับต่ำอันเนื่องมาจากหลายสาเหตุที่สำคัญคือนักเรียนในระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนสามัญของรัฐ และโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาในวิชาสามัญอยู่ในเกณฑ์ต่ำ ขาดแคลนบุคลากรทางการศึกษา เช่น ครู ปัญหาสำคัญประการต่อมา คือ รัฐยังไม่สามารถสร้างสมดุลทางความคิดกับมลายูมุสลิม ให้เห็นถึงความสำคัญ ของการศึกษาวิชาสามัญควบคู่กับการศึกษาศาสนาแม้จะปรากฏว่าผู้ปกครองได้ส่งบุตรหลาน เข้าศึกษาในโรงเรียนสามัญของรัฐ และในระดับประถมศึกษามากขึ้นแล้วก็ตาม แต่เมื่อเข้าสู่ระดับมัศึกษาก็มีแนวโน้มชัดเจนว่า เกิดการแบ่งแยกทางวัฒนธรรมระหว่างกลุ่มคนไทยพุทธในพื้นที่กับกลุ่มคนมลายูมุสลิมเชื้อ

สายมลายู โดยนักเรียนไทยพุทธได้ศึกษาต่อในโรงเรียนมัธยมของรัฐบาลหรือโรงเรียนเอกชนสามัญทั่วไป ขณะที่นักเรียนไทยมุสลิมได้ศึกษาต่อในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ปราชญ์การณดังกล่าวอาจชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนไทยพุทธและไทยมุสลิมที่เริ่มห่างเหินและแยกออกจากกันที่สุดในที่สุดแม้ว่านักเรียนทั้งสองกลุ่ม จะเคยมีความสัมพันธ์ที่ดี ขณะที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนประถมศึกษา สามัญเดียวกันก็ตาม

เหตุผลที่เด็กมุสลิมต้องเรียนต่อ ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เพราะในโรงเรียนรัฐไม่ได้ส่งเสริมการเรียนการสอนศาสนาอิสลามและภาษามลายูและเป็นสิ่งจำเป็นที่ผู้ปกครองจะต้องส่งเด็กเรียน ในโรงเรียนสอนศาสนาอิสลามเพราะไม่ต้องการปะปนกันระหว่างหญิง ชายเหมือนกับโรงเรียนสามัญของรัฐ อันเป็นการขัดต่อหลักการศาสนาอิสลาม เนื่องจากเด็กเริ่มโตเป็นหนุ่มสาวจะเป็นการเสี่ยงต่อพฤติกรรมในเชิงชั่วสาว ความต่อเนื่องที่ตามมาก็คือ การเลือกศึกษาต่อในโรงเรียนเอกชน สอนศาสนาอิสลามของคนเชื้อสายมลายู อาจถือเป็นนัยของการปฏิเสธความเป็นไทยที่อยู่ในแนวการศึกษาของโรงเรียนสามัญทั่วไปของรัฐก็เป็นได้ยิ่งไปกว่านั้น คนไทยมุสลิมบางส่วนยังคงมีค่านิยมในการส่งบุตรหลานเข้าศึกษาต่อในปอเนาะดั้งเดิมที่ยังมีอยู่ในปัจจุบันซึ่งมีสาเหตุมาจากปัญหาทางเศรษฐกิจ โดยเป็นปัญหาที่น่าตั้งข้อสังเกตว่าหากแนวโน้มของกระแสการกลับไปสู่หลักการของพวกนิยมความยึดมั่นถือมั่น (fundamentalism) ซึ่งเป็นคำที่ฝรั่งพยายามบอกว่าคนมุสลิมที่เคร่งครัด ในศาสนาเป็นกลุ่มอนุรักษนิยม หรือพวกสุดโต่ง ในความเป็นจริงในหลักการอิสลามจะไม่มีชาย ขวา หรือสุดโต่ง แต่ทุกคนต้องเคร่งครัดตามข้อบัญญัติ ตามหลักการศาสนา คนใดที่ไม่เคร่งครัดมักจะเป็น พวกนอกรีดที่คนมุสลิมจะหันหลังให้แม้จะมีตำแหน่งสูงเท่าใดก็ตาม เช่น นักปกครอง นักการทหาร หรือนักการเมืองมุสลิมที่ทำตัวเหลวแหลก จะถูกสังคมมุสลิมไม่ให้ความนับถือ จากกระแสความขัดแย้งทั้งในต่างประเทศและเหตุการณ์ความขัดแย้งในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่คนไทยมุสลิมเต็มไปด้วยความรู้สึกหวาด ระวังและชิงชังในอำนาจรัฐ (เอก ตั้งทรัพย์วัฒนา และคณะ, 2552)

โดยสรุป ปัญหาการจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ตั้งแต่อดีต และแม้จะมีการปรับปรุงบ้างในปัจจุบัน แต่ปรากฏว่ายังขาดความเข้าใจวิถีชีวิตดั้งเดิม ของคนไทยมุสลิม โดยอยู่ภายใต้การตัดสินใจจากส่วนกลางที่กำหนดนโยบายบนพื้นฐานของกรอบ

ความมั่นคงของชาติเป็นหลัก จึงทำให้การจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร และยังคงกลายเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งในพื้นที่ได้อีกด้วย

6. ด้านกระบวนการยุติธรรม

การกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐที่ก่อให้เกิดการสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ตลอดจน สร้างความขัดข้องใจในหมู่ประชาชนโดย ไม่มีการลงโทษแก่ผู้กระทำความผิด เช่น กรณีกรือเซะ และกรณีตากใบ เป็นต้น กลายเป็นการสร้างวัฒนธรรมของการไม่ต้องรับโทษ (Culture of Impunity) และสร้างความชอบธรรมจากการกระทำดังกล่าว ด้วยเหตุผลเพื่อรักษาความมั่นคงของชาติ ซึ่งเป็นวิธีคิดที่รัฐสามารถกระทำได้ แต่การรักษาความมั่นคงของมนุษย์ และการรักษาสิทธิมนุษยชนก็เป็นสิ่งสำคัญที่เจ้าหน้าที่รัฐจะละเมิดมิได้ ทั้งนี้ การหายตัวไปของนายสมชาย นีละไพจิตร เป็นอีกกรณีหนึ่งที่แสดงถึงปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน ของประเทศไทยโดยเจ้าหน้าที่รัฐ เพราะแม้จะมีเสียงเรียกร้อง ให้รัฐบาล ไล่ไกลไกลของตบตีสวนหาผู้กระทำความผิด แต่รัฐบาลยังคงมีทิทำไม่จริงจัง ด้วยการปฏิเสธที่จะเปิดเผยรายงานของทางการเกี่ยวกับ ข้อมูลการ สูญหายของนายสมชายฯ และการให้สัญญา กับสังคมว่าจะตามหาผู้กระทำความผิดมาลงโทษก็เป็นเพียงการลดกระแสสังคมและลดแรงกดดันทางการเมืองเท่านั้น จากกรณีที่รัฐบาลได้ประกาศบังคับใช้พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 ได้กลายเป็นข้ออ้างให้กับเจ้าหน้าที่รัฐกระทำ การละเมิดสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล เพราะหากบุคคลใดก็ตามถูกสงสัยว่าเป็นผู้กระทำความผิดหรือต้องสงสัยว่า ได้เข้าร่วมหรือกำลังจะเข้าร่วม กฎหมายดังกล่าวให้อำนาจเจ้าหน้าที่เข้าจับกุมได้ทันที แต่ถ้าหากเจ้าหน้าที่รัฐกระทำการจนเกิดผลกระทบต่อชีวิตและร่างกายของประชาชน พระราชกำหนดฯ ได้ให้ความคุ้มครองให้เจ้าหน้าที่ไม่ต้องรับโทษทั้งทางแพ่ง ทางอาญา และทางวินัย

กล่าวได้ว่าอำนาจหน้าที่ของพระราชกำหนดนี้ยิ่งตอกย้ำให้เห็นถึงการบ่มเพาะวัฒนธรรม ของการไม่ต้องรับโทษ ของเจ้าหน้าที่รัฐให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ที่สำคัญ คือการแสดงให้เห็นถึงเจตนาของรัฐที่จะปกป้องการกระทำของตนเอง โดยอ้างถึงความมั่นคงของชาติ ในทางที่ไม่คำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของประชาชน ที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยปัญหาที่สำคัญอีกประการคือ วัฒนธรรมอำนาจนิยมของเจ้าหน้าที่รัฐฝ่ายต่าง ๆ ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นข้าราชการฝ่ายปกครอง หรือฝ่ายสืบสวน

สอบสวน ที่ไม่มีความเป็นเอกภาพในการดำเนินงานร่วมกัน จึงพบว่าในทางปฏิบัติมักมี ข้าราชการซ่อมทากรุณกรรม หรือการบีบบังคับเอาข้อมูลจากผู้ต้องสงสัย ผู้ถูกจับหรือ ผู้ต้องหายอยู่บ่อยครั้ง ด้วยเหตุที่เจ้าหน้าที่รัฐคำนึงถึงความสะดวกของตนเองเป็นสำคัญ จึง ส่งผลสำคัญอยู่ 2 ประการ คือ (1) การละเลยเรื่องสิทธิเสรีภาพของประชาชน ที่กำหนดไว้ใน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และ (2) การใช้วัฒนธรรมอำนาจนิยมของ เจ้าหน้าที่รัฐทั้งฝ่ายปกครอง และฝ่ายสืบสวน ต่างไม่ได้ให้ความสำคัญหรือเคารพประชาชนใน พื้นที่ ทำให้มีแนวโน้ม ที่จะสร้างความรู้สึกรังเกียจและไม่ไว้วางใจในอำนาจรัฐ ของ ประชาชนในพื้นที่เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่รัฐมักเกิดจากความ เข้าใจผิดและความเคียดแค้นที่ส่งผล ให้ใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหา ทั้งที่พบว่าความ รุนแรงไม่ช่วยขจัดรากเหง้า ของปัญหาได้ เพราะความรุนแรงจัดการได้เป็นรายบุคคลแต่ ไม่สามารถ ทำให้รากเหง้าของปัญหานั้น หดหายไปได้ เพราะเงื่อนไขของความยุติธรรม ยังคงมีอยู่ จึงทำให้มี "ผู้ร้าย" เกิดขึ้นอีกมาก ความรุนแรงในพื้นที่จึงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง และส่งผลให้ไม่เกิดความยุติธรรมในพื้นที่ดำเนินต่อไป (<http://www.tdw.polsci.chula.ac.th/>) จะเห็นได้จากการวิเคราะห์สาเหตุประเด็นปัญหาที่สำคัญของปัญหาความ ไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ จะพบเกิดจากหลายๆสาเหตุจนส่งผลกระทบต่อ ประชาชนในพื้นที่ในสามจังหวัดชายแดนใต้ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านเศรษฐกิจ ด้าน การศึกษา ด้านกระบวนการยุติธรรมซึ่ง จากสาเหตุดังกล่าวรัฐบาลมีการแก้ไขปัญหาอย่าง ต่อเนื่องโดยมีการวางนโยบายต่างๆ เพื่อที่จะแก้ไขปัญหาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

แนวทางการแก้ไขปัญหาความรุนแรงของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

1. ประชาชนต้องการให้ชุมชนได้ร่วมกันแก้ปัญหาด้วยตนเอง วิธีการที่ให้ ประชาชนหรือชุมชนเป็นผู้แก้ไขปัญหาในพื้นที่ซึ่งเมื่อเจ้าหน้าที่ของรัฐจะเข้ามาในพื้นที่ จะต้องให้ผู้นำท้องถิ่น หรือชุมชนได้รับทราบและทำความเข้าใจถึงเหตุผลความจำเป็น ดังกล่าว จนทำให้สถานการณ์คลี่คลายลงได้
2. เน้นการพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพ คือ ประชาชน ผู้ท้องถิ่น ผู้นำศาสนา และเยาวชนในพื้นที่โดยเฉพาะพี่น้องมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งนายอับดุล ละห์ได้ให้ความเห็นว่า “ต้องการให้ภาครัฐได้พัฒนาระบบการให้ศึกษาให้เพิ่มขึ้น ไม่ว่า

จะเป็นระบบการศึกษาสายสามัญ หรือศาสนา สนับสนุนการศึกษาให้กับเด็กและเยาวชนในพื้นที่อย่างจริงจัง “การศึกษาเป็นส่วนสำคัญในการจะพัฒนาเด็กและเยาวชนในพื้นที่ หากไม่มีการพัฒนา หรือไม่ให้การสนับสนุนอย่างจริงจังและการให้การศึกษาที่ถูกต้องแล้ว ปัญหาในพื้นที่ก็จะสามารถลดความรุนแรงของสามจังหวัดชายแดนใต้ ที่เกิดจากเด็กและเยาวชนในพื้นที่ได้”

3. สร้างชุมชนให้เข้มแข็ง การดำเนินงานสร้างชุมชนเข้มแข็งจะต้องมีการเสริมสร้างอาชีพให้กับคนในพื้นที่ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มสตรีหม้าย กลุ่มผู้ว่างงานในพื้นที่ กลุ่มผู้สูงอายุ จะต้องให้การดูแลอย่างทั่วถึง เพราะปัจจุบันถึงแม้ทางภาครัฐได้จัดทำหรือเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งในทุกๆกิจกรรมแต่กิจกรรมบางอย่างเข้าไปไม่ถึงประชาชนในพื้นที่อย่างมาก ทำให้ประชาชนในพื้นที่ที่ไม่ได้รับการสนับสนุนเกิดความน้อยเนื้อต่ำใจเนื่องจากการไม่ให้การดูแล ดังนั้นทางออกของภาครัฐ รวมถึงการให้ชุมชนมีการแก้ไขปัญหาตนเอง พัฒนาให้ทั่วถึงทั้งทางสังคมเศรษฐกิจ หากประชาชนในชุมชนได้รับการเอาใจใส่ในเรื่องทั้งหมดนี้ ชุมชนก็จะสามารถสร้างตัวเองให้เข้มแข็งดังเห็นได้จากบางอำเภอในจังหวัดปัตตานี ได้มีการยกเลิกกฏอัยการศึกเนื่องจากชุมชนสามารถดูแลตัวเอง ดูแลชุมชนให้เข้มแข็ง มีการรักษาความสงบในพื้นที่ด้วยตัวของชุมชนเอง ดังนั้นการสร้างชุมชนเข้มแข็งจึงเป็นทางออกหนึ่งในการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในพื้นที่ได้”

4. การเน้นให้ความรู้กับเด็กและเยาวชนในเรื่องยาเสพติด การแก้ไขปัญหาจะต้องมีความอดทนอย่างมาก เพราะพื้นที่ของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้บางพื้นที่ยังไกลต่อความเจริญ ดังนั้นหน่วยงานของรัฐจะต้องตรวจสอบพื้นที่ที่ทุกๆชุมชนและให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องของยาเสพติดอย่างต่อเนื่องและชัดเจน หากเด็กและเยาวชนสามารถเข้าใจถึงภัยของยาเสพติดแล้วปัญหาอาชญากรรมในชุมชนก็จะลดลงด้วย

5. อย่าใช้งบประมาณมาเป็นตัวแก้ปัญหาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ “การแก้ไขปัญหาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ในปัจจุบันรัฐได้จัดสรรงบประมาณลงมาในพื้นที่อย่างมากมาย ไม่ว่าจะพบเห็นตามโครงการต่างๆที่ให้ชุมชนดำเนินการ แต่ไม่สามารถแก้ไขปัญหาความรุนแรงในพื้นที่ได้ เพราะที่ผ่านมางบประมาณได้ลงมาต่อเนื่องจริง เช่น งบประมาณเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ แต่ไม่ได้สร้างประโยชน์กับชุมชนเท่าที่ควร ความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่ก็ไม่ดี

ขึ้น” ดังนั้นในความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่ นั้นไม่ได้หวังแค่การนำงบประมาณลงพื้นที่เท่านั้น แต่ต้องการเห็นการแก้ไขปัญหาด้านต่างๆของภาครัฐอย่างจริงจัง ถึงแม้จะมีงบประมาณลงมาในพื้นที่ แต่หากภาครัฐไม่มีความจริงจังแล้วงบประมาณที่ลงมาในพื้นที่ก็ถือว่าสูญเปล่า เพราะประชาชนในพื้นที่ บางส่วนก็ไม่สามารถให้ความร่วมมือกับภาครัฐเนื่องจากไม่ไว้วางใจการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ”

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีดังนี้

1. ประชาชนต้องการให้ชุมชนได้ร่วมกันแก้ปัญหาด้วยตนเอง คือ การให้ประชาชนหรือชุมชนเป็นผู้แก้ไขปัญหาในพื้นที่
2. เน้นการพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพ คือ การสนับสนุนอย่างจริงจังและการให้การศึกษาที่ถูกต้องแล้ว
3. สร้างชุมชนให้เข้มแข็ง คือ การที่ชุมชนมีความเข้มแข็งเพิ่มขึ้น เพราะสามารถดำเนินการต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นทางด้านความสงบในชุมชน ด้านอาชีพ และทั้งทางด้านสังคม ดี
4. การเน้นให้ความรู้กับเด็กและเยาวชนในเรื่องยาเสพติด คือ หน่วยงานของรัฐจะต้องตรวจสอบพื้นที่ต่างๆชุมชนและให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องของยาเสพติดอย่างต่อเนื่องและชัดเจน หากเด็กและเยาวชนสามารถเข้าใจถึงภัยของยาเสพติดแล้วปัญหาอาชญากรรมในชุมชนก็จะลดลงด้วย
5. อย่าเอาเงินมาเป็นตัวแก้ปัญหาในพื้นที่คือ ภาครัฐอย่างต้องจริงจังถึงแม้ให้งบประมาณลงมาในพื้นที่ แต่หากภาครัฐไม่มีความจริงจังแล้วงบประมาณที่ลงมาในพื้นที่ก็ถือว่าสูญเปล่า เพราะประชาชนในพื้นที่บางส่วนก็ไม่สามารถให้ความร่วมมือกับภาครัฐเนื่องจากไม่ไว้วางใจการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ”

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษา

1. แนวทางในการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นการเน้นวิธีการหรือแนวทางการแก้ไขปัญหาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จากประชาชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งเป็นผู้ที่รู้ปัญหาอย่างแท้จริง หากนำแนวทางที่ได้จากการศึกษาไปปรับใช้ เพื่อแก้ไขปัญหาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้แล้ว อาจเป็นแนวทางหนึ่งที่จะสามารถลดความรุนแรงในพื้นที่ได้

2. แนวทางการแก้ไขปัญหของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นการศึกษาจากผู้นำท้องถิ่น ผู้นำศาสนา และประชาชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยสามารถนำไปเป็นแนวทางและสามารถปรับใช้ให้เข้ากับนโยบายในการแก้ไขปัญหของ รัฐให้เหมาะสมกับปัญหาหรือสาเหตุที่เกิดขึ้น รวมทั้งแนวทางที่ได้ศึกษาเป็น ประโยชน์กับหน่วยงานของรัฐในการแก้ไขปัญหของความรุนแรงในพื้นที่ของสาม จังหวัดชายแดนภาคใต้

เอกสารอ้างอิง

คณะกรรมการประสานงานภาคประชาชนเพื่อจังหวัดชายแดนภาคใต้. (2549).

สถานการณ์ชายแดนใต้มุมมองของภาคประชาคม. สงขลา: โรงพิมพ์บันลือ.

ชัยวัฒน์ สถาอานันท์. (2551). ความรุนแรงกับการจัดการความจริงปัดตานีในรอบกึ่ง ศตวรรษ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

เราะฮ์มาตุลลอฮ์ อุเซ็ง. (2553). รายงานนโยบายรัฐบาลเกี่ยวกับการพัฒนาชายแดน ภาคใต้ตั้งแต่ พ.ศ. 255.-2554. เอกสารประกอบการเรียนวิชาการเมืองการ ปกครอง. อิสลามวิทยาลัยแห่งประเทศไทย.

ศูนย์ข่าวสารสันติภาพ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2552). ศึกษาความ รุนแรงภาคใต้: บริบททางนโยบายความรู้ การรับรู้ รายงานการศึกษาความ ชัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดสามลดา.

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2547). รายงานของคณะกรรมการวิสามัญ พิจารณาศึกษาการลอบวางระเบิดและก่อความไม่สงบเรียบร้อยในพื้นที่จังหวัด

- ชายแดนใต้สภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ 22. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สำนักงาน
เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- สำนักสันติวิธีและธรรมาภิบาล สถาบันพระปกเกล้า. (2553). รายงานปัญหาความไม่สงบ
ในจังหวัดชายแดนภาคใต้: บทวิเคราะห์และแนวทางการแก้ปัญหาเชิงรุกที่ยั่งยืน
ด้วยสันติวิธี. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- อิมรอน มะลูลีม. (2538). วิเคราะห์ความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลไทยกับมุสลิมในประเทศ:
กรณีศึกษา โลกมุสลิมในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์
อิสลามิกอะเคเดมี.
- เอก ตั้งทรัพย์วัฒนา และอรอร ภูเจริญ. (2552). ปัญหา 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้
ข้อเสนอแนะทางนโยบาย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิรนาม. (2553). <http://www.tdw.polsci.chula.ac.th> สืบค้นเมื่อวันที่ 22 สิงหาคม 2553.
- _____. (2553). <http://www.isaranew.org> สืบค้นเมื่อวันที่ 22 สิงหาคม 2553.

กลยุทธ์ในการพัฒนาบุคลากร ของเทศบาลตำบลบึงยี่โถ อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร

Strategies For Human Resource Development In Bungyeetho Subdistrict

Municipality, Thanyaburi District, Pathum Thani Province

ชนิดาภา ผ่องอำฤทธิ์¹

พีรพล ไตรทศวิทย์²

บทคัดย่อ

กลยุทธ์ในการพัฒนาบุคลากร ของเทศบาลตำบลบึงยี่โถ อำเภอบึงนาราง เป็นการศึกษาเพื่อพัฒนาบุคลากรให้ขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดความพึงพอใจสูงสุดให้กับประชาชนในตำบลบึงยี่โถ เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสนทนากลุ่มกับผู้บริหารและหัวหน้าส่วนราชการเทศบาล

ผลการศึกษาพบว่า เทศบาลตำบลบึงยี่โถควรที่จะส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรเพื่อให้มีความรู้ความสามารถเพิ่มขึ้นในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลให้มีประสิทธิภาพ โดยมีกลยุทธ์ในการพัฒนาดังนี้ 1) ปรับปรุงโครงสร้างและอัตรากำลังให้เหมาะสมกับการปฏิบัติงานและทิศทางการพัฒนาของเทศบาล 2) พัฒนาทางด้านเทคนิคและทักษะในการทำงานให้สามารถตอบสนองยุทธศาสตร์การพัฒนาเทศบาล โดยการสอนงานระหว่างหัวหน้างานกับผู้บังคับบัญชาและอบรมสัมมนาเพิ่มพูนความรู้ทางด้านเทคนิคการปฏิบัติงาน 3) พัฒนาความรู้ด้านระเบียบกฎหมายที่ใช้ในการทำงานให้ตอบสนองต่อยุทธศาสตร์การพัฒนาเทศบาล โดยอบรมเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับระเบียบ กฎหมายที่ใช้ในการปฏิบัติงาน 4) พัฒนาการมีคุณธรรมและจริยธรรมในการปฏิบัติงาน โดยจัดอบรมคุณธรรมจริยธรรมในการทำงานให้กับบุคลากร 5) พัฒนาบุคลากรให้มีประสิทธิภาพในการทำงานให้ตอบสนองยุทธศาสตร์การพัฒนา โดยอบรมเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานและอบรมความรู้ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

Abstract

The purpose of this paper is to study strategies for developing human resource of Bueng Yitho Sub-district Municipality, Thanya Buri District. It is a strategy for mobilizing development of the municipality effectively leading to high satisfaction for the people in the area. Data were

¹ นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

² อาจารย์ประจำวิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

collected through focus group of management team and heads of government agencies in the municipality.

The findings show that Bueng Yitho Sub-district Municipality should promote and develop human resource in order to gain more knowledge and competency in mobilizing development strategies of the municipality effectively with the following development strategies 1) improve structure and size of personnel to match the mission and development directions of the municipality; 2) technical and working skill development that correspond to Municipality development strategies through job coaching between supervisors and team members as well as training for enhancing operation techniques; 3) develop knowledge in terms of regulations

Laws used for work that corresponds to Municipality development strategies through training in such areas; 4) improve ethics and morality in for work by providing training in the respective areas; 5) improve staff effectiveness to correspond to development strategies through training in effectiveness in working and how to use information technology.

คำสำคัญ: กลยุทธ์ในการพัฒนาบุคลากร

Keywords: Strategies for Human Resource Development

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การปฏิรูประบบราชการไทย ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงระบบบริหารภาครัฐไปสู่การจัดการภาครัฐแนวใหม่ ที่เน้นการทำงานโดยยึดผลลัพธ์เป็นหลัก และยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ทั้งในด้านโครงสร้างองค์กร การบริหารจัดการ การเน้นการปฏิบัติงานที่รวดเร็ว โดยการนำเทคโนโลยีต่าง ๆ เข้ามาใช้ เพื่อทำให้เกิดความทันสมัยและสามารถตอบสนองความต้องการในการให้บริการประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และรวดเร็ว ซึ่งปัจจัยที่สำคัญที่สุดประการหนึ่ง ได้แก่ ทรัพยากรมนุษย์ (Human resource) เพราะมนุษย์เป็นผู้ที่คิดค้น ออกแบบ ดำเนินการ ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง แก้ไข เครื่องมือเครื่องใช้ เทคโนโลยีสารสนเทศต่าง ๆ มนุษย์เป็นคนที่บริหารจัดการด้านการเงินและบริหารจัดการทุกอย่างในองค์กร หน่วยงานใดที่มีเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยแต่ขาดซึ่งทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพองค์กรนั้น ๆ ก็ไม่สามารถขับเคลื่อนต่อไปได้อย่างมี

ประสิทธิภาพ ทำให้องค์กรต่าง ๆ ต้องหันกลับมาทบทวนและให้ความสำคัญต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพราะทรัพยากรมนุษย์เป็นบุคคลที่มีความพร้อม มีความจริงใจ และสามารถที่จะทำงานให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร และเป็นบุคคลในองค์กรที่สามารถสร้างคุณค่าของระบบการบริหารงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการได้ซึ่งจะรวมถึงการพัฒนาบุคลากรในองค์กรให้มีความรู้ความสามารถ มีศักยภาพในการปฏิบัติหน้าที่ เนื่องจากทรัพยากรมนุษย์ถือได้ว่าเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญมากที่สุดต่อการบริหารองค์กรให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ ดังนั้นองค์กรจึงมีหน้าที่ในการบริหารและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งเป็นกระบวนการเพิ่มความรู้ ความชำนาญและความสามารถโดยรวมของพนักงาน เพื่อให้ปฏิบัติงานจนบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร

เทศบาลตำบลบึงยี่โถ เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นการจัดระเบียบการปกครองตามหลักการกระจายอำนาจปกครอง ตามแผนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยรัฐหรือรัฐบาลกลางมอบอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นไปดำเนินการปกครองตนเอง และจัดทำบริการสาธารณะเพื่อสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น โดยมีหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน การใช้ที่ดินเพื่อประโยชน์ของท้องถิ่น โดยการจัดให้มีและบำรุงรักษาทางบกทางน้ำ การให้บริการแก่ราษฎรโดยการรักษาความสะอาดถนนหรือทางเดินและที่สาธารณะ รวมทั้งการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล การป้องกันและระงับโรคติดต่อ การให้ราษฎรได้รับการศึกษาอบรม หน้าที่ที่สามารถทำได้ตามศักยภาพ เป็นการให้บริการแก่ราษฎรเพิ่มขึ้น เช่น ตลาด ท่าเทียบเรือ ท่าข้าม น้ำสะอาด หรือน้ำประปา สุสาน หรือฌาปนสถาน ส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร สถานพิทักษ์รักษาคนเจ็บไข้ การไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น การระบายน้ำ การเทศพาณิชย์ และหน้าที่ที่เทศบาลต้องกระทำตามกฎหมายอื่นๆ กำหนดไว้ เช่น พระราชบัญญัติภาษีโรงเรือน และที่ดิน พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พระราชบัญญัติทะเบียนราษฎร

ดังนั้นพนักงานเทศบาล ลูกจ้างประจำ พนักงานจ้าง สังกัดเทศบาลตำบลบึงยี่โถ จึงต้องมีความพร้อมในการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาลและสามารถขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาเทศบาลไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ แม้ว่าผู้ปฏิบัติงานแต่

ละคนได้ผ่านการคัดเลือก สอบคัดเลือกโดยมีคุณสมบัติตามกำหนด ตามเกณฑ์ที่หน่วยงานต้องการแล้วก็ตาม แต่ก็มิได้เป็นหลักประกันที่ดีที่สุดว่าจะได้บุคคลที่มีความรู้ความสามารถมีความเข้าใจในงานที่ปฏิบัติอย่างถ่องแท้ เหมาะสมแก่ทุกตำแหน่งหน้าที่เสมอไป เพราะปัจจุบันนี้เทคโนโลยีต่าง ๆ ได้เจริญรุดหน้าไปมาก ได้มีการนำหลักการและกฎเกณฑ์ใหม่ ๆ ซึ่งนำมาใช้แทนหลักการเก่าอยู่ตลอดเวลา ดังนั้น จึงอาจทำให้คนซึ่งเหมาะสมอยู่ในสมัยเก่ากลายเป็นบุคคลที่มีความสามารถหรือไม่เหมาะสมในสมัยปัจจุบันได้โดยง่าย ซึ่งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็ไม่สามารถหลีกเลี่ยงปัญหานี้ได้ ยิ่งในปัจจุบันการเร่งรัดพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งรัฐบาลจะเปลี่ยนแปลง แก้ไข ปรับปรุง และสร้างสิ่งต่าง ๆ ขึ้นมาเพื่อให้ประเทศชาติเจริญรุ่งเรือง ประชาชนได้มีความเป็นอยู่ที่ดี ย่อมจะหลีกเลี่ยงการนำเทคโนโลยีหรือวิธีการใหม่ ๆ มาใช้เพื่อเป็นแนวทางการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจและสังคมที่ไม่มีใครคาดฝันมาก่อนมาใช้เพื่อแก้ไข เปลี่ยนแปลงและปรับปรุงสวัสดิภาพ ของประชาชนให้อยู่ในภาวะกินดีอยู่ดี โดยทั่วไปแล้วในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ จะเห็นได้ว่าข้าราชการย่อมเป็นบุคคลที่มีความสำคัญยิ่งในการเป็นผู้ปฏิบัติ เป็นผู้ประสานงานให้กิจกรรมต่าง ๆ สำเร็จได้ตรงตามวัตถุประสงค์ ดังนั้น ความรู้ความสามารถของบุคลากรจึงเป็นเรื่องที่จะต้องพัฒนาให้ทันต่อเหตุการณ์เหมาะสมกับสถานการณ์อยู่ตลอดเวลา ด้วยเหตุดังกล่าวการพัฒนาบุคลากรจึงเป็นความจำเป็นที่หน่วยงานต้องการให้บุคลากร มีประสิทธิภาพสูงในการทำงานจะต้องพัฒนาให้ได้อยู่เสมอ

การดำเนินงานในการให้บริการประชาชนจะต้องเริ่มจากการพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้เข้มแข็ง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานให้กับเทศบาลตำบลบึงยี่โถให้ได้ตรงกับความต้องการของประชาชน และตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ในวิสัยทัศน์ของเทศบาลตำบลบึงยี่โถ คือ “เทศบาลตำบลบึงยี่โถเมืองน่าอยู่ การศึกษาดี การบริหารจัดการมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมเศรษฐกิจ และแหล่งท่องเที่ยวควบคู่กับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม”

วิธีการศึกษา

การศึกษานี้ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสนทนากลุ่ม (Focus group) กับผู้บริหารและหัวหน้าส่วนราชการ จำนวน 13 คน โดยมีเนื้อหาสาระ ประกอบด้วย

วิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์การพัฒนาเทศบาลจะต้องมีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ การดำเนินการเพื่อพัฒนาบุคลากรแต่ละยุทธศาสตร์ ควรดำเนินการอย่างไรเพื่อให้บุคลากรมีความรู้ความสามารถเพิ่มขึ้น

ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาบุคลากร

จากการศึกษาและเก็บข้อมูลด้วยการสนทนากลุ่ม(Focus Group) ร่วมกันซึ่งประกอบด้วย นายกเทศมนตรี ปลัดเทศบาล รองปลัดเทศบาล ผู้อำนวยการกอง ตัวแทนจากแต่ละส่วนราชการ เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์องค์กร โดยการทบทวนภารกิจงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลตำบลบึงยี่โถ และร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์การพัฒนาบุคลากรไว้ว่า “เทศบาลตำบลบึงยี่โถ มุ่งมั่นพัฒนาสมรรถนะบุคลากรให้เป็นคนดี มีทักษะ ความรู้ ในการปฏิบัติงานเพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาเทศบาลไปสู่วิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ ภายใต้หลักการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี เพื่อก้าวทันการเปลี่ยนแปลง” และการที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ตามวิสัยทัศน์ที่ตั้งไว้ บุคลากรที่จะขับเคลื่อนยุทธศาสตร์พัฒนานั้นมีความสำเร็จจะต้องมีความรู้ความสามารถ ดังนี้

1. **ยุทธศาสตร์ด้านโครงสร้างพื้นฐาน** จะขับเคลื่อนไปได้ บุคลากรจะต้องมีความรู้ความสามารถในเรื่องการก่อสร้าง ปรับปรุงบำรุงถนน มีความรู้เกี่ยวกับงานโยชางานเขียนแบบ งานสำรวจ มีความรู้เกี่ยวกับงานพัฒนาระบบงานจราจร การสำรวจและการวางแผนจราจร และกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับที่ใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ในงาน โครงสร้างพื้นฐาน ในปัจจุบันบุคลากรของเทศบาลมีความรู้ที่จะขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ด้านโครงสร้างพื้นฐานแล้ว ซึ่งบุคลากรดังกล่าวมีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับ งานก่อสร้าง งานโยชางานสำรวจ และงานเขียนแบบ แล้ว แต่ยังขาดเทคนิค ทักษะในการทำงาน ประกอบกับในปัจจุบันมีการแก้ไขเพิ่มเติมระเบียบเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ จึงควรที่จะส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรมีความรู้ความสามารถเพิ่มมากขึ้น

ในส่วนของงานพัฒนาระบบจราจร เทศบาลตำบลบึงยี่โถไม่มีบุคลากรที่รับผิดชอบงานด้านนี้โดยตรง จึงควรที่จะสรรหาโดยการรับโอน หรือขอใช้บัญชี เพื่อมาขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ด้านโครงสร้างพื้นฐานให้ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ ซึ่งเมื่อได้

บุคลากรมาปฏิบัติงานเกี่ยวกับการพัฒนาระบบจราจร แล้วจะต้องพัฒนาเพิ่มพูนความรู้ให้ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการสอนงานจากหัวหน้างาน และส่งเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับงานพัฒนาระบบจราจรกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

2. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิต จะขับเคลื่อนไปได้ บุคลากรจะต้องมีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพอนามัย การควบคุมและระวังโรคติดต่อ มีความรู้เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาเสพติดของชุมชน มีความรู้ในการวิเคราะห์ วิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาเสพติด มีความรู้เกี่ยวกับงานอนามัยแม่และเด็ก มีความรู้เกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว มีความรู้ในการส่งเสริมภาวะโภชนา การมีความรู้เกี่ยวกับงานสาธารณสุข มีความรู้เกี่ยวกับการสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน การมีส่วนร่วมของชุมชน มีความรู้เกี่ยวกับงานสวัสดิการสังคม การสังคมสงเคราะห์ผู้พิการ ผู้สูงอายุ และผู้ด้อยโอกาส มีความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนากลุ่มอาชีพ มีความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมการศึกษา การเรียนรู้ สามารถวางแผนการศึกษา แนะนำการศึกษา มีความรู้ในการวิเคราะห์หลักสูตร สร้างและพัฒนาหลักสูตร และมีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน กฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับที่ใช้ในการปฏิบัติหน้าที่งานสาธารณสุข งานสวัสดิการสังคม

เทศบาลตำบลบึงยี่โถมีบุคลากรที่จะขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิต แล้วแต่ในปัจจุบันบุคลากรที่มีอยู่ยังต้องพัฒนาให้มีความรู้ความชำนาญเพิ่มมากขึ้นเพื่อก่อให้เกิดความชำนาญในการปฏิบัติงาน จึงควรที่จะส่งเสริมให้บุคลากรมีความรู้เพิ่มมากขึ้น โดยการสอนงานจากหัวหน้างาน ส่งเข้ารับการอบรมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการจัดระเบียบชุมชน การที่ยุทธศาสตร์ด้านนี้จะขับเคลื่อนไปได้ บุคลากรจะต้องมีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการรักษาความสงบเรียบร้อย มีความรู้เกี่ยวกับการจัดระเบียบชุมชน สังคมและมีความรู้เกี่ยวกับการรักษาความสงบเรียบร้อย ซึ่งเทศบาลตำบลบึงยี่โถมีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถที่จะขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการจัดระเบียบชุมชนแล้ว

ในปัจจุบันบุคลากรที่มีอยู่ยังต้องพัฒนาให้มีความรู้ความชำนาญเพื่อปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จึงควรที่จะพัฒนาบุคลากรโดยการจัดการฝึกอบรมการ

ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย อบรมการซ้อมดับเพลิง และส่งเจ้าหน้าที่เข้ารับการอบรมกับกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเพื่อให้เกิดความชำนาญมากขึ้น

4. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการวางแผนส่งเสริมการลงทุน พาณิชยกรรมและการท่องเที่ยว การที่ยุทธศาสตร์ด้านนี้จะขับเคลื่อนไปได้ เทศบาลตำบลบึงขังยี่โถจะต้องมีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน มีความรู้ที่จะสนับสนุนกลุ่มชุมชน กลุ่มอาชีพให้มีการสร้างงาน สร้างอาชีพของตนเอง มีความรู้ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว มีความรู้เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาการว่างงาน

ในปัจจุบันบุคลากรที่จะขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการวางแผนส่งเสริมการลงทุน พาณิชยกรรมและการท่องเที่ยว ยังขาดความรู้ความชำนาญและประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน จึงควรที่จะพัฒนาบุคลากรโดยการสอนงานจากหัวหน้างาน และส่งเข้ารับการอบรมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในส่วนของการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยว เทศบาลตำบลบึงขังยี่โถไม่มีบุคลากรที่จะปฏิบัติงานด้านนี้โดยตรง จึงควรที่จะสรรหาโดยการรับโอน หรือขอใช้บัญชีจากผู้สอบแข่งขันได้ ซึ่งบุคลากรดังกล่าวจะต้องมีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เมื่อได้บุคลากรมาปฏิบัติงานด้านนี้แล้วควรที่จะพัฒนาความรู้ให้บุคลากรโดยการสอนงานจากหัวหน้างาน และส่งเข้ารับการอบรมกับสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดปทุมธานี

5. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านบริหารจัดการและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จะขับเคลื่อนไปได้ บุคลากรจะต้องมีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับบำรุงรักษาสีเขียวสิ่งแวดล้อม การจัดการขยะมูลฝอย มีความรู้เกี่ยวกับการบำบัด พื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความรู้ในการบำรุงแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค การกำจัดวัชพืชในหนองน้ำ มีความรู้ในการกำจัดน้ำเสีย การทำลายขยะมูลฝอยมูลสัตว์ สิ่งปฏิกูล และมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการสุขาภิบาลอาหาร น้ำ สิ่งปฏิกูล อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมให้กับชุมชน

เทศบาลตำบลบึงขังยี่โถมีบุคลากรที่จะขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ด้านนี้แล้ว แต่ในปัจจุบันบุคลากรดังกล่าวได้มีการสอยเปลี่ยนสายงานจากสายงานอื่นมา จึงควรที่จะพัฒนาเพิ่มพูนความรู้ให้บุคลากรดังกล่าวโดยการสอนงานจากหัวหน้างาน และส่งเข้ารับการอบรมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

6. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น จะขับเคลื่อนไปได้บุคลากรจะต้องมีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมและจารีตประเพณี มีความรู้เกี่ยวกับกิจการศาสนา มีความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

ในปัจจุบันเทศบาลตำบลบึงยี่โถไม่มีบุคลากรที่จะปฏิบัติงานด้านนี้ จึงควรที่จะสรรหาโดยการขอใช้บัญชีจากผู้สอบแข่งขัน หรือรับโอนย้ายพนักงานส่วนท้องถิ่น และควรที่จะพัฒนาความรู้ให้กับบุคลากรดังกล่าวโดยการสอนงานจากหัวหน้างาน และส่งเข้ารับการอบรมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

7. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการเมืองการบริหาร ยุทธศาสตร์นี้จะขับเคลื่อนไปได้ เทศบาลตำบลบึงยี่โถ จะต้องมีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับกิจกรรมทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตย การเลือกตั้งทุกระดับ มีคุณธรรมและจริยธรรมในการปฏิบัติงาน และมีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ให้ประชาชนทราบ

ปัจจุบันบุคลากรของเทศบาลตำบลบึงยี่โถเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ แต่ในส่วนที่จะต้องพัฒนาเพื่อเพิ่มเติมความรู้ให้กับบุคลากรที่ขับเคลื่อนยุทธศาสตร์พัฒนาด้านการเมืองการบริหาร ประกอบด้วย การพัฒนาโดยการจัดอบรมคุณธรรมและจริยธรรมให้กับพนักงานทุกคนให้บุคลากรมีความรู้ มีคุณธรรมและจริยธรรมในการปฏิบัติงาน จัดอบรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน และเพื่อสร้างความสามัคคีในหน่วยงาน เพื่อให้การปฏิบัติงานตามยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาเมือง การบริหารเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผล

สรุปและข้อเสนอแนะ

การพัฒนาบุคลากรเพื่อให้มีความรู้ความสามารถที่เหมาะสมในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลให้มีประสิทธิภาพนั้น มีกลยุทธ์ในการพัฒนาสรุปได้ดังนี้

1. การปรับปรุงโครงสร้างและอัตรากำลังให้เหมาะสมกับภารกิจงานและทิศทางการพัฒนาของเทศบาล เนื่องจากโครงสร้างและอัตรากำลังในภารกิจงาน

บางตำแหน่งยังขาดบุคลากรที่มีคุณสมบัติเหมาะสมจำเป็นต้องมีการสรรหาเพิ่มเติม และพัฒนาบุคลากรโดยการส่งเข้ารับการอบรมตามหลักสูตรต่าง ๆ เพื่อพัฒนาการปฏิบัติงานของบุคลากรตามตำแหน่งต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. การพัฒนาทางด้านเทคนิคและทักษะในการทำงานให้สามารถตอบสนองยุทธศาสตร์การพัฒนาเทศบาล โดยการสอนงานระหว่างหัวหน้างานกับผู้ได้บังคับบัญชาและอบรมสัมมนา เพื่อเพิ่มพูนความรู้ทางด้านเทคนิคการปฏิบัติงาน และเพิ่มพูนความรู้ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

3. การพัฒนาความรู้ด้านระเบียบกฎหมายที่ใช้ในการทำงาน โดยการอบรมให้ความรู้อย่างรอบด้าน เพื่อให้บุคลากรสามารถปฏิบัติได้โดยมิให้มีข้อผิดพลาดทางระเบียบและกฎหมาย ซึ่งจะเป็นอุปสรรคในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาล

4. พัฒนาการมีคุณธรรมและจริยธรรมในการปฏิบัติ ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่สำคัญของบุคลากร ในการปฏิบัติงานทุกระดับและทุกตำแหน่งหน้าที่

โครงการและกิจกรรมที่เทศบาลบึงยี่โถดำเนินการเพื่อพัฒนาบุคลากรตลอดปีมีดังนี้ คือ 1) โครงการปรับปรุงโครงสร้างและอัตรากำลังของเทศบาล 2) การส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงสร้างและอัตรากำลังแก่บุคลากร 3) จัดให้มีการสอนงานด้านเทคนิคการทำงานระหว่างหัวหน้างานกับผู้ได้บังคับบัญชา 4) อบรมสัมมนาเพิ่มพูนความรู้ทางด้านเทคนิคการปฏิบัติงาน 5) จัดให้มีการสอนงานด้านทักษะการทำงานระหว่างหัวหน้างานกับผู้ได้บังคับบัญชา 6) อบรมเพิ่มพูนความรู้ทางด้านทักษะการปฏิบัติงาน 7) อบรมเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับระเบียบกฎหมายที่ใช้ในการปฏิบัติงาน 8) อบรมโครงการคุณธรรม จริยธรรมในการทำงาน 9) อบรมเพิ่มพูนความรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน 10) อบรมเพิ่มเติมความรู้ด้านเทคโนโลยี

กิจกรรมและโครงการดังกล่าวข้างต้น เป็นแผนการดำเนินการเพื่อพัฒนาบุคลากรของเทศบาลบึงยี่โถ อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ให้เทศบาลบึงยี่โถมีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและเกิดความพึงพอใจสูงสุดของประชาชน

หลักเกณฑ์การนำเสนอบทความวิชาการหรือบทความงานวิจัย เพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารการบริหารท้องถิ่น

บทความที่จะพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารการบริหารท้องถิ่นควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. บทความในลักษณะบทความปริทัศน์ (Review article) หรือ บทความงานวิจัย (Research article) ก็ได้ แต่ต้องเป็นบทความที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการหรือด้านการปกครองท้องถิ่น และไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารอื่นใดมาก่อน

2. บทความต้องมีส่วนประกอบดังนี้

2.1 ชื่อเรื่องทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ชื่อผู้เขียนทุกคน

2.2 ตำแหน่งทางวิชาการ (ถ้ามี) คุณวุฒิสูงสุด และสถานที่ทำงานของผู้เขียนทุกคน

2.3 บทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ความยาวรวมกันไม่เกิน 2 หน้ากระดาษ

2.4 คำสำคัญ (Keyword) ทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ

2.5 เนื้อเรื่องบทความ ประกอบด้วยหัวข้อดังนี้ บทนำ (ครอบคลุมความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง) อุปกรณและวิธีการวิจัย ผลการวิจัย สรุปและข้อเสนอแนะ และการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ

3. ต้นฉบับความยาวไม่เกิน 15 หน้ากระดาษ ขนาด เอ.4 พร้อมแนบส่งแฟ้มข้อมูลทางลงใน CD ส่งทางไปรษณีย์ หรือส่งทาง e-mail: cola_laj@hotmail.co.th หรือ cola@kku.ac.th

4. กองบรรณาธิการจะเป็นผู้รับผิดชอบในการพิจารณาบทความ โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาดังต่อไปนี้

4.1 การใช้ภาพและการเขียนที่มีคุณภาพ สละสลวย มีโครงสร้างของบทความที่ดี

4.2 มีความเหมาะสมของระเบียบวิธีวิจัย มีการอ้างอิงและสังเคราะห์องค์ความรู้ใหม่

4.3 ผลงานที่ศึกษามีศักยภาพในการนำไปใช้ประโยชน์ต่อสังคมทั้งทางตรงและทางอ้อม

การอ้างอิงเอกสาร

1. การอ้างอิงในเนื้อเรื่อง ให้วงเล็บชื่อผู้แต่ง (สำหรับคนไทย) ชื่อสกุลผู้แต่ง (สำหรับชาวต่างประเทศ) หรือชื่อนิติบุคคลที่เป็นผู้จัดทำเอกสารและปีพิมพ์ของเอกสารที่อ้างถึงหน้าหรือต่อท้ายข้อความที่อ้างดังตัวอย่าง พิรสิทธิ์ และศุภวัฒน์กร (2548)..... หรือ.....(พิรสิทธิ์ และศุภวัฒน์กร, 2548)

2. การอ้างอิงท้ายบทความ

2.1 หนังสือ

ชื่อผู้แต่ง. (ปีพิมพ์). ชื่อหนังสือ. ครั้งที่พิมพ์. สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์ หรือโรงพิมพ์.

2.2 บทความจากวารสาร

ชื่อผู้เขียนบทความ. (ปีพิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร. ปีที่ (ฉบับที่), เลขหน้า.

2.3 วิทยานิพนธ์

ชื่อผู้เขียน. (ปีพิมพ์). ชื่อวิทยานิพนธ์. วิทยานิพนธ์ปริญญา.....สาขาวิชา.....คณะ.....

สถาบัน.....

ใบสมัครวารสารการบริหารท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ชื่อ-สกุล

อาชีพตำแหน่ง.....

สถานที่ทำงาน.....

ประเภทสมาชิก

- ศิษย์เก่าวิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น รุ่นที่.....จังหวัด.....
- ศิษย์ปัจจุบันวิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น รุ่นที่.....จังหวัด.....
- บุคคลทั่วไป / หน่วยงานหรือบริษัท

ที่อยู่สำหรับจัดส่งวารสาร.....

.....

โทรศัพท์..... โทรสาร.....

โทรศัพท์เคลื่อนที่..... E-mail Address:

ลงชื่อ.....ผู้สมัครสมาชิก

วันที่.....

อัตราค่าสมาชิก 1 ปี (4 ฉบับ) เริ่มตั้งแต่ปีที่.....ฉบับที่.....

- 1 ปี อัตราค่าสมัคร 500 บาท 2 ปี อัตราค่าสมัคร 900 บาท

ชำระโดย เงินสด (กรณีสมัครด้วยตนเอง)

โอนเงินผ่านบัญชีธนาคารไทยพาณิชย์ สาขามหาวิทยาลัยขอนแก่น ชื่อบัญชี

“วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น” เลขที่ 551-4-02075-4

☉ กรณีไม่ได้ชำระเป็นเงินสด ให้ส่งใบสมัครสมาชิกพร้อมหลักฐานยืนยันการชำระเงินมาที่ วิทยาลัยการปกครอง
ท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น เลขที่ 123 ถนนมิตรภาพ ต.ในเมือง อ.เมือง จ.ขอนแก่น 40002 วงเล็บ
มุมของ “สมัครสมาชิกวารสารการบริหารท้องถิ่น” หรือส่งโทรสารมาที่หมายเลข 043-203133, 043-203875

☉ สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่กองบรรณาธิการ e-mail address: cola_LAJ@hotmail.co.th หรือฝ่ายจัดการวารสาร
คุณสุภาวดี แก้วคำแสน หมายเลขโทรศัพท์ 043-203124